

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΗ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1—15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1951

ΑΡΙΘ. 1—2

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐόρτια Γράμματα (ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων). — Ἐόρτιος Ἐγκύκλιος τοῦ Μακαριώτατου Ἀρχιεπισκόπου ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως. — Εἰρηνικά Γράμματα τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Μακαρίου. — Ἡ Ἱερά Σύνοδος περὶ τοῦ Πνευματισμοῦ. — Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος πρὸς τὴν Α.Β.Υ. τὴν Διάδοχον τῆς Μεγ. Βρετανίας Πριγκίπισσαν Ἐλισάβετ περὶ τοῦ Κυπριακοῦ. — Ἐπὶ τοῦ Παλαισημερολογισμοῦ, Γνωμοδότησις. — † **Μητροπολίτου Σάμου Εἰρηναίου** Ἐπὶ τῇ ἀνατολῇ τοῦ νέου ἑνιαυτοῦ. — † **Ἐπισκόπου Νύσσης Γερμανοῦ Πολυζωΐδου** Ἦτο ἡ πρώτη Ἐκκλησία Κομμουνιστικῆ; — † **Ἐπισκόπου Ἐλαίας Ἀθηναγόρα** Ἡ προσδοκία τοῦ πολιτισμοῦ μας. — **Ἰωάννου Καρυίση** Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τὸ νέον δόγμα τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. — **Προεσβ. Ἰωάννου Σ. Ράμφου** Ὁ ἅγιος Μόδεστος Ἱεροσολύμων (16 Δεκ.). — **Παρατηρήσεων Στήλη**: Ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει. — Ἡ διδάσκαλος. — Ὁ Πανάγιος Τάφος. — Μία Εἰκοσιπενταετηρίς. — Ἀνευ σχολίων. — Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα. — **Χρονικά**.

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

(Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων)

ΑΘΗΝΑΓΟΡΑ

Τῷ Παναγιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Κηθλεύσῃ
καὶ Οἰκουμένικῳ Πατριάρχῃ

ΣΠΥΡΙΑΩΝ

Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
τὸν ἐν Χριστῷ τῷ κατὰ σάρκα γεννηθέντι ἅγιον
ἀσπασμόν.

Ἐγγιζουσῶν τῶν πανσέλιων ἡμερῶν, καθ' ἃς ὁ
χριστιανικὸς κόσμος ἐπείγεται συμπανηγυρίσαι τὴν
εἰς τὸν κόσμον κατὰ σάρκα ἐν ἀνθρωπίνῃ μορφῇ
ἐπιφοίτησιν τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ πρὸς σα-
τηρίαν ἡμῶν, ἀναγόμεθα νοερώς πρὸς τὴν Βηθλεέμ,
ἵνα, εὐγνωμον κλίνοντες γόνυ πρὸ τοῦ ἐκ Παρθένου
τεχθέντος θείου βρέφους διὰ τὴν ὑπὲρ ἡμῶν ἀκραν
τοῦ Πανοικτίρμονος συγκατάβασιν, ἀκροαθώμεν
τοῦ ἀγγελικοῦ πρὸς αὐτὸν αἴνου, εὐαγγελιζομένου
τὸ χαρμόσυτον μῆνυμα τῆς ἐκ τῆς θείας ἐνανθρωπι-
σεως οὐρανῶθεν εἰς τὴν γῆν ἐπιφοιτήσεως εἰρήνης
καὶ εὐδοκίας ἐν τοῖς ἀνθρώποις.

Τοῦ εὐαγγέλιου τοῦτου ἀκούσματος νῦν εἶπεο ποι-
ἄλλοτε χρήζει ἡ ἀνθρωπότης, ἐν ἀγωνίᾳ ὑπερτίη

τελοῦσα ἐξ ὧσων ἐν ταῦταισι ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις
ταράσσουσι τὰς ψυχὰς καὶ τοὺς πάντας καταπινοῦσι
πολεμικῶν ἀκροαμάτων,

Ὁὐ πολλὸς γὰρ παρελήλυθε χρόνος ἐξ οὗτου δύο
τὴν ὄλην οἰκουμένην συγκυκλήσαντες τεράστιοι πόλε-
μοι τέλει ἐφυγάδευσαν ἐκ τῆς γῆς τὴν «εἰρήνην τοῦ
Θεοῦ», ἧς ἐκλιπούσης πολυχιδῆς καὶ δυσίερμων ἐν
τοῖς ἀνθρώποις ἐνέσκηψε συμφορὰ ἐκ τοῦ τοῖς πᾶ-
σιν ἐπελθόντος κοινοῦ δλέθρου. Δεδομένου δ' ὅτι τὰ
ἐκ τῆς νῦν σοβούσης ἀναταραχῆς συμπᾶσιν ἡ ἀνθρω-
πότητι ἐπαπειλούμενα κακά, ἀπότοκα τῆς ἐν ἀνθρώ-
ποις ἔχθρας καὶ δυσμενείας, ἐλέγχουσι ἀπέλως μεί-
ζονα τὴν ἐντεῦθεν ἐπικρεμαμένην πανωλεθρίαν, τὸ
πανανθρώπινον αἷμα τῆς πανδώρου εἰρήνης Χρι-
στοῦ εἰς ὕψος ἀνήκται ὑπέρομεγα, ὅθεν καὶ αἱ ἀκοαὶ
μάλιστα νῦν πρὸς τὴν ἀγγελικὴν ἐκείνην βεβαίωσι
τῆς θεοδωρήτου εἰρήνης τυγχάνουσι τεταμέναι, καὶ
οἱ πάντες συντονώτερον ἐπειγόμεθα τὰς δεήσεις πρὸς
τὸν ἐν φάτιν ἀνακλιθέντα εἰρηνοποιὸν ἀναφύρειν, ἵν'
ὡς τάχιον λωφήσῃ τὸ δομηραὶ ἐπὶ μείζον δεινούμε-
νον ἀπὸ τῆς ἀπειλῆς τοῦ πολέμου κακόν.

Πολλῆς οὖν τῆς ἀπὸ τοῦ Σηλαιίου τῆς Βηθλεέμ
εἰρηνοποιῶ θείας παραμυθίας ἐμπληρωμένοι, μετὰ
τῆς Ὑμετέρας δ' ἐπιποθήτου Παναγιότητος καὶ τῆς
ἧς προΐσταται Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἀπο-
καραδοκοῦντες τὴν κατασίγασιν τοῦ ψυχικοῦ πάντων
ταράχου, τὴν ἐπιφοίτησιν δὲ τῆς τοῦ Κυρίου εἰρήνης
καὶ εὐδοκίας ἀπὸ καρδίας εὐχόμενοι, οὐδέδομεν δια-
δηλώσαι τὴν καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν συγ-
κοινωνὸν τῆς ἐπὶ τῇ ἐνανθρωπήσει τοῦ Κυρίου χα-
ρᾶς καὶ συνδεθῆναι Ὑμῶν τοῦ Πανοικτίρμονος
Θεανθρώπου ὅπως, ἀγαθὰ εἰς τὰς καρδίας πάντων
λαλήσας «ὁ Θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσῃ πάντας πάσης
χαρᾶς καὶ εἰρήνης», εἰρήνης τῆς «ἐν Χριστῷ καὶ διὰ
Χριστοῦ»

Ἐπὶ τούτοις καὶ αὐθις ἐν φιλήματι ἀγίῳ περι-
πινοσόμενοι τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα
καὶ τὸν ἐπὶ θύραις νέον τοῦ Κυρίου ἑνιαυτὸν με-
σιτὸν πάσης ἀπ' οὐρανοῦ ἀγαθωσύνης εὐχόμενοι, δια-
τελοῦμεν

τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ἐν Χριστῷ ἀδελφός
καὶ δῶς πρόθυμος

† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΣΠΥΡΙΑΩΝ

Ὅμοια γράμματα ἐστάλησαν καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς δοθόδ-
ξους Πατριάρχας.

Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Χάριτα
τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Καντεβουρίας
καὶ Ποιμᾶτον πάσης Ἀγγλίας
Δοκ. GEOFFREY

Εἰς Λονδῖνον

Ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ σπεύδομεν κοινωνῆσαι τῆς ἐπὶ τῇ θείᾳ ταύτῃ ὑπὲρ τῆς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας λυτρώσει τῆς ἀνθρωπότητος χαρᾶς, ἧς μέτοχος τυγχάνει καὶ ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης μετὰ τῆς ἡς προΐσταται Ἐκκλησίας.

Ὁ κατὰ τὴν Γέννησιν τοῦ Κυρίου ἀκουσθεὶς ἀγγελικὸς πρὸς τὸ ἐν φάτνῃ τοῦ Σπηλαίου τῆς Βηθλεὲμ ἀνακλιθεὶς θεῖον βρέφος ὕμνος ἐπηγγέλθη εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὴν ἐπὶ γῆς εἰρήνην καὶ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίαν.

Τὸ ἀκουσμα τοῦτο συγκινεῖ σήμερον εἶπερ ποτ' ἄλλοτε, διότι διάχυτος τυγχάνει ἡ κατὰ τὴν λίαν τετα-

ραγμένην ταύτην ἐποχὴν ἀνησυχία τῶν ψυχῶν ἐκ τοῦ ἐπαπειλουμένου νέου πολέμου καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ δεινῶν.

Τούτου ἕνεκα συτονωτέρας σήμερον ἀπευθύνομεν πρὸς τὸν Πανοικτίρμονα εἰρηνοποιὸν Κύριον τὰς προσευχὰς ὅπως ἀπαλλάξῃ τὸν κόσμον συμφορᾶς πολὺ χειροτέρας τῶν ἄς μέχρι τοῦ νῦν ἐδοκίμασε.

Πεπεισμένοι οὖν καὶ ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης τῆς αὐτῆς ἐπὶ τῇ Γεννήσει τοῦ Κυρίου μετέχει εὐχῆς ὑπὲρ εὐδοξίας τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐδοκίας ἐν τοῖς ἀνθρώποις καὶ εὐχόμενοι τὸν νέον τῆς χρησιμότητος τοῦ Κυρίου ἐνιαυτὸν μεσιτὸν πάσης ἀπ' οὐρανοῦ εὐλογίας, διατελοῦμεν

τῆς Ὑμετέρας Χάριτος

ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΣΠΥΡΙΑΩΝ

Ἀθήνησι

μηνὸς Δεκεμβρίου κγ'

σωτηρίου ἔτους ςαϛν'

ΕΟΡΤΙΟΣ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΕΠΙ Τῆς ΕΟΡΤῆς, Τῆς ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΣΕΒΕΣ ΠΛΗΡΩΜΑ ΤΗΣ ΑΓΙΩΤΑΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ*

«Ἰδοὺ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ἡμῖν σήμερον Σωτὴρ, ὃς ἔστι Χριστὸς Κύριος».

Τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ μεγάλη εἶδησις, τὴν ὁποίαν ἐπερίμενον ὁ κόσμος ἀπὸ χιλιάδων ἐτῶν. Ἰδοὺ τὸ μέγα γεγονός, τὸ ὁποῖον οἱ Προφῆται προκλήγγειλαν, αἱ τελεταὶ προεικόνισαν καὶ οἱ δίκαιοι ἐπόθησαν. Ἰδοὺ τὸ μέγα εὐεργέτημα, τὸ ὁποῖον ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἀφ' ἧς ἀκριβῶς στιγμῆς ἡ παρακοὴ τοῦ Προπάτορος τοὺς ὑπεδούλωσεν εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν θάνατον. Τὸ σκῆπρον ἐκ τοῦ οἴκου Δαυτῆ, ὁ ἠγούμενος ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ὁ Σωτὴρ, ἐμφανίζεται σήμερον ἐπὶ τῆς γῆς. «Ἐτέχθη ἡμῖν σήμερον Σωτὴρ, ὃς ἔστι Χριστὸς Κύριος».

Χωρὶς παρατηρήσεως, εἰς μίαν νύκτα, καθ' ἣν ὁ κόσμος ἐκοιμάτο «ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου», ἐχαμήλωσεν ὁ οὐρανὸς πρὸς τὴν γῆν καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν αἰώνων ἐγεννήθη εἰς τὸ Σπήλαιον καὶ ἀνεκλίθη εἰς τὴν Φάτνην καὶ ἐφανερώθη εἰς τοὺς ποιμένους. Ἐκείνην τὴν νύκτα εἰς τὸ Σπήλαιον τῆς Βηθλεὲμ συνήντησαν ἀλλήλους οἱ αἰῶνες καὶ παρεχώρησε τὴν θέσιν τοῦ παλαιῶς εἰς τὸν νέον κόσμον. Ἐκείνην τὴν νύκτα ἐπέστη ὁ καιρὸς τῆς ἐκπληρώσεως τῆς θείας ἐπαγγελίας* «ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρό-

νου καὶ ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ».

Ἐκτοτε παρήλθον εἴκοσι αἰῶνες καὶ ὁ κόσμος διὰ τῆς ἀναγεννητικῆς ἐργασίας τῆς Ἐκκλησίας ἠλλαξεν ὄψιν, «γένεον τὰ πάντα καινά». Τὰ ὀλέθρια ὅμως ἀποτελέσματα τῆς παλαιᾶς κατάρτας ἀκόμη βαρύνουν τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε νὰ μὴ χαίρουν τὰς ἐπὶ τῇ γεννήσει τοῦ Σωτῆρος θείας ἐπαγγελίας. Ἀξιωθέντες τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, νὰ ἑορτάζωμεν τὴν ἐφετεινὴν ἐπέτειον τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ διαπιστώσωμεν, ὅτι ἡ «ἐπὶ γῆς εἰρήνη» δὲν κατέστη ἀκόμη γενικὴ καὶ μόνιμος πραγματικότητα.

Ἐν τούτοις, εἰς τὴν σημερινὴν ἠθικὴν κρίσιν, τὴν ὁποίαν διέρχεται ὁ κόσμος, ὑπάρχει ἕνα παρήγορον σημεῖον, τὸ ὁποῖον ὡς ἄστρον ἐωθινὸν προμηνύει τὴν ἔλευσιν μιᾶς νέας ἡμέρας. «Ἡ νύξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν». Εἰς τὰς ψυχὰς τῶν συγχρόνων ἀνθρώπων ἐπιτακτικὸν προβάλλει τὸ αἶτημα τῆς σωτηρίας. Τὸ μέγα αἶτημα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς εἶναι ἡ σωτηρία καὶ τὸ ἐρώτημα εἶναι τὸ ἴδιον πάντοτε δι' ὅλους, «τί με δεῖ ποιῆσαι, ἵνα σωθῶ;», Ἄλλ' εἰς ἐποχὰς ὡς ἡ ἰδική μας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔχομεν χάσει πᾶν αἶσθημα ἀσφαλείας, τὸ αἶτημα τῆς σωτηρίας γίνεται ἐπιτακτικώτερον, τὸ αἰσθανόμεθα βαθύτερα. Οἱ ἄνθρωποι ἐκουράσθησαν. Εἰς τὸ κυνήγημα τῆς εὐτυχίας ἔχασαν τὸν δρόμον τῶν καὶ ἔπεσαν αἰχμάλωτοι εἰς τὴν χώραν τῆς δυστυχίας καὶ τῆς συμφορᾶς. Κάτω ἀπὸ τὸν βαρὺν ζυγὸν τῆς δουλείας στενάζουν

* Ἀνεγνώσθη ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἀντὶ κηρύγματος κατὰ τὴν θεῖαν λειτουργίαν τῆς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων.

και ζητούν λυτρωτήν. Ποίος θά λυτρώση, ποίος θά σώση τούς ανθρώπους;

Ἡ ἀπάντησις ἐδόθη κατὰ τὴν νύκτα τῆς Γεννησεως. Ἄς ταπεινωθῶμεν ὡς οἱ ἀγραυλοῦντες ποιμένες τῆς Βηθλεέμ, διὰ νὰ τὴν ἀκούσωμεν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Ἀγγέλου: «ἐτέθη ὑμῖν σήμερον Σωτήρ, ὃς ἐστὶ Χριστὸς Κύριος». Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ Σωτήρ τοῦ κόσμου—«ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος»—ὅστις ἐφανερώθη εἰς τὸν κόσμον καὶ μᾶς παιδαγωγεῖ νὰ ἀφήσωμεν τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας καὶ νὰ ζήσωμεν «σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς». *Σωφρόνως*, περὶ ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀισθησιακὴν-ὕλικὴν ἀπόλαυσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι παραδεδομένος ὁ σύγχρονος κόσμος. *Δικαίως*, ἔξω ἀπὸ τὰς ἐριδας καὶ τὰς μάχας, εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἄνθρωποι ἀκόμη φθείρονται. *Εὐσεβῶς*, μέσα εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἐμπρὸς εἰς τὸν Ὅποῖον μόνον ἀρμόζει νὰ κλίνη τὰ γόνατα καὶ νὰ προσκυνῆ ἡ ἀνθρωπίνῃ ἀξιοπρέπεια.

Εἰς τὴν σημερινὴν λοιπὸν ἀγωνιώδη ἀναζητησίῳν του, ὁ κόσμος ἄς στραφῆ πρὸς τὸν μόνον «δυναμένον σώζειν εἰς τὸ παντελές», πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν κενώσαντα ἑαυτὸν μέχρι καὶ δούλου μορφῆς, τὸν ἐνανθρωπήσαντα προαιώνιον Λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀνθρωπότης ἔχασε τὸν δρόμον τῆς σωτηρίας της, ἀλλὰ ἡ θεία φιλανθρωπία δὲν θά τὴν ἀφίσῃ εἰς τέλος νὰ χαθῆ. Ἡ πίστις μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι πλησιάζει ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν τὸν καταστρεπτικὸν πόλεμον θά διαδεχθῆ ἡ οἰκοδόμος εἰρήνη, τὰ μίση καὶ τὰς σφαγὰς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἢ ἀδελφωσύνη καὶ ἡ ἀγάπη. Ἡ ἀπόγνωσις, ἡ ὁποία τώρα μᾶς καταλαμβάνει, θά παραχωρήσῃ τὴν θέσιν της εἰς τὴν χαρὰν τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας μας.

Ἦδη ὁ χορὸς τῆς οὐρανόου στρατιᾶς ὑπερθεῖν τοῦ Σηπλαίου ψάλλει τὸν παιᾶνα τῆς νίκης τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη». Οἱ ποιμένες προσκυνοῦν ἐν τῇ φάτνῃ τὸν τεχθέντα Σωτήρα. Οἱ Μάγοι, ἀκολουθοῦντες τὸν ἀστέρα, κομίζουσι τὰ δῶρά των πρὸς τὸν Βασιλέα πάσης τῆς κτίσεως. Καὶ ἡμεῖς «διέλιθωμεν δὴ ἔως Βηθλεέμ» καὶ μετὰ τῶν Μάγων ἄς προσκυνήσωμεν, μετὰ τῶν ποιμένων ἄς ὑμνήσωμεν καὶ μετὰ τῶν Ἀγγέλων ἄς δοξολογήσωμεν, «ὅτι ἐτέθη ἡμῖν σήμερον Σωτήρ, ὃς ἐστὶ Χριστὸς Κύριος».

Αὐτοῦ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

Διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

†Ὁ Ἀθηνῶν ΣΠΥΡΙΔΩΝ

ΕΙΡΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ. ΜΑΚΑΡΙΟΥ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, λίαν ἡμῖν ἀγαπητὴ καὶ περισπούδαστε ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργέ, Κύριε Σπυρίδων, τὴν Ὑμετέραν περισπούδαστον Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἡ Ἀγιοτάτη Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, στοιχοῦσα τῷ ἱερῷ παραγγέλματι τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν «ἀνέχεσθε ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης», ἀδιάρρηκτον πάντοτε διεκράτησε τὸν ἱερὸν τοῦτον καὶ σωτήριον δεσμόν, ὁρίσασα ἐπὶ τούτῳ πρὸς ἄλλους ἐξ ἀρχῆς καὶ ἄνωθεν τὸς ἐκάστοτε νέους Προέδρους τῶν κατὰ μέρος Ἀγιοτάτων Ὁρθοδόξων Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἐξαγγέλειν ἀλλήλοις διὰ γραμμάτων τὰς ἐαυτῶν θεοκλήρους πνευματικὰς ἐγκαταστάσεις, ὡς καὶ ἐν τούτῳ πρεπόντως ἐκφαινομένου καὶ εἰς τὸ διηγετικὸς συσφιγγομένου καὶ ἐνισχυομένου τοῦ τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητος καὶ ἀγάπης συνδέσμου.

Τούτῳ οὖν τῷ καλῶς ἀπ' αἰῶνων ἐν ταῖς Ἀγίαις Ἐκκλησίαις κεκράτηκόν σεπιῶ, ἔθει ἐπόμειοι καὶ ἡμεῖς, πόθῳ ἀδελφικῷ προαγόμεθα ἀνακοινώσασθαί τῃ Ὑμετέρᾳ περισπούδαστῳ Μακαριότητι, ὅτι χηρεύσαντος τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου Κύπρου διὰ τῆς περὶ τελευτῶντα Ἰούνιον ἐνεσιώτους ἔτους ἐκδημίας πρὸς Κύριον τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου τοῦ Β', ὃν ὁ Κύριος ἀναπαύσαι ἐν σκηναῖς ἀγίων, δμοθύμῳ γνώμῃ κλήρον τε καὶ λαοῦ, κατὰ τοὺς παρ' ἡμῖν ἰσχύοντις ἐκλογικὸς θεσμοὺς, ἐξελέγημεν εἰς διαδοχὴν αὐτοῦ τῇ εἰκοστῇ Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους τούτου καὶ αὐθημερόν ἐνθρονισθέντες ἀνελάβομεν τοὺς ὄτακας τῆς ἐν Κύπρῳ νοητῆς ὁλκάδος τοῦ Κυρίου, ὀβῶ μὲν πολλῷ συνεχόμενοι, ἐν συναισθήσει τῆς ἀσθενείας ἡμῶν, τῷ Θεῷ δὲ πᾶσαν ἡμῶν τὴν ἐλπίδα ἀνατιθέμενοι ὡς ὑπεριώτῳ κυβερνήτῃ καὶ πανσθενεῖ προστάτῃ καὶ ἀρωγῷ τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ.

Σὺν τῇ ἀνακοινώσει δὲ ταύτῃ ἀσμένως λίαν τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν Αὐτῇ προσνέμοντες καὶ δεξιὰν Αὐτῇ τεινοντες κοινωνίας, τῆς ἐν Χριστῷ, καὶ τὴν διαβεβαίωσιν ἅμα ποιούμεθα, ὅτι πιστοὶ ἐσόμεθα φύλακες τῶν ἱερῶν Δογμάτων καὶ Κανόνων καὶ θεσμῶν τῆς Ἀγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ διὰ σπουδῆς πολλῆς ἐξομεν ἀρραγῆ τηρεῖν τὸν δεσμόν τῆς ἐνότητος, τὸν συνδέοντα τὴν καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίαν μετὰ τῶν ἀδελφῶν Ἀγιοτάτων Ἐκκλησιῶν, καὶ διαρκῆ ἔχειν τὴν πνευματικὴν διὰ μέσου ἀδελφικῶν ἐπιστολῶν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν Προεσώτων τῶν Ἀγιοτάτων Ὁρθοδόξων Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἵνα ὡς ἐργάται καὶ φύλακες τοῦ κοινοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου, τῆς μᾶς καὶ ἀδαιρέτου Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, «συμπρακαλοῦμενοι διὰ τῆς κοινῆς πίστεως» (Ρωμ. 1, 12), «ἀλλήλων τὰ βάρη βασίζοντες» (Γαλ. 6, 2), «παρακαλοῦντες ἀλλήλους καὶ οἰκοδομοῦντες» (Θεσσαλ. 5, 13), καὶ δὴ καὶ «ἀληθεύοντες ἐν ἀγάπῃ αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὃς ἐστὶν ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστὸς, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβιβάζομενον διὰ πάσης

ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας καὶ ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἐνὸς ἐκάστου μέρους τὴν αὐξήσιν τοῦ σώματος ποιεῖται εἰς οἰκδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ» (Ἐφεσ. 4, 15).

Θερμῶς δ' ἐπικαλούμενοι ἀραγοὺς ἐν τῇ ἐνδοχερεῖ ἡμῶν διακονία τὸς θεοπροσδέκτους εὐχὰς τῆς Ὑμετέρας Γεραρᾶς Κορυφῆς, πορακαλοῦμεν Αὐτὴν ὅπως μιμνήσκῃται ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς Θεὸν ἱεραῖς Αὐτῆς ἐντεύξεσι καὶ δεήσεσιν, αἰρούντες δὲ χεῖρας ἰκετιδίας πρὸς τὸν Ἀρχιποίμενα Κύριον δεόμεθα Αὐτοῦ ἐπισχῆν Αὐτὴν καὶ τὴν περὶ Αὐτὴν εὐαγγ. Ἱεραρχίαν ἐν τοῖς μόχθοις τῆς καλλιέργειας τοῦ ἀμπελώντος Αὐτοῦ, στηρίζειν δ' ἐν τῇ εὐσεβείᾳ καὶ τῇ ἀρετῇ τὴν ὑπὸ

τῇ ἐπιστασίᾳ Αὐτῆς καὶ δικυβερνήσει λογικὴν ποίμνην, εἰς στερέωσιν μὲν τῆς ἀγίας ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, εἰς δόξαν δὲ τοῦ ἁγίου αὐτοῦ ὀνόματος.

Τὰ δ' ἐτη Αὐτῆς παρὰ Κυρίου ὡς πλεῖστα, γηθόσυνα καὶ σωτήρια ἐξαυτούμενοι καὶ προφρόνως Αὐτὴν καὶ αὐθις ἐν φιλήματι ἀγίῳ κατασπαζόμενοι διατελοῦμεν

τῆς Ὑμετέρας περιοπουδάστου Μακαριότιτος ἀγαπητοῦ καὶ ὄλωις πρόθυμος ἐν ΧϞ ἀδελφός
Ὁ Κύπρον ΜΑΚΑΡΙΟΣ

Ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου
τῇ 26ῃ Ὀκτωβρίου 1950

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΣΜΟΥ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος, ἀφορμὴν λαβοῦσα ἐξ ἀναφορῶν ὑπεβληθεισῶν αὐτῇ κατὰ τοῦ Πνευματισμοῦ, μετ' εἰσήγησιν εἰδικῶς ὁρισθείσης Ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν συνοδικῶν συνέδρων Σεβ. Μητροπολιτῶν Ἐδέσσης κ. Παντελεήμονος καὶ Κασσανδρείας κ. Καλλινίζου καὶ τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἰω. Καρμίρη προήλθεν εἰς τὴν ἀκόλουθον ἀπόφασιν:

Ὁ Πνευματισμὸς εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸν Χριστιανισμόν.

α) Διότι ἐμφανίζεται ὡς συστηματοποιμένη μέθοδος ἐπικοινωνίας μετὰ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, παρὰ τοῦ ὁποῦ ἰσχυρίζεται νέας ἀποκαλύψεις, διὰ τῶν ὁποῶν δῆθεν διορθοῦται ἢ συμπληροῦται ἢ μόνη ἐξ ὑπερφυσικῆς ἀποκαλύψεως χριστιανικὴ θρησκεία. Ἄλλ' εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ ὑπερφυσικὴ ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ, ἀκολουθήσασα προοδευτικὴν πορείαν, ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ μέχρι τῶν Προφητῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, συνεπληρώθη, ἐκορυφώθη καὶ ἔκλεισεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ Λόγου, ὅστις ἀπεκάλυψε πᾶν ὅτι οἱ ἄνθρωποι «ἠδύναντο φέρειν» καὶ «συνέφερον αὐτοῖς γινῶναι», κατὰ τὸν ἱερὸν Δαμασκηνόν. Ἐπομένως συνέχεια τῆς ὑπερφυσικῆς ἀποκαλύψεως ἀποκλείεται ἀπολύτως.

β) Διότι ὁ Πνευματισμὸς θεωρεῖ τὸν Χριστιανισμόν ὡς μίαν ἐκ τῶν πολλῶν ἀτελῶν θρησκειῶν, τὸν δὲ ἰδρυτὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν ἀποδέχεται ὡς τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ δεῦτερον πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπον τελειωθέντα καὶ πνεῦμα ἀνώτερον. Ἀρνεῖται λοιπόν, τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου καὶ τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον Αὐτοῦ, θεωρῶν τὴν ἐξιλαστήριον θυσίαν Αὐτοῦ ὡς τερατώδη πλάνην. Ἐπίσης ἀπορρίπτει καὶ πολλὰ ἄλλα χριστιανικὰ δόγματα, οἷον περὶ Ἁγίας Τριάδος, δημιουργίας, δαιμόνων, Ἄδου, αἰωνίου κολάσεως καὶ γενικῶς ἀνατρέπει ὀλόκληρον τὸ δογματικὸν σύστημα τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας.

Διὰ ταῦτα ὁ πνευματισμὸς ἀντιστρατεύεται πρὸς τε τὴν Ἁγίαν Γραφήν («Οὐχ εὐρεθήσεται ἐν σοὶ μαντευόμενος μαντεῖαν, κληδονιζόμενος καὶ οἰωνιζόμενος, φαρμακὸς ἐπαειδῶν ἐπαιδιῆν, ἐγγαστρίμυθος καὶ τερατοσκόπος, ἐπερωτῶν τοὺς νεκρούς· ἔστι γὰρ βδέλυγμα Κυρίῳ τῷ

Θεῷ σου πᾶς ποιὼν ταῦτα» Δευτερον. 18, 10-12. Δ' Βασιλ. 17, 17. 21, 6. Ἡσαῖου 2, 6. 34, 14. 44, 25. 47, 12. 8, 19. 29, 4) καὶ τὴν Ἱεράν Παράδοσιν (οἱ ἱεροὶ Κανόνες καταδικάζουσι τοὺς «πρὸς γόητας ἀπίοντας ἢ μάντιες ἢ τοὺς διὰ δαιμόνων καθάρσιά τινα καὶ ἀποτροπιασμοὺς ἐνεργεῖν ὑπισχνουμένους» Κανὼν Γ' τοῦ Γρηγορίου Νύσσης, ΞΑ' τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ΚΔ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Τοπικῆς Συνόδου καὶ ΞΕ' ΟΒ' τοῦ Μεγάλου Βασιλείου).

Συμφώνως, λοιπόν, τῇ Ἀγ. Γραφῇ καὶ τῇ Ἱερᾷ Παραδόσει, ὁ Πνευματισμὸς καταδικάζεται ὑπὸ τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ ὡς θεωρία καὶ ὡς πρακτικὴ μέθοδος ἐπικοινωνίας τῶν χριστιανῶν μετὰ τῶν πνευμάτων καὶ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καθόλου. Διότι, ἐξω τῆς ἐν τῇ θεῷ λατρείᾳ καὶ τῇ κατ' ἴδιαν προσευχῇ κοινωνίας τῆς στρατευομένης ἐπὶ γῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς ἐν οὐρανοῖς θριαμβευούσης, πᾶσα ἄλλη ἐπικοινωνία εἶναι ἄγνωστος εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ τὴν Ἱεράν Παράδοσιν.

Δὲν δύναται, κατὰ ταῦτα, ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς καὶ πολλῶ μᾶλλον ὁ κληρικὸς νὰ εἶναι ὀπαδὸς τοῦ Πνευματισμοῦ, νὰ μετέχη εἰς πνευματιστικὰ συνεδριάσεις, νὰ καταφεύγῃ εἰς τὰ πονηρὰ πνεύματα διὰ τῶν λεγομένων μέντιουμ καὶ εἰς μαγείας καὶ μαγγανείας. Διότι ὁ χριστιανὸς δὲν δύναται «Τραπέζης Κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων».

Ἐπειδὴ δ' ἐν ταῖς ἀναφοραῖς ἀνεφέροντο καὶ τὰ ὀνόματα τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Φλωρίνης καὶ Τρικκης, οὗτοι, ἐρωτηθέντες ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου, ἀπήντησαν διὰ τῶν ἀκολουθῶν γραμμάτων.

Ἀριθ. Πρωτ. Ι. Σ. 3059

Πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
Μακαριώτατε Πρόεδρε,

Καλούμεθα ὁθέν νὰ καθορίσωμεν σαφῶς τὴν

θέσιν ἡμῶν ἐναντι τοῦ Πνευματισμοῦ. Φρονοῦμεν ὅμως ταπεινῶς, ὅτι καὶ ἡ θέσις τῆς οἰκογενείας ἡμῶν καὶ δλόκληρος ὁ βίος ἡμῶν εἶναι σαφῶς καθωρισμένους κατὰ τοῦ Πνευματισμοῦ.

Ὁ Πάππος ἡμῶν ἦτο ἱερεὺς εὐσεβεστάτος ὁμοίως καὶ ὁ Πατήρ ἡμῶν, ὅψ' οὐ ἀπεστάλημεν εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολογικὴν Σχολήν, ἵνα σπουδάσωμεν καὶ ἀκολουθήσωμεν τὸ ἱερατικὸν στάδιον. Πότε λοιπὸν ἔγινε ἡ ἀποστασία, δι' ἣν μᾶς κατηγορεῖ ὁ Ν. Χαΐνης; Ἐν τῇ ἀνωτέρῳ Σχολῇ; Πλὴν αὕτη μᾶς ἐβράβευσε ἐξελεθόντες τῆς Σχολῆς προσελήφθημεν εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν Ἱεροκήρυξ καὶ Καθηγητὴς παρὰ τῇ Μητροπόλει Ἐφέσου, ἔπειτα Ἀρχιδιάκονος παρὰ ταῖς Μητροπόλεσι Δράμας καὶ Σερρών. Πόσοι Μητροπολίται καὶ τὰ ποιμνία αὐτῶν δὲν ἀντελήφθησαν τὴν ἀποστασίαν; μετὰ τοῦτο προσελήφθημεν Ἀρχιδιάκονος ὑπὸ τοῦ Ἀειμνήστου Σμύρνης Χρυσόστομου, πλὴν οὔτε αὐτὸς οὔτε οἱ Σμυρναῖοι ἀντελήφθησαν ἀποστασίαν τινά. Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δι' ἐγγράφων αὐτοῦ, ἅτινα δι' ἡμᾶς εἶναι ἀληθινὰ περγαμηνά, ἐπιβραβεῖον τὴν δρᾶσιν ἡμῶν μᾶς διώρισε Τοποτηρητὴν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σμύρνης ἐν Ἀθήναις, «ἵνα συνεχίσωμεν τὸ ἔργον τοῦ Ἐθνομάρτυρος Γέροντος ἡμῶν καὶ τὴν ἰδίαν ἡμῶν ἔργασίαν ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Σμύρνης».

Μήπως κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν, καθ' ἣν ὑπεβλήθημεν εἰς μυρίας καρποφόρους τάλαιπωρίας ὑπὲρ τῶν προσφύγων καὶ ἐδημιουργήσαμεν τὴν Ν. Σμύρνην, ἠσπιάσθημεν τὴν ἀποστασίαν; Πλὴν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἐπιβραβεῖον τὴν δρᾶσιν ἡμῶν, μᾶς ἐξέλεξε τὸ 1926 Μητροπολίτην Σελευκίας, ὁ Σμυρναϊκὸς λαὸς κατέλαβεν ἐν ἐνθουσιασμῷ ὄχι μόνον τὸν ἱερόν Ναόν Ἀγ. Γεωργίου Καρύστη, ἀλλὰ καὶ τὰς πέριξ παρόδους ἵνα τονίσῃ τὸ «ἄξιος», τῆς χειρονομίας τελεσθείσης ὑπὸ τοῦ τότε πρώην Τραπεζοῦντος Χρυσάνθου, τοῦ Ἀγίου Ἀργυρουπόλεως καὶ Ἀγίου νῦν Σάμου Εἰρηναίου, παρισταμένου καὶ τοῦ ἀειμνήστου Σπάρτης Γερμανοῦ. Οὔτε αὐτοὶ ἀντελήφθησαν τὴν ἀλλαξοπιστίαν; ἀλλ' οὔτε ἡ ἐπαρχία Γιαννιτσῶν καὶ Γουμένισσης, οὔτε ἡ νῦν ἐπαρχία ἡμῶν Φλωρίνης κλπ. ἢ ν διοικοῦμεν ἀπὸ 18ετίας ἀντελήφθησαν τὴν ἀποστασίαν; Ἐκεῖνο ὅπερ ἀντελήφθησαν ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ ἡμῶν εἶναι ὅτι οὔτε ἴχνος πνευματισμοῦ ὑφίσταται ἐν αὐτῇ, ὅτι ἀγνοεῖται καὶ ἡ λέξις «Πνευματισμὸς» ἐνταῦθα καὶ ὅτι οἱ μόνου ἀρμόδιοι κατήγοροι καὶ μάρτυρες τῆς πολιτείας ἡμῶν εἶναι οἱ Χριστιανοὶ ἡμῶν καὶ οὐχὶ δικηγόροι τινὲς ἐδρεῦοντες ἐν Ἀθήναις.

Ἄπασα ὅθεν ἡ ἐπὶ τεσσαράκοντα τρία ἔτη συνεχῆς καὶ ἀδιάκοπος ὑπηρεσία ἡμῶν ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ ἡμῶν Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἀποτελεῖ θέσιν ἀντίθετον πρὸς τὸν Πνευματισμόν, ἐάν ἰδιά ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ταύτης οὐδεμίαν παρουσίαν ἀπεκομίσαμεν, ὥστε καὶ κατὰ τὸ ἐγγίζον ἔσχατον γῆρας νὰ μὴ ἔχωμεν πού τὴν κεφαλὴν κλίνειν, ἀντιθέτως δὲ διήλθομεν συχνότατα μεταξὺ πυρῶν καὶ σιδήρου ποικιλοτρόπως διακινδυνεύσαντες αὐτὴν

τὴν ζωὴν ἡμῶν, ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ καθήκοντος ἡμῶν.

Ἀποκρούομεν ὅθεν μετ' ἀγανακτήσεως τὴν κατηγορίαν τοῦ Ν. Χαΐνη ὡς καθαρὰν συκοφαντίαν καὶ διαβεβαιοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ τὴν Ἀγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον ὅτι οὐδέποτε εἰς οὐδεμίαν στιγμὴν τῆς ζωῆς ἡμῶν ἀπεδέχθημεν τὸν πνευματισμόν καὶ τὰς γελοίας καὶ παιδαριώδεις αὐτοῦ διδασκαλίας καὶ ἀποκρούομεν καὶ καταδικάζομεν αὐτὸν καὶ τὰς διδασκαλίας αὐτοῦ ὄχι μόνον ὡς ἀσυμβιβάστους πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ πεποιθήσεις ἡμῶν ὡς Ἱεράρχου τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀνάξιον νὰ ἀποτελέσῃ τὰς ἀρχὰς καὶ πεποιθήσεις παντὸς ἀνθρώπου ἔχοντος τὴν προσήκουσαν μόρφωσιν.

Ἐπὶ τούτοις διατελοῦμεν
τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος
ταπεινὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός
† Ὁ Φλωρίνης ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Ἐν Φλωρίνῃ τῇ 20-11-1950

*

Ἐν Τρικάλλοις τῇ 27 Νοεμβρίου 1950

Ἄριθ. Πρωτ. 1207

Πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
Εἰς Ἀθήνας

Ἀπαντῶντες εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 2905 καὶ ἀπὸ 17 λήγοντος Σεπτὸν ἐγγράφον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, σχετικῶς πρὸς τὰ δι' αὐτοῦ ὑποβαλλόμενα ἡμῖν ἐρωτήματα, εὐσεβάτως γνωρίζομεν τῇ Ἱ. Συνόδῳ τὰ ἑξῆς:

Δηλοῦμεν κατηγορηματικῶς, ὅτι πάντα τὰ διαδιδόμενα εἰς βάρος ἡμῶν «περὶ ὑπονομεύσεως τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐκ μέρους ἡμῶν» ἀποτελοῦν ψεῦδη καὶ συκοφαντίας.

Κατόπιν τῆς ἐπισήμου Ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἣτις ἀνεκοινώθη πρὸς ἡμᾶς διὰ τοῦ ἀνωτέρου ἀναφερομένου Σεπτὸν Αὐτῆς ἐγγράφου, ὅτι «ὁ Πνευματισμὸς τυγχάνει ἄκρως ἀντίθετος πρὸς τὴν Διδασκαλίαν τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, συνεπεῖς δὲ πρὸς τὴν κατηγορηματικὴν ἡμῶν δήλωσιν, ἣν ἐν τῇ προηγουμένῃ ἡμῶν ἀπαντήσῃ ἐδώσαμεν, δηλοῦμεν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ ὅλος ἀνεπιφυλάκτως καὶ κατηγορηματικῶς, ὅτι ἀποκηρύσσομεν διαρρηθὴν τὸ Σύστημα τοῦ Πνευματισμοῦ, ὡς ἄκρως ἀντίθετον τῇ Διδασκαλίᾳ τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον ἡ Ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἀποφαίνεται ἤδη ἐπισήμως περὶ αὐτοῦ, ὡς ἀντιθέτου τῇ ὑγιαίνουσῃ Διδασκαλίᾳ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐλάχιστος ἐν Χριστῷ ἀδελφός
† Ὁ Τρίκης καὶ Σταγῶν ΧΕΡΟΥΒΕΙΜ

Ο ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Πρὸς τὴν Α. Β. Υ. τὴν Διάδοχον τῆς Μεγ.
Βρετανίας Πριγκίπισσαν Ἐλισάβετ
περὶ τοῦ Κυπριακοῦ.

Ἡ Α.Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀφορμὴν λαβὼν ἐκ τῆς ἐνταῦθα ἐπισκέψεως τῆς Α.Β.Υ. τῆς Διαδόχου τῆς Μεγάλης Βρετανίας Πριγκίπισσας Ἐλισάβετ, ἀπηύθυνεν αὐτῇ ὡς Πρὸς δρος τῆς ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος Πανελληνίου Ἐπιτροπῆς τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολὴν :

« Ὑψηλοτάτη,

Κατὰ τὰς ὀλίγας ἡμέρας τῆς ἐν Ἀθήναις διαμονῆς Σας, καθ' ἃς καὶ αὐτὸς ὁ ἑλληνικὸς ἥλιος ἐνεφανίσθη πανηγυρικὸς, εἴχετε τὴν δυνατότητα νὰ ἀντιληφθῆτε μετὰ πόσης ἐνδοσυϊώδους στοργῆς Σᾶς περιβάλλει ὁ ἑλληνικὸς λαός. Αἱ θερμαὶ αὗται ἐκδηλώσεις δὲν εἶναι ἀπόρροια τεχνητοῦ θορύβου, ἀλλ' ἀναβλύζουσιν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδίας του ὡς ἔκφρασις εὐγνωμοσύνης καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν αὐριανὴν Ἀνασσαν λαοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ Ἑλλάς τόσα ὀφείλει ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς τῆς ἀναγεννήσεως μέχρι σήμερον, καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον πολὺ περισσότερα ἀναμένει διὰ τὸ μέλλον τῆς καὶ αὐτῆς τὴν ἐπιβίωσίν τῆς.

Κοινοὶ ἀγῶνες, αἷμα χυθὲν ἀπὸ κοινοῦ καὶ συναναμιχθὲν εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, κοιναὶ περιπέτειαι καὶ κοινοὶ θρίαμβοι ἐσφουρηλάτησαν τόσον στενοὺς δεσμοὺς μεταξὺ τῶν δύο λαῶν τῶν στηριζομένων καὶ ἀντιλούντων τὴν δυνατότητα τῆς ἐπιβιώσεώς των ἀπὸ τὸν πατέρα Ὠκεανόν, ὥστε ἔχομεν πλήρη συναίσθησιν τῆς ἱερότητός των καὶ τῆς ἀξίας των.

Ἄλλ' ἀκριβῶς πρὸς ἀπομάκρυνσιν πάσης σκιᾶς δυναμένης ἔστω καὶ ἐν' ἐλάχιστον νὰ ἀμαυρώσῃ τὴν λάμπριν τῶν αἰσθημάτων του ἀπέναντι τῆς κραταιᾶς συμμάχου καὶ προστάτ.δος, ἐπωφελοῦμενοι τῆς ἐνταῦθα παρουσίας τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος, λαμβάνομεν τὸ θάρρος νὰ παρακαλέσωμεν Αὐτὴν θερμῶς ὅπως θελήσῃ νὰ μεσιτεύσῃ κατὰ τρόπον πειστικὸν παρὰ τοῖς Κυβερνήταις τῆς Βρετανικῆς Συμπολιτείας πρὸς ἀπόδοσιν τῆς προσφιλοῦς μεγαλονήσου Κύπρου εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα. Διὰ τῆς εὐγενοῦς ὑψηλῆς παρεμβάσεως τῆς ἀγάπης τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος, εὐελπιστοῦμεν ὅτι θὰ πεισθῶσιν οἱ ταγοὶ τοῦ βρετανικοῦ ἔθνους ὅτι οὐδὲν ἔχουσι νὰ χάσωσιν ἀπὸ τὴν εὐγενῆ ταύτην χειρονομίαν, τὸνναντίον πολλὰ θὰ κερδίσωσιν. Ὑπὲρ πάν ἄλλο θὰ αὐξήσωσι τοιοῦτοτρόπως τὴν εὐγνωμόνα ἀφροσύνην σύμπαντος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅστις ὑπέδειξεν ἤδη ὅτι οὐδεὶς ὑπολογισμὸς καὶ οὐδεὶς κίνδυνος εἶναι ἱκανὸς νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὴν ἀντὶ πάσης θυσίας ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεών του ἀπέναντι τῶν αἰώνιων ἀνθρωπίνων ἀξιών. Καὶ τὸ κέρδος τοῦτο ἀξίζει ἀσφαλῶς πολὺ περισσότερον ἀπὸ ὀλίγα στρατηγικὰ πλεονεκτήματα, τὰ ὁποῖα ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν πρόκειται νὰ ἀπολεσθῶσιν.

Ἀπευθυνόμεθα πρὸς Ὑμᾶς, Ὑψηλοτάτη, διότι γνωρίζομεν, ὅτι ἡ γυναικεία καρδία διαισθάνεται καὶ ἐπιμῆ ἀκριβέστερον τοὺς πόθους καὶ τοὺς πόνους ἐνὸς λαοῦ. Δὲν λησμονοῦμεν ὅτι εἰς μίαν ἄλλην ἀνάλογον περίπτωσιν — τὴν περίπτωσιν τῆς Ἐπιανήσου — γυνὴ ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου βρετανικοῦ θρόνου, ἡ αἰοδημος προμάμμη Ὑμῶν Αὐτοκράτειρα Βικτωρία, εἰς τὴν εὐγενῆ συγκατάβασιν τῆς ὁποίας ὁ ἑλληνικὸς λαὸς συνήθιζε νὰ ἀποδίδῃ, κατὰ μέγα μέρος, τὴν αἰσίαν ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος ἐκείνου.

Σᾶς ἱκετεύομεν, Ὑψηλοτάτη, ἵνα εὐδοκήσητε ν' ἀποβῆτε συνήγορος τῶν πόθων ἐνὸς δλοκλήρου λαοῦ παρὰ τῆ κυβερνήσει Σας, ὄντες εἰς θέσιν νὰ διαβεβαιώσωμεν τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα ὅτι ὁ εὐγνώμων ἑλληνικὸς λαὸς δὲν θὰ λησμονήσῃ ποτὲ καὶ αὐτὴν τὴν εὐεργεσίαν.

Εὐελπιστοῦντες ὅτι ἡ θερμὴ αὐτῆ ἱκεσία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποίου δλαὶ αἱ τάξεις ἐκπροσωποῦνται εἰς τὴν Πανελληνίον ἐπιτροπὴν ἐνώσεως Κύπρου, θὰ εὖρη εὐμενῆ ἀπήχησιν εἰς τὴν Ὑμετέραν εὐγενῆ καρδίαν, δεόμεθα τοῦ Παναγάρχου ὅπως χαρίζεται ὑγείαν καὶ ἐνδοξον μακροημέρευσιν εἰς Ὑμᾶς καὶ ὀλόκληρον τὸν τιτιμημένον οἶκον τῆς κραταιᾶς θαλασσοκρατείας, εἰς δὲ τοὺς λαοὺς τῆς Βρετανικῆς Κοινοπολιτείας εἰρήνην καὶ εὐημεσίαν.

Διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης

ὁ Πρὸςδρος τῆς Πανελληνίου ἐπιτροπῆς ἐνώσεως Κύπρου

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Ἀπριλίου 1950

Ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος ἔλαβεν ἐκ Μάλτας ὑπὸ ἡμερομηνίαν 14 Δεκεμβρίου τὸ κάτωθι ἔγγραφον :

Μακαριώτατε,

Κατ' ἐπιθυμίαν τῆς Α. Β. Ὑψηλότητος τῆς Πριγκίπισσας Ἐλισάβετ διαβιβάζω Ὑμῖν τὰς εὐχαριστίας Αὐτῆς διὰ τὴν ἐπιστολὴν καὶ τὰς καλὰς εὐχὰς Ὑμῶν. Ἡ Α. Β. Ὑψηλότης μοὶ ἔδωκεν ἐντολήν. νὰ διαβιβάω τὴν ἐπιστολὴν σας εἰς τὸν Πρὸσβήτην τῆς Α. Μεγαλειότητος ἐν Ἑλλάδι, ἵνα διαβιβασθῇ εἰς τὴν Ἰδ. Γραμματείαν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων.

Μετὰ τιμῆς

Ὑμέτερος εὐπειθῆς θεράπων

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΡΚΕΡ

- .....
- * Ἄπαξ κλέπτων, ἀεὶ φῶρ ἔστι.
  - * Βότρυας οὐ κύει ἄκανθα.
  - * Οὐχ ἅπαντες τιάρας ἄξιοι.
  - * Ἐὴν ἕκαστος μανθᾶκην κομίζει.
  - * Ἄξιον τῆς χύτρας πόμα.
  - * Κοιλίαν οὐδέποτε πληροὶ τάρταρος.
  - * Μύθοις οὐ πείθεται πείνα.
  - * Χείριστα φέρει κόμαρος μῆλα.
  - * Φίλη μὲν ψάμμος, ἀλλ' οὐκ ἐν ὀφθαλμοῖς.

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΗΜΕΡΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

'Εξ ἀποφάσεως τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου 'Επιτροπῆ ἐκ τῶν συνοδικῶν συνέδρων Σεβ. Μητροπολιτῶν Δρυϊνουπόλεως κ. Δημητρίου, 'Εδέσσης κ. Παντελεήμονος, Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου, Παροναξίας κ. 'Αμβροσίου καὶ 'Αργολίδος κ. Χρυσοστόμου, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου 'Αρχιεπισκόπου ἀπήθυνεν ὀρισμένα περὶ τοῦ Παλαιοημερολογισμοῦ ἐρωτήματα εἰς 'Επιτροπὴν ἐξ εἰδικῶν νομομαθῶν συμβούλων, τῶν Καθηγητῶν κ. κ. Γ. Ράμμου, Χρ. Σγουρίτσα καὶ Κ. Τσάτσου, ἧτις μετὰ μελέτην τοῦ ζητήματος ὑπέβαλεν εἰς τὴν 'Ι. Σύνοδον τὴν ἀκόλουθον γνωμοδότησιν :

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΙΣ

'Υπ' ὄψιν ἡμῶν ἐτέθησαν τὰ κάτωθι ἐρωτήματα :

I.—Ποία εἶναι ἐξ ἐπόψεως νομικῆς καὶ κανονικῆς ἢ ἐν τῇ αὐτοκεφαλᾷ 'Εκκλησίᾳ τῆς 'Ελλάδος θέσεις τῶν παλαιοημερολογιτῶν; Δύνανται οὗτοι νομίμως νὰ συγκροτοῦν θρησκευτικὰς ἐνώσεις;

II.—Εἶναι ἔγκυροι αἱ ἀποφάσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων κατὰ τῶν προσχωρησάντων εἰς τὸν παλαιοημερολογισμὸν καὶ ποῖαι αἱ συνέπειαι αὐτῶν;

III.—Οἱ ἀντικανονικῶς χειροτονηθέντες κληρικοὶ καὶ καρέντες μοναχοὶ δύνανται καὶ πῶς ν' ἀποσηματισθοῦν;

IV.—'Επιτρέπεται ἡ διάλυσις ἢ καὶ ἡ κατεδάφισις τῶν ἀντικανονικῶς καὶ παρανόμως ἰδρυθέντων ναῶν καὶ μονῶν τῶν παλαιοημερολογιτῶν;

V.—Ποία ἡ τύχη τῆς περιουσίας τῶν ναῶν καὶ τῶν μονῶν τῶν παλαιοημερολογιτῶν;

A'.—ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Αἱ σχέσεις μεταξὺ 'Εκκλησίας καὶ Κράτους δὲν ὑπῆρξαν πάντοτε ὁμαλαὶ καὶ ἠ·θέσις τῆς 'Εκκλησίας ἐν τῷ Κράτει ὑπῆρξε διάφορος κατὰ Κράτη ἐν τῇ διαδρομῇ τῆς ἱστορίας.

Δὲν ὑπῆρξαν ὁμαλαὶ αἱ σχέσεις 'Εκκλησίας καὶ Κράτους, ὅσάκις κατὰ παραγνώρισιν τοῦ πνευματικοῦ χαρακτῆρος τῆς 'Εκκλησίας ἐπεχειρήθη ἄλλοτε παρ' αὐτῆς τῆς ἰδίας ἢ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς ὑποταγῆς τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, ἄλλοτε ἀντιθέτως ἢ παρὰ τοῦ Κράτους ὑποταγῆ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ τῆς 'Εκκλησίας. Κατὰ τὸν Μεσαίωνα, ἰδίως ἀπὸ τοῦ 11ου μέχρι τοῦ 13ου αἰῶνος, οἱ ἡγέμονες τῶν δυτικῶν Κρατῶν τῆς Εὐρώπης ἦσαν δέσμοι εἰς τὰ κελεύσματα τοῦ Πάπα, ἦτο τότε ἡ ἐποχὴ τῆς λεγομένης «ἱεροκρατίας», καθ' ἣν ὁ Πάπας ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ πηγὴ καὶ τῆς πνευματικῆς καὶ τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, οἱ δὲ ἡγέμονες ἐνήργουν ὡς ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ· παρ' αὐτοῦ ἐλάμβανον τὴν ἐξουσίαν καὶ αὐτοῦ τὰς ἐντολάς ἐξετέλουν.

'Η πρώτη ἀντίδρασις κατὰ τῆς τοιαύτης κοσμικῆς ἐξουσίας τοῦ Πάπα ἐσημειώθη ἀρχικῶς ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 14ου αἰῶνος, ἐνισχύθη βραδύτερον διὰ τῆς μεταρρυθμιστικῆς κινήσεως τοῦ Λουθῆρου καὶ τελικῶς κατέληξεν εἰς τὴν ἐπικράτησιν τοῦ ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτου συστήματος σχέσεων, τοῦ γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Πολιτειοκρατία» ἢ «Καισαροπαπισμός». Κατὰ τὸ νέον σύστημα πηγὴ τῆς κρατικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς ἐξουσίας εἶναι οἱ ἡγέμονες, ὄντες ταῦτοχρόνως καὶ αὐτοκράτορες καὶ Πάπαι, ἐξ οὗ καὶ ὁ χαρακτῆρισμός τοῦ συστήματος ὡς καισαροπαπικῶν.

Αὐτοὶ ὄχι μόνον ἀνέλαβον τὰ τῆς διοικήσεως τῆς 'Εκκλησίας, ἀλλ' ἐπὶ πλεόν καθώριζον καὶ τὰ τῆς πίστεως κατὰ τὸ ἀξίωμα «cujus Regio hujus Religio». 'Η 'Εκκλησία ἀπέβαλε τοιουτοτρόπως τὴν αὐθυπαρξίαν τῆς καὶ ὡς πνευματικῆς ἀκόμη δυνάμεως καὶ ἐτέθη εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ἐξουσίας τοῦ Κράτους.

'Αλλὰ καὶ τὸ νέον σύστημα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ διατηρηθῆ ἐπὶ μακρόν. 'Ἦδη ἀπὸ τοῦ 17ου αἰῶνος ἐξεδηλώθησαν ἀρχικῶς ἐν 'Αγγλίᾳ αἱ πρῶται ἀντιδράσεις τῶν Πουριτανῶν κατὰ τῆς πνευματικῆς ἐξουσίας τοῦ μονάρχου μετὰ τὸ αἶτημα τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ χωρισμοῦ τῆς 'Εκκλησίας ἀπὸ τοῦ Κράτους. 'Η κίνησις ἐπεξετάθη ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν Εὐρώπην, ἐνθα ὑπὸ τὴν ἐπίθειαν τῆς τότε κρατούσης διδασκαλίας τοῦ φυσικοῦ δικαίου εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν διακήρυξιν τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ὡς ἀτομικοῦ δικαιώματος καὶ τὴν ἀντίστοιχον περιστολὴν τῆς ἀπολυταρχίας τοῦ Κράτους. 'Επὶ τῆς βάσεως αὐτῆς ἐρρυθμίσθησαν αἱ σχέσεις μεταξὺ 'Εκκλησίας καὶ Κράτους ἀπὸ τῆς Γαλλικῆς 'Επαναστάσεως καὶ ἐντεῦθεν, ἕκτοτε δὲ τόσον ἡ ἱεροκρατία ὅσον καὶ ὁ καισαροπαπισμὸς ἀποτελοῦν ἱστορικὴν μόνον ἀνάμνησιν.

Εἶναι χαρακτηριστικόν, καὶ εἶναι τοῦτο πρὸς τιμὴν καὶ τῆς 'Ανατολικῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας καὶ τῶν 'Ελλήνων αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, ὅτι ἡ παρατηρηθεῖσα ἐν τῇ Δύσει κυριαρχικὴ διάθεσις ἐκατέρως τῶν ἐξουσιῶν δὲν παρετηρήθη ἐν τῇ 'Ανατολῇ. 'Απὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ἡ 'Εκκλησία ἀνεγνωρίσθη ὡς αὐτόνομος ὀργανισμός, οὐχὶ πολέμιος τοῦ Κράτους, ἀλλὰ παραλλήλως καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετ' αὐτοῦ δρών· ρυθμίζει αὐτοτελῶς βάσει ἰδίου ἐσωτερικοῦ δικαίου τὰ ἀφορῶντα εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, χωρὶς ν' ἀναμιγνύεται εἰς τὰ τῆς κρατικῆς ἐξουσίας. Αὕτη ἐξ ἄλλου εἶναι κυρίαρχος εἰς τὰ καθ' ἑαυτήν, παρέχει δὲ εἰς τὴν 'Εκκλησίαν τὴν προστασίαν τῆς καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς. Καὶ εἶναι ἀληθὲς ὅτι προσέκυψαν κατὰ καιροὺς προστριβαὶ μεταξὺ Κράτους καὶ 'Εκκλησίας, προσελθοῦσαι κυρίως ἐκ τῆς ἀνυπαρξίας ἐννοιολογικοῦ διαχωρισμοῦ μεταξὺ ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν ὑποθέσεων, αἱ προστριβαὶ ὅμως αὐταὶ δὲν ἐγένοντο ἱκαναὶ νὰ διαταράξουν σοβαρῶς τὰς ἀρμονικὰς σχέσεις τῶν δύο ἐξουσιῶν. Αἱ σχέσεις τῶν ὑπῆρξαν πράγματι, ὅπως καὶ ἐχαρακτηρίσθησαν, σχέσεις συναλληλίας ἢ παραλλήλίας.

* * * *

Τὸ αὐτὸ σύστημα σχέσεων μεταξὺ Κράτους καὶ 'Εκκλησίας υἱοθέτησε καὶ τὸ ἐλεύθερον 'Ελληνικόν

Κράτος διὰ τῶν ἐκάστοτε Συνταγμάτων του, χωρίς ποτε μέχρι τοῦδε νὰ γεννηθῆ ἢ σκέψις εἶτε εἰς τὸ Κράτος νὰ καταστήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν κρατικὸν καθίδρυμα, εἶτε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ χωρισθῆ ἀπὸ τοῦ Κράτους. «Τὸ Κράτος καὶ ἡ Ἐκκλησία εἰσὶ μὲν ἀληθῶς κοινωνίαὶ διάφοροι, συναφεῖς ὁμῶς καὶ συνεχόμεναι».

Τὰς σχέσεις Κράτους καὶ Ἐκκλησίας καθορίζει κατὰ βάσιν τὸ ἰσχύον Σύνταγμα διὰ τῶν διατάξεων τῶν δύο πρώτων ἀρθρῶν του. Αἱ διατάξεις αὗται, ἀπαντῶμεναι αὐτολεξεῖ σχεδὸν εἰς ὅλα τὰ ἀπὸ τοῦ 1844 Ἑλληνικὰ Συντάγματα, ἔχουν ὡς ἐξῆς: «Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἡ τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας» πᾶσα δὲ ἄλλη γνωστὴ θρησκεία εἶναι ἀνεκτὴ καὶ τὰ τῆς λατρείας αὐτῆς τελοῦνται ἀκωλύτως ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων, ἀπαγορευομένου τοῦ προσηλυτισμοῦ καὶ πάσης ἄλλης ἐπεμβάσεως κατὰ τῆς ἐπικρατοῦσης θρησκείας» (ἀρθρ. 1). «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, κεφαλὴν γνωρίζουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὑπάρχει ἀναποσπάστως ἠνωμένη δογματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃ καὶ πάσης ἄλλῃ ὁμοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τηροῦσα ἀπαρασαλεύτως, ὡς ἐκεῖναι, τοὺς τε ἱεροὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνας καὶ τὰς ἱερὰς παραδόσεις» εἶναι δὲ αὐτοκέφαλος, ἐνεργοῦσα ἀνεξαρτήτως πάσης ἄλλῃ Ἐκκλησίας τὰ κυριαρχικὰ αὐτῆς δικαιώματα, καὶ διοικεῖται ὑπὸ Ἱερᾶς Συνόδου ἀρχιερέων. Οἱ λειτουργοὶ ὅλων τῶν ἀνεγνωρισμένων θρησκειῶν ὑπόκεινται εἰς τὴν αὐτὴν ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἐπιτήρῃσιν, εἰς ἣν καὶ οἱ λειτουργοὶ τῆς ἐπικρατοῦσης θρησκείας» (ἀρθρ. 2). Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὰς ἀνωτέρω διατάξεις καὶ ἐντὸς τοῦ πλαισίου αὐτῶν ὁ Νόμος 671 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ρυθμίζει εἰδικώτερον τὰς σχέσεις Κράτους καὶ Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐν γένει ἐν τῷ Κράτει θέσιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐκ τῶν ἀναφερομένων συνταγματικῶν διατάξεων προκύπτουν τὰ κάτωθι:

α'.—Ὅτι ἡ θρησκεία τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας εἶναι ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν Ἑλλάδι, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν πάντοτε τῆς ἐπισήμου θρησκείας τοῦ Κράτους, ὡς τοιαύτη δὲ κατέχει προνομιοῦχον θέσιν ἔναντι τῶν ἄλλων θρησκειῶν καὶ ἀπολαύει εἰδικῆς παρὰ τοῦ Κράτους προστασίας, οἶαν δύναται μὲν τὸ Κράτος νὰ παρέχῃ καὶ εἰς τὰς ἄλλας θρησκείας, συνταγματικῶς ὁμῶς ὑποχρεοῦται νὰ παρέχῃ μόνον εἰς τὴν «ἐπικρατοῦσαν θρησκείαν». Αὐτὸ προφανῶς τὸ νόημα ἔχει ἡ διάταξις τοῦ ἀρθροῦ 1 τοῦ Συντάγματος, καθ' ἣν ἀπαγορεύεται ὁ προσηλυτισμὸς καὶ πᾶσα ἄλλη ἐπέμβασις κατὰ τῆς «ἐπικρατοῦσης θρησκείας». Τὸ Σύνταγμα δὲν καθορίζει βεβαίως ποινικὰς κυρώσεις τῆς διατάξεως αὐτῆς, ὁ δὲ Ποινικὸς νόμος θεωρεῖ ὡς ἀξιοποιῶν τὸν προσηλυτισμὸν μόνον ἐφ' ὅσον γίνεται διὰ βίας, ἀπειλῶν ἢ δι' ἀθεμίτων μέσων (ἀρθρα 195 καὶ 198), ἀδιαφόρως μάλιστα ἀν οὗτος γίνεται εἰς βάρος τῆς ἐπικρατοῦσης θρησκείας ἢ ἄλλῃς γνωστῆς θρησκείας.

Ἐν τούτοις, δυνάμει τῆς ἀναφερομένης συνταγματικῆς διατάξεως ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τὸ Κράτος καὶ δικαιούται καὶ ὑποχρεοῦται νὰ λάβῃ οἰαδήποτε διοικητικὰ μέτρα ἀποβλέποντα εἰς τὴν ἀπαγορευσιν πράξεων, αἱ ὁποῖαι ἤθελον θεωρηθῆ ὡς προσηλυτισμὸς ἢ ἐπέμβασις κατὰ τῆς ἐπικρατοῦσης θρησκείας, καὶ ἐν γένει τῶν πράξεων, αἱ ὁποῖαι ἐμπίπτουν εἰς τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 7, 56 καὶ 57 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας. Αἱ διατάξεις αὗται ἔχουν ὡς ἐξῆς: «Ὅσαῖς ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἢ ὁ κατὰ τόπον Μητροπολίτης ἤθελε πληροφρηθῆ θετικῶς ὅτι ἐπιχειρεῖ τις νὰ διαταράξῃ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος δι' ἑτεροδιδασκαλίας ἢ διδαχῆς, προφορικῶς ἢ γραπτῶς, διὰ προσηλυτισμοῦ ἢ ἄλλως πως . . ., ζητεῖ τὴν παῦσιν τοῦ κακοῦ διὰ τῆς πολιτικῆς Ἀρχῆς . . . Ὅσαῖς ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἢ ὁ κατὰ τόπον Μητροπολίτης ἤθελε παρατηρήσει ὅτι ἐντυπον . . . περιέχῃ τι τὸ ἀντικείμενον εἰς τὰ θεῖα δόγματα, τὰ ἱερὰ Μυστήρια καὶ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας, τὴν ἱερὰν διδασκαλίαν, τὰς ἱερὰς παραδόσεις, τὰς ἱερὰς τελετὰς καὶ ἔθιμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἢ ἀνευλαβεῖς ἐκφράσεις κατὰ τῆς θρησκείας καὶ τῶν λειτουργῶν της, ζητεῖ τὴν ἐπέμβασιν τῶν ἀρμοδίων πολιτικῶν Ἀρχῶν πρὸς ἐνέργειαν τῶν κατὰ τοὺς κειμένους νόμους ὀριζομένων.» (ἀρθρ. 7). «Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος διὰ πράξεως αὐτῆς, συμφώνως πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς Ἱεραρχίας, ὀυθμίζει τὰ τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς καὶ διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ . . . δικαιούται νὰ ἀξιῶσιν τὴν προστασίαν καὶ υπεράσπισιν πολιτικῆς Ἀρχῆς, ἅπασαι δὲ αἱ ἐν τῷ Κράτει Ἀρχαὶ ὑποχρεοῦνται, ὡσαύτως προσβάλλοντα τὰ δικαιώματα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, νὰ προστατεύωσι καὶ ὑποστηρίζωσιν αὐτήν» (ἀρθρ. 56). «Οὐδεὶς λαϊκός, καθηρημένος κληρικὸς ἢ μοναχός, ἢ κληρικὸς μὴ ἀνήκων εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, δύναται νὰ φέρῃ τὴν καθιερωμένην περιβολὴν ἢ ἀμφίεσιν ἢ φέρουσιν οἱ κληρικοὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας . . . ὡς καὶ τὰ διακριτικὰ διάσημα . . . Ὁ παραβάτης, ἀν μὲν δὲν εἶναι Ἕλλην ὑπήκοος, ἀπελαύνεται ἐκτὸς τῶν ὁρίων τοῦ Κράτους, ἄλλως εἰσαγόμενος αὐτεπαγγέλτως ὑπὸ τῆς καταδικαστικῆς ἀρχῆς δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως ἐνώπιον τοῦ Πλημμελειοδικείου κολάζεται κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 228 καὶ 229 τοῦ Π. Ν. . .» (ἀρθρ. 57).

β'.—Ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὑποχρεοῦται νὰ τηρῇ ἀπαρασαλεύτως τοὺς τε ἱεροὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνας καὶ τὰς ἱερὰς παραδόσεις, καθ' ὃν τρόπον τηρεῖ τούτους ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃ καὶ πᾶσα ἄλλη ὁμοδόξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, μεθ' ὧν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος παραμένει ἠνωμένη δογματικῶς. Ἀντιστοίχως γεννᾶται καὶ ἡ ὑποχρέωσις τοῦ Κράτους ὅπως μὴ προβαίῃ εἰς ἐνεργείας ἀντικειμένας πρὸς τοὺς κανόνας τούτους ἢ τὰς παραδόσεις, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ καθίστατο ἀδύνατος ἢ συμμόρφωσις τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν συνταγματικὴν αὐτὴν ἐπιταγὴν. Τὴν ὑπὸ τῆς

Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τήρησιν τῶν ἱερῶν ἀποστολικῶν καὶ συνοδικῶν κανόνων ἐθεώρησε καὶ ἡ Μεγάλη ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησία ὡς ὅρον τῆς παρ' αὐτῆς διὰ τοῦ «συνοδικοῦ τόμου» τῆς 29 'Ιουνίου 1850 ἀναγνωρίσεως ὡς αὐτοκεφάλου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, τὴν τοιαύτην δὲ τήρησιν προβλέπει καὶ ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ πρώτῳ ἄρθρῳ του. Ἐὰν τώρα μεταξύ τῶν κανόνων, τοὺς ὁποίους κατὰ τὸ Σύνταγμα ἡ Ἐκκλησία ὑποχρεοῦται νὰ τηρῇ καὶ τὸ Κράτος ὑποχρεοῦται νὰ σέβεται, περιλαμβάνονται καὶ οἱ διοικητικῆς φύσεως κανόνες ἢ μόνον οἱ δογματικῆς τοιαύτης, τὸ θέμα τοῦτο εἶναι ἄσχετον πρὸς τὰ κρινόμενα ζητήματα.

γ'.—Ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι αὐτοκέφαλος, ἐνεργοῦσα ἀνεξαρτήτως πάσης ἄλλης Ἐκκλησίας τὰ κυριαρχικά της δικαιώματα, καὶ διοικεῖται ὑπὸ ἱεράς Συνόδου Ἀρχιερέων. Τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἀποφασισθὲν εὐθύς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος διὰ λόγους ἐθνικῆς ἀνάγκης, ἀνεγνωρίσθη διὰ τοῦ προμνησθέντος συνοδικοῦ τόμου καὶ ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, οὕτω δὲ καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς εἶναι πλήρως κατοχυρωμένον. Συντελεῖα τοῦτου ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, ἠνωμένη οὕσα δογματικῶς μετὰ τῶν ἄλλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, δικαιοῦται ἀνεξαρτήτως ἀπ' αὐτῶν νὰ ἐνεργῇ πᾶν ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τὸν κύκλον τῶν ὡς αὐτονόμου Ἐκκλησίας καθηκόντων της. Τὰ τῆς διοικήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καθορίζει ὁ ἤδη ἀναφερθεὶς Ν. 671 «περὶ καταστατικοῦ χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», τοῦ ὁποίου, πλὴν τῶν ἀνωτέρω (α) μνημονευθεισῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 7, 56 καὶ 57, ἄλλαι διατάξεις κρίσιμοι ἐν προκειμένῳ εἶναι αἱ ἀκόλουθοι: ἡ τοῦ ἄρθρου 1, καθ' ἣν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος συνίσταται ἐκ πάντων τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν, κατοίκων τῆς Ἑλλάδος, καὶ διοικεῖται ὑπὸ τῶν κανονικῶν αὐτῆς ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρχιερέων ἢ τοῦ ἄρθρου 2, καθ' ἣν ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀντιπρόσωπος δὲ ταύτης ἡ διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἢ τοῦ ἄρθρου 6, καθ' ἣν ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐκδίδει διατάξεις ἰσχυροῦσας καθ' ἅπασαν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀναφερομένας εἰς ζητήματα πίστεως, λατρείας, ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχίας, ὀργανώσεως καὶ τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας..., καὶ ἡ τοῦ ἄρθρου 23, καθ' ἣν ὁ Ἀρχιερεὺς ἐν τε τῇ ἑδρᾷ τῆς Μητροπόλεως καὶ ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῆς τελεῖ πάντα τὰ ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων ἐπιβαλλόμενα καθήκοντα..., καθιεροῖ τοὺς ἱεροὺς ναοὺς..., καὶ προτείνει ἴδρυσιν, ἀνασύστασιν ἢ συγγώνευσιν μονῆς τῷ Ὑπουργεῖῳ Θρησκευμάτων διὰ τῆς Ἱεράς Συνόδου. Ἐν συναφείᾳ πρὸς τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 23 εἶναι ἀνάγκη νὰ σημειωθοῦν καὶ αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 3, 6 καὶ 24 τοῦ Ν. 2200/1940 «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων», περὶ ὧν εἰδικὴ μνεῖα θὰ γίνῃ κατωτέρω (IV).

δ'.—Ἐπὶ πλέον ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν διατά-

ξεων τῶν ἄρθρων 1, 11, καὶ 14 τοῦ Συντάγματος προκύπτει ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία ὑφ' ὅλας τὰς γνωστὰς ἐκδηλώσεις της, δηλαδὴ ὡς ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως, ὡς ἐλευθερία ἐκδηλώσεως τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων ἢ τῆς πίστεως (ἐλευθερία λατρείας) καὶ ὡς ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι ἐπὶ θρησκευτικοῖς σκοποῖς. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως, ὡς ἀναγομένη εἰς τὴν ἐσωτερικότητα τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ἀπόλυτος, δύναται ἐπομένως πᾶς τις νὰ πρεσβεύῃ ὅ,τιδήποτε θρησκευμα θέλει, καὶ δύναται ἐλευθέρως νὰ μεταβάλλῃ αὐτό, ὅπως ἐπίσης δύναται καὶ νὰ μὴ πρεσβεύῃ καμμίαν θρησκείαν. Ἡ δὲ ἐλευθερία τῆς λατρείας, ὡς καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι ἐπὶ θρησκευτικοῖς σκοποῖς, ἐκδηλοῦνται ἐντὸς τῶν ὁρίων, τὰ ὁποῖα διαγράφει τὸ Σύνταγμα, ἢ ἄσκησις δηλαδὴ αὐτῶν τελεῖ ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς τηρήσεως τῶν νόμων γενικῶς (ἄρθρα 14 καὶ 11) καὶ εἰδικώτερον τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 1, καθ' ἣν ἀπαγορεύεται ὁ προσηλυτισμὸς καὶ πάσα ἄλλη ἐπέμβασις κατὰ τῆς ἐπικρατοῦσης θρησκείας.

Β'.—ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΙΑΙΑΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ

Ἐν ὄψει καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων ἡ γνώμη ἡμῶν ἐπὶ τῶν ὑπὸ κρίσιν ἐρωτημάτων εἶναι κατὰ τὴν ἐν ἀρχῇ τεθεισάν σειρὰν αὐτῶν ἢ ἀκόλουθος:

I

Τὸ θέμα τοῦ ἡμερολογίου εἶναι θέμα καθαρῶς ἐπιστημονικόν, ἐντελὸς δὲ ἄσχετον πρὸς τοὺς ἱεροὺς ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνες καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις, τῶν ὁποίων τὴν ἀπαρασάλευτον τήρησιν ἐπιβάλλει τὸ Σύνταγμα. Ἐδικαιοῦντο συνεπῶς καὶ τὸ κράτος καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀδεσμεύτως ἀπὸ νομικῆς καὶ δογματικῆς ἀπόψεως νὰ υἱοθετήσουν τὸ γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον, ἐφ' ὅσον μάλιστα τοῦτο εἶναι ἐπιστημονικῶς ὀρθότερον τοῦ Ἰουλιανοῦ καὶ ἔχει υἱοθετηθῆ ὑπὸ τοῦ μεγίστου τμήματος τοῦ πεπολιτισμένου χριστιανικοῦ κόσμου. Ἄς σημειωθῆ πρὸς τοῦτου ὅτι ἀπὸ τῶν ἰδίων σκέψεων ἀφορομωμένη υἱοθέτησε τὸ νέον ἡμερολόγιον καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλη Ἐκκλησία.

Ἡ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀποδοχὴ τοῦ γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου, μὴ ἀντικειμένη κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰς τοὺς ἱεροὺς κανόνες καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις, ἀνάγεται εἰς τὸν κύκλον τῶν κυριαρχικῶν της δικαιωμάτων, καὶ ἀνήκει εἰδικώτερον εἰς τὰ θέματα τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῆς διοικήσεως καὶ ὀργανώσεως. Δὲν δημιουργεῖ ὅθεν διὰ τοὺς μὴ θέλοντας ν' ἀκολουθήσουν αὐτὸ λόγον αἰρέσεως, διότι αὕτη προϋποθέτει διαφορὰν περὶ τὸ δόγμα, ἐγὼ τοιαύτη εἶναι ἀνύπαρκτος ἐν προκειμένῳ. Θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ δημιουργήσῃ λόγον σχίσματος, δεδομένου ὅτι τὸ σχίσμα προκαλεῖται διὰ διαφορὰς ἀναφερομένας εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν καὶ εὐταξίαν, ἀλλὰ τοῦτο ἀποφασίζεται μόνον ὑπὸ τῆς ἐπίσημου ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, ἢ ὁποία ὅμως δὲν προήλθε μέχρι τοῦδε εἰς τοιαύτην ἀπόφασιν. Ἐὰν δὲ οἱ ἀκολου-

θοῦντες τὸ παλαιὸν ἡμερολόγιον αὐτοχαρακτηρίζονται ὡς αἰρετικοὶ ἢ σχισματικοί, ἢ ἔαν χαρακτηρίζουν τοὺς ἄλλους ὡς αἰρετικούς ἢ σχισματικούς, τοῦτο δὲν μεταβάλλει τὴν ἐξ ἐπόψεως Ἐκκλησίας καὶ νόμου θέσιν αὐτῶν μεταξὺ τοῦ ἀποτελοῦντος τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος πληρώματος.

Κατὰ συνέπειαν, οἱ παλαιοημερολογίται εἶναι κατὰ πάντα, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι, ὀρθόδοξοι χριστιανοί, καί, ἐφ' ὅσον κατοικοῦν ἐν Ἑλλάδι, ὑπάγονται εἰς τὴν αὐτοκέφαλον Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν αὐτῆς καὶ ὑπόκεινται εἰς τὰς διατάξεις τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου αὐτῆς, ὅπως ἐπίσης καὶ εἰς τὴν πειθαρχικὴν ἐξουσίαν τῆς ἀρμοδίας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς.

* * * *

Ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ ὡς συστατικὸν τμήμα αὐτῆς περιλαμβάνεται καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ συγκροτεῖν θρησκευτικὰς ἐνώσεις. Τὸ Σύνταγμα δὲν ἀναγράφει εἰδικῶς τὴν ἐλευθερίαν αὐτὴν, ὅπως ἄλλα Συντάγματα, τὴν ἀναγνωρίζει ὅμως καὶ τὴν προστατεύει καθ' ὅς ὁρους ἀναγνωρίζει καὶ προστατεύει τὸ δικαίωμα γενικῶς τοῦ συνεταιρίζεσθαι. Κατὰ τὸ ἄρθρον 11 τοῦ Συντάγματος «Οἱ Ἕλληνες ἔχουν τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταιρίζεσθαι τηροῦντες τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, οἷτινες ὅμως οὐδέποτε δύνανται νὰ ὑπαγάγουν τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς προηγουμένην τῆς Κυβερνήσεως ἄδειαν. Συνεταιρισμὸς τις δὲν δύναται νὰ διαλυθῇ ἔνεκα παραβάσεως τῶν διατάξεων τῶν νόμων, εἰμὴ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως». Ὅπως προκύπτει ἐκ τῆς συνταγματικῆς αὐτῆς διατάξεως, ἡ ἀσκῆσις τοῦ δικαιώματος τοῦ συνεταιρίζεσθαι τελεῖ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῆς τηρήσεως τῶν νόμων, δὲν προστατεύει δηλ. τὸ Σύνταγμα ἀδιακρίτως πάντα συνεταιρισμὸν, ἀλλὰ μόνον τὸν ἐπιδιώκοντα νόμιμον σκοπὸν καὶ λειτουργοῦντα κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους. Παρέχει ἐξ ἄλλου σημαντικὴν προστασίαν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου τὸ Σύνταγμα, διότι δὲν ἐξαρτᾷ τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταιρίζεσθαι ἀπὸ ἄδειαν κυβερνητικὴν, καὶ παρέχει μόνον εἰς τὰ δικαστήρια τὸ δικαίωμα τῆς διαλύσεως τῶν παρανόμων συνεταιρισμῶν. Τὰ αὐτὰ ἀκριβῶς ἰσχύουν καὶ ὡς πρὸς τὰς ἐνώσεις τῶν παλαιοημερολογιτῶν, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν θὰ κριθῇ κατὰ πόσον αὐταὶ ἀναγνωρίζονται καὶ προστατεύονται κατὰ τὸ Σύνταγμα.

Ἀνεξαρτήτως ἐνδεχομένων ἄλλων σκοπῶν, εἰς τοὺς ὁποίους δύνανται ν' ἀποβλέπουν αἱ θρησκευτικαὶ ἐνώσεις τῶν παλαιοημερολογιτῶν, ὡς ἀπολύτως συναφεῖς πρὸς τὴν ἐννοίαν τοῦ παλαιοημερολογισμοῦ σκοποὶ εἶναι : ἡ μεταξὺ τῶν μελῶν τῶν διατήρησις τοῦ παλαιοημερολογίου καὶ ἡ βάσει τούτου τέλεσις τῶν ἱερῶν τελετῶν, ὅπως ἐπίσης καὶ ἡ διακήρυξις τούτου ὡς τοῦ μόνου ὀρθοῦ καὶ ἡ ὡς τοιούτου προπαγάνδισις αὐτοῦ πρὸς ἐξάπλωσιν. Ὅπως ὅμως ἐμφανίζονται καὶ ὅπως εἶναι ἐν τῇ οὐσίᾳ τῶν, οἱ σκοποὶ οὗτοι εἶναι παράνομοι, διότι δι' αὐτῶν διασπᾶται ἡ ἐνότης τῆς αὐτοκεφάλου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας κατὰ παραβίασιν τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Συντάγματος καὶ τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ

Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας, καθ' ὃ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος συνίσταται ἐκ πάντων τῶν ἐν Ἑλλάδι Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν, ἐν ᾧ οἱ παλαιοημερολογίται ἐμφανίζονται ἐν προκειμένῳ ὡς χωριστὴ κοινότης ὀρθοδόξων· παραβιάζονται αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 6 καὶ 57 τοῦ ἰδίου Καταστατικοῦ Χάρτου, καθ' ὃς ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καθορίζει τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν καὶ ὀργάνωσιν αὐτῆς, μεταξὺ τῶν ὁποίων περιλαμβάνονται ἢ κατὰ τὸ νέον ἡμερολόγιον τέλεσις τῶν ἱεροτελεσιῶν καὶ ἐν γένει τὰ τῆς λατρείας κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας· παραβιάζονται ἀκόμη αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 1 τοῦ Συντάγματος καὶ 7 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας, καθ' ὃς ἀπαγορεύεται ὁ προσηλυτισμὸς καὶ πᾶσα οἰαδήποτε ἐπέμβασις κατὰ τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας, ὅπως καὶ ἡ πάσης φύσεως διατάραξις αὐτῆς.

Κατὰ συνέπειαν αἱ θρησκευτικαὶ ἐνώσεις τῶν παλαιοημερολογιτῶν εἶναι παράνομοι καὶ ὡς τοιαῦτα δὲν δύνανται νομίμως νὰ συσταθοῦν, αἱ δὲ ὑπάρχουσαι ὑπόκεινται εἰς διάλυσιν διὰ δικαστικῆς ὁδοῦ. Τὸ Κράτος δικαιούται ν' ἀπαγορεύσῃ καὶ προληπτικῶς τὴν σύστασιν τῶν τοιούτων ἐνώσεων, ὅπως δύναται ν' ἀπαγορεύσῃ καὶ τὴν χρῆσιν ἀκόμη τῆς ἐπωνυμίας τῶν παλαιοημερολογιτῶν ὡς «γνησίων» ὀρθοδόξων, ἀποτελούσης ὀνειδισμὸν καὶ προπαγάνδισιν κατὰ τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας. Δικαιούται τέλος ν' ἀπαγορεύσῃ εἰς τοὺς παλαιοημερολογίτας τὴν τέλεσιν ἱεροτελεσιῶν κατ' ἄλλας ἡμέρας πλὴν τῶν ὑπὸ τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας ὀριζομένων, διότι εἶναι μὲν ἐλευθέρᾳ ἡ λατρεία, αὕτη ὅμως συνάπτεται πάντοτε πρὸς ὀρισμένον θρησκεῦμα καὶ δέον νὰ ἀσκῆται καὶ συμφῶνως πρὸς τοὺς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατὰ τρόπον μὴ ἀντικείμενον εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ εἰς τοὺς νόμους τοῦ Κράτους. Οὔτε τὸ Κράτος, οὔτε ἡ Ἐκκλησία δικαιούνται νὰ ἐπιβάλουν εἰς τοὺς πολίτας νὰ εἶναι ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, ἐφ' ὅσον ὅμως εἶναι τοιοῦτοι, ὑπόκεινται εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κράτους καθιερωμένην τάξιν καὶ ὀφείλουν νὰ συμμορφῶνται πρὸς αὐτήν.

II

Ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθ. 2 (Σ.Π. 1546) τῆς 14 Ἰουνίου 1935 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοβαθμίου διὰ τοὺς Ἀρχιερεῖς Δικαστηρίου προκύπτει ὅτι ἐπεβλήθη εἰς τοὺς ἐν τῷ διατακτικῷ αὐτῆς ἀναφερομένους Ἀρχιερεῖς ἡ ποινὴ τῆς καθαιρέσεως καὶ ἡ τοῦ πενταετοῦς σωματικοῦ περιορισμοῦ εἰς ὀρισμένας μονὰς. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐξεδόθη ἐρήμην τῶν κατηγορουμένων Ἀρχιερέων, οἱ ὅποιοι, ὡς ἀναφέρεται εἰς τὸ σκεπτικὸν τῆς ἀποφάσεως, ἐκλήθησαν νομίμως (καὶ ἐμπροθέσμως) ἵνα ἐμφανισθοῦν κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν δικάσιμον. Ἡ μνησθεῖσα ἀπόφασις, ἐφ' ὅσον ἐγένετο τελεσιδικὸς διὰ τῆς παρόδου ἀπράκτων τῶν προθεσμιῶν ἀσκήσεως ἐνδίκων μέσων ἀνακοπῆς ἐρημοδικίας καὶ ἐφέσεως, ἢ διὰ τῆς ἀσκήσεως καὶ ἀπορρίψεως αὐτῶν, παράγει πάντα τὰ νόμιμα ἀποτελέσματα, ἢ μᾶλλον ἤρχισε νὰ παράγῃ ταῦτα ἀπὸ

της τελεσιδικίας της συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ νόμου 5383]1932, ὡς ἐτροποποιήθη μεταγενεστέρως (ἄρθρ. 151 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ ἄρθρα 129, 130, 135).

Εἰδικῶς ἡ ποινὴ τῆς καθαιρέσεως θεωρεῖται παραγαγούσα ἔκτοτε (δηλαδή ἀπὸ τῆς ἐπελεύσεως τῆς τελεσιδικίας) τὰ κατὰ τοὺς Κανόνας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους ἔννομα ἀποτελέσματα αὐτῆς, μὴ οὕσης ἀναγκαίας ἀπὸ κανονικῆς καὶ νομικῆς ἀπόψεως ἄλλης πράξεως ἐξωτερικῆς. Αἱ δυνάμει νὰ χωρήσουν ἐξωτερικαὶ πράξεις, ὡς ἡ διαγραφή ἐκ τῶν Διπτύχων, ἡ ἀφαίρεσις τοῦ σχήματος, ἡ ἐπ' ἐκκλησίας ἀνάγνωσις τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως, ἀκολουθουμένη διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιασματος ἀναφωνήσεως τῆς λέξεως «ἀνάξιος», ἀποτελοῦν ἀπλῶς διαπιστωτικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ ἐπελθόντος ἡδὴ ἔννομου ἀποτελέσματος. (Ποβλ. Κ. Ράλλη Ἐγγειο. Ἐκκλησ. Δικ. 1927 παρ. 24). Ἀπαιτεῖται ὁμως προκειμένου περὶ Ἀρχιερέως διὰ τὴν ὑπὸ τῶν Πολιτικῶν ἀρχῶν ἀναγνώρισιν καὶ ἐνδεχομένως ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως νὰ ἐκδοθῆ, ἐὰν δὲν ἐξεδόθη ἤδη, Β.Δ. κατὰ πρότασιν τοῦ Ὑπουργοῦ Θρησκευμάτων καὶ Παιδείας (ν. 5383]1932, ὡς ἐτροποποιήθη, ἄρθρ. 152).

Ἐπομένως οἱ τιμωρηθέντες διὰ τῆς ποινῆς τῆς καθαιρέσεως τότε Ἀρχιερεῖς μετέστησαν εἰς τὴν τάξιν τῶν μοναχῶν, τὴν ιδιότητα τῶν ὁποίων καὶ μόνον φέρουν ἔκτοτε, ἀπολέσαντες τελείως πάντα ἱερατικὸν βαθμὸν καὶ τὴν ιδιότητα τοῦ κληρικοῦ, (τὴν ὁποίαν μόνον διὰ νέας χειροτονίας δύνανται νὰ ἐπανακτήσουν).

Μὴ ἐκδοθέντος κατὰ τὴν νόμιμον διαδικασίαν Β.Δ. περὶ ἀπονομῆς χάριτος, αἱ διὰ τῆς ἄνω ἀποφάσεως ἐπιβληθεῖσαι ποιναὶ ἰσχύουν καὶ παράγουν τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν, ἡ δὲ ἐξ αὐτῶν ποινὴ τοῦ σωματικοῦ περιορισμοῦ, ἡ ὁποία, ἐκτιθεῖσα ἐπ' ὄλιγον, ἀνεστία διαικτικῶς ἄνευ τήρησεως νομίμου τινὸς διατυπώσεως καὶ ἄνευ ἐπεμβάσεως ἀρμοδίου ὄργανου, δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῆ κατὰ συνέχειαν.

* * * *

Διὰ τῶν ὑπ' ἀριθ. 3 τῆς 2ας/7/1935 (Σ. Π. 1988 1992) καὶ 18/7/1935 ἀποφάσεων τοῦ Πρωτοβαθμίου καὶ Δευτεροβαθμίου διὰ τοὺς Ἀρχιερεῖς Δικαστηρίου κατεδικάσθησαν οἱ αὐτόθι ἀναφερόμενοι κληρικοὶ πρωτοδικῶς μὲν εἰς καθαιρέσιν καὶ εἰς πενταετῆ σωματικὸν εἰς μονὰς περιορισμὸν, κατ' ἔφεσιν δὲ εἰς ἀργίαν ἐνὸς ἔτους, κηρυχθεῖσης ἀκύρου τῆς εἰς ἐπισκόπους χειροτονίας αὐτῶν.

Αἱ εἰς ἐπισκόπους χειροτονία τῶν ὡς ἄνω κληρικῶν, γενόμεναι κατὰ παράβασιν τῶν εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Δευτεροβαθμίου Δικαστηρίου ἀναφερομένων καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν κανόνων καὶ διατάξεων τῶν νόμων τῆς Πολιτείας καὶ ἰδίᾳ τοῦ τότε ἰσχύοντος Καταστατικοῦ Νόμου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἦσαν καὶ εἶναι ἄκυροι, καὶ ὁρθῶς ἐκηρύχθησαν ἄκυροι διὰ τῆς ὡς ἄνω ἀποφάσεως τοῦ Δευτεροβαθμίου διὰ τοὺς Ἀρχιερεῖς Δικαστηρίου. Θὰ

ἠδύνατο ἴσως νὰ ὑποστηριχθῆ ὅτι, ἐφ' ὅσον αἱ χειροτονία τῶν μνησθέντων προσώπων ἐχαρακτηρίσθησαν ὡς ἀντικανονικαὶ καὶ παράνομοι, θὰ ἔδει νὰ ἐπιληφθῶν τὰ διὰ τοὺς λοιποὺς κληρικοὺς Συνοδικὰ Δικαστήρια (Πρωτοβάθμιον καὶ Δευτεροβάθμιον) καὶ οὐχὶ τὰ διὰ τοὺς Ἀρχιερεῖς Δικαστήρια (Πρωτοβάθμιον καὶ Δευτεροβάθμιον). Ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι, ἐφ' ὅσον αἱ χειροτονία ἐθεωροῦντο, ὡς ἦσαν, ἄκυροι, ὡς ἀντικανονικαὶ καὶ παράνομοι, καὶ οὐχὶ ἀνύπαρκτοι νομικῶς, νομίμως ἐπελήφθησαν τὰ διὰ τοὺς Ἀρχιερεῖς Δικαστήρια διὰ ν' ἀπαγγείλουν πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ τὴν ἀκύρωσιν αὐτῶν. Ἐὰν δὲ ἤθελε πρὸς στιγμὴν ὑποθεθῆ ὅτι τὰ διὰ τοὺς Ἀρχιερεῖς Δικαστήρια ἦσαν ἀναρμόδια, ἡ ἀναρμοδιότης αὐτῆ, μὴ προταθεῖσα ὑπὸ τῶν κατηγορουμένων καὶ μὴ ἐξετασθεῖσα αὐτεπαγγέλτως ὑπὸ τῶν ὡς ἄνω Δικαστηρίων, ἐκαλύφθη καὶ καλύπτεται ἐκ τῆς τελεσιδικίας καὶ τοῦ δεδικασμένου, μὴ ἀναγνωριζομένου ἄλλου ἐν δίκῳ μέσου κατ' αὐτῶν, δι' οὗ θὰ ἠδύνατο νὰ προβληθῆ ἡ εἰρημένη ἀναρμοδιότης.

Συνεπῶς οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος κληρικοὶ ἐπανῆλθον εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ προσβυτέρου καὶ ἔχουν τὴν διὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Δευτεροβαθμίου διὰ τοὺς Ἀρχιερεῖς Δικαστηρίου ἀναγνωρισθεῖσαν κατάστασιν. Ἐὰν ὑπέπεσαν ἐν τῷ μεταξὺ εἰς νέα ἐκκλησιαστικὰ παραπτώματα, δύνανται νὰ εἰσρχθῶν ἐκ νέου εἰς δίκην διὰ τὰ παραπτώματα ταῦτα ἐνώπιον τῶν ἀρμοδίων ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων κατὰ τὴν νόμιμον προδικασίαν καὶ κυρίαν διαδικασίαν.

III

Οἱ ὑπὸ τοῦ ἐμφανιζομένου ὡς ἐπισκόπου Ματθαίου δῆθεν χειροτονηθέντες ὡς ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι κλπ. καὶ αἱ ὑπ' αὐτοῦ καρεῖσαι μοναχά, ὡς καὶ οἱ ὑπὸ ἡγουμένων, ἀντικανονικῶς κατασταθέντων καὶ διοικούντων νομικῶς ἀνυπάρκτους ἢ τοῦλάχιστον ἀντικανονικῶς ἰδρυθείσας μονὰς, καρέντες μοναχοί, δὲν εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητα ἢ λαϊκοί, διότι καὶ αἱ χειροτονία καὶ αἱ κουραί, ὡς γενόμεναι παρὰ προσώπων στερουμένων παντελῶς τῆς ἐξουσίας πρὸς τέλεσιν τῶν περὶ ὧν πρόκειται μυστηρίων ἢ ἱερατικῶν πράξεων, εἶναι ἀπὸ νομικῆς καὶ κανονικῆς ἀπόψεως ἀνυπάρκτοι καὶ οὐδὲν παρήγαγον ἢ δύνανται νὰ παράγουν ἔννομον ἀποτέλεσμα. Τούτου δοθέντος, ἔπεται ὅτι πάντα τὰ πρόσωπα ταῦτα ἀντικανονικῶς καὶ παρανόμως περιεβλήθησαν καὶ φέρουν τὸ ἱερατικὸν ἢ μοναχικὸν σχῆμα, τὸ ὁποῖον μόνον οἱ κανονικῶς καὶ νομίμως χειροτονηθέντες κληρικοὶ ἢ καρέντες μοναχοὶ δικαιοῦνται νὰ φέρουν.

IV

Ἡ εἰς τὸ ἐρώτημα ἀπάντησις προκειμένου περὶ Μονῶν θὰ στηριχθῆ τὸ μὲν εἰς τὴν διάταξιν τοῦ Δ' Κανόνος τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνελθούσης Συνόδου, καθ' ὃν «μηδένα μηδαμοῦ οἰκοδομεῖν, μηδὲ συνιστᾶν μοναστήριον, ἢ εὐκτήριον οἶκον, παρὰ γνώμην τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου» τοὺς δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν, καὶ χώραν, μονάζοντας, ὑποτετάχθαι τῷ ἐπισκόπῳ», εἰς τὴν διάταξιν τοῦ Α' Κανόνος τῆς ἐνάτης τοπικῆς

Συνόδου, καθ' ἣν «μηδενὶ ἐξεῖναι μοναστήριον οἰκοδομεῖν ἄνευ τῆς τοῦ ἐπισκόπου γνώμης καὶ βουλῆς. Ἐκείνου δὲ συνειδότητος καὶ ἐπιτρέποντος καὶ τὴν ὀφειλομένην ἐπιτελοῦντος εὐχὴν, ὡς τοῖς πάλαι θεοφιλῶς νενομοθέτηται, οἰκοδομεῖσθαι μὲν μοναστήριον, πάντα δὲ τὰ ἐν αὐτῷ προσήκοντα, σὺν αὐτῷ ἐκείνῳ, βρεβίῳ ἐγκαταγράφεσθαι, καὶ τοῖς ἐπισκοπικοῖς ἀρχείοις ἐναποτίθεσθαι», ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθρ. 1 τοῦ Συντάγματος καὶ 5, 22 καὶ 23 τοῦ Ν. 671, τὸ δὲ εἰς τὸ κατὰ τὰ ἀνωτέρω δεδομένον, ὅτι καὶ οἱ τρεῖς ἐπαναστάται ἀρχιερεῖς καὶ οἱ παρ' αὐτῶν ἀντικανονικῶς χειροτονηθέντες ψευδεπίσκοποι ἐστεροῦντο πάσης κανονικῆς ἐξουσίας ἀληθοῦς ἐπισκόπου. Ἐκ τῶν ὡς ἄνω κανόνων καὶ τοῦ δηθέντος δεδομένου προκύπτει ἀνεκδοκίμως ὅτι αἱ μοναί, αἱ ἰδρυθεῖσαι τῇ ἐγκρίσει τῶν καθαιρεθέντων ἐπισκόπων ἢ τῇ ἐγκρίσει τῶν παρ' αὐτῶν ἀντικανονικῶς χειροτονηθέντων ψευδεπισκόπων ἔχουν ἀντικανονικῶς ἰδρυθῆ, ἀφ' οὗ ἰδρύθησαν ἄνευ προηγουμένης ἀδείας ἢ ἐκ τῶν ὑστέρων ἔστω ἐγκρίσεως τοῦ ἀρμοδίου ἐπισκόπου. Ὁ δὲ ἀρμόδιος ἐπίσκοπος, ὁ κερτημένος τὸ δικαίωμα τῆς χορηγήσεως τῆς ἀδείας πρὸς ἴδρυσιν μονῆς δύναται καὶ τὴν διάλυσιν τῆς ἀντικανονικῶς ἰδρυθείσης μονῆς νὰ διατάξῃ, τοῦ δικαιώματός του νὰ χορηγήσῃ τὴν ἀδειαν τῆς ἰδρύσεως ἀναιρουμένου ἄλλως, ἐὰν γίνῃ δηλαδὴ δεκτὸν ὅτι στερεῖται τοιαύτης ἐξουσίας. Αὐτονόητον ὅμως ὅτι κέρηται τὸ δικαίωμα, ἐφ' ὅσον συντρέχουν αἱ λοιπαὶ κανονικαὶ προϋποθέσεις, ἀντὶ νὰ διατάξῃ τὴν διάλυσιν νὰ ἐγκρίνῃ ἐκ τῶν ὑστέρων κατ' ἐπιείκειαν τὴν ἴδρυσιν τῆς ἄνευ ἀδείας του συσταθείσης Μονῆς.

Ἀρνηθέντος πάντως τοῦ ἀρμοδίου Ἐπισκόπου τὴν κατ' ἐπιείκειαν ἐκ τῶν ὑστέρων ἐγκρίσιν τῆς συστάσεως τῆς Μονῆς, ὁ πρὸς κοσμικὴν χρῆσιν μετασηματισμὸς τῶν κυρίων αὐτῆς ἐὰν διαταχθῇ ἢ διάλυσιν, δὲν ἀντίκειται εἰς τοὺς ἱεροῦς κανόνας, διότι αἱ ἀπαγορεύουσαι τοῦτο διατάξεις (βλ. ΚΑ' κανόνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, ΜΘ' κανόνα τῆς ἐν Τρούλῳ Συνόδου καὶ 15 κανόνα τῆς Ζ' Οἰκουμένης Σν. ὁδοῦ) ἀφοροῦν εἰς τὰ κτήματα τῶν ἀδεία καὶ εὐλογία κανονικοῦ ἐπισκόπου ἰδρυθεισῶν Μονῶν.

* * * *

Ἡ εἰς τὸ αὐτὸ ἐρώτημα ἀπάντησις προκειμένου περὶ Ναῶν θὰ στηριχθῇ τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ ΣΤ' κανόνος τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, καθ' ὃν οἱ Ναοὶ δέον νὰ ὄσιν ἐγκαινιασμένοι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, τοῦθ' ὅπερ καὶ ὁ Νόμος διατάσσει (βλ. ἄρθρ. 22 καὶ 23 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος), τὸ δὲ εἰς τὸν περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων Α.Ν. 2200.

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 24 τοῦ Α.Ν. 2200, πρὸς ἀνέγερσιν παντὸς ναοῦ ἀπαιτεῖται ἡ ἀδεία τῆς ἀρμοδίας Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς καὶ ἡ ἐγκρίσις τοῦ Ὑπουργείου Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας. Πᾶσα κατὰ παράβασιν τῆς ἀνωτέρω διατάξεως ἐπιχειρουμένη ἀνέγερσις ἐμποδίζεται ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς καὶ οἱ παραβάται τιμωροῦνται διὰ φυλακίσεως, ὁ δὲ τυχὸν «ἀνεγειρόμενος» οὕτω Ναὸς κατεδαφίζεται

ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς τῇ παραγγελίᾳ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου δαπάναις τοῦ ἀνεγείραντος. Ὁ ἀνεγερθεὶς ἤδη καὶ συνεπῶς μὴ «ἀνεγειρόμενος» εἰσέτι Ναὸς δὲν δύναται νὰ κατεδαφισθῇ. Εὐλόγως ὅμως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι δύναται ν' ἀπαγορεύσῃ τὴν ἐν αὐτῷ τέλεσιν τῆς θείας λειτουργίας ὁ οἰκεῖος Μητροπολίτης, οὕτινος ἡ ἄρρησις νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἀνέγερσιν Ναοῦ, ἐὰν εἶναι αὐθαίρετος, εἶναι προσβλητὴ ἐνώπιον τοῦ Σ. Ε., ἀλλὰ συνιστᾷ μέχρι τῆς ἐνδεχομένης ἀκυρώσεως αὐτῆς ἐκτελεστικὴν πράξιν, ἧς ἡ τήρησις ἐγκτεταται ἀκριβῶς εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἐν αὐτῷ τελέσεως τῆς θείας λειτουργίας. Δοθέντος δὲ ὅτι οἱ Ναοὶ τῶν παλαιοημερολογιτῶν οὔτε ἐνεκαινιασθήσαν ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, οὔτε καὶ ἀνηγγέρθησαν ἀδεία του, δύναται παραγγελία του ν' ἀπαγορευθῇ ἡ τέλεσις ἐν αὐτοῖς τῆς θείας λειτουργίας. Ἄλλ' εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο ἀγεται τις εὐθέως ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ νόμου περὶ μὴ θέσεως εἰς καθολικὴν χρῆσιν ἐτέρων ναῶν πλὴν τῶν ἐνοριακῶν καὶ τῶν ἐξηρημένων παρεκκλησιῶν καὶ ἐξωκκλησιῶν, διότι κατὰ τὸ ἄρθρ. 6 τοῦ Α. Ν. 2200 «οἱ ἰδιόκτητοι Ναοὶ... κλείονται... ἐντολῇ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου διὰ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς ἐὰν τεθῶσιν εἰς δημοσίαν λατρείαν, ἢ ἀπαλλοτριούνται ὑπὲρ τοῦ πλησιέστερου ἐνοριακοῦ Ναοῦ ἀναγκαστικῶς κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Α. Ν. 1713». Ἡ διάταξις αὕτη δέον νὰ ἐφαρμοσθῇ ἀναλόγως καὶ προκειμένου περὶ συναδελφικῶν Ναῶν ἢ Ναῶν φιλανθρωπικῶν ἢ εκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων (βλ. Σ. Ε. Ὀλ. 432/33).

Ἡ τύχη τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τῶν ἀντικανονικῶς ἰδρυθεισῶν μονῶν, διατασσομένης τῆς διαλύσεως αὐτῶν, ἐξαρτᾶται πρὸ παντὸς ἐκ τῶν ὄρων ἐκάστοτε τῆς δωρεᾶς ἢ τῆς διαθήκης, δυνάμει τῆς ὁποίας τὰ περιουσιακὰ στοιχεία περιήλθον εἰς τὴν Μονήν. Δηλαδή ἐὰν μεταξὺ τῶν ὄρων τῆς δωρεᾶς καὶ τῆς διαθήκης περιέχεται διάταξις ὀρίζουσα τὴν τύχην τῆς δωρουμένης ἢ διατεθειμένης περιουσίας ἐν περιπτώσει διαλύσεως, ἢ βούλησις τοῦ δωρητοῦ, ἢ τοῦ διαθέτου ἐπικρατεῖ πάσης ἄλλης. Ἐν ἐλλείψει τοιαύτης διατάξεως καὶ προκειμένου περὶ Μονῆς ἄνευ ἐπισκοπικῆς ἀδείας ἰδρυθείσης, πολλὰ προκύπτουν ζητήματα καὶ δὴ πρὸ παντὸς ἄλλου γεννᾶται τὸ ζήτημα ποῖον εἶναι τὸ ὑποκείμενον τῶν δικαιωμάτων, τὰ ὁποῖα συναποτελοῦν τὴν περιουσίαν τῆς Μονῆς. Ἡ ἀντικανονικῶς ἰδρυθεῖσα Μονὴ δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐνδεχομένως ὡς ἴδρυμα καὶ ἐνδεχομένως ὡς ἐνωσις προσώπων (σωματεῖον). Εἴτε πρόκειται περὶ ἰδρύματος, εἴτε πρόκειται περὶ σωματείου, ὁ σκοπὸς τοῦ ἰδρύματος ἢ τῆς ἐνώσεως διεπιστώθη ὅτι εἶναι παράνομος, δεδομένου ὅτι ὁ τοιοῦτος σκοπὸς συνίσταται εἰς τὴν ὑπὸ μορφήν μοναστηριακῆς συμβίωσιν προσώπων ἀντικανονικῶς φερόντων τὸ σχῆμα τοῦ μοναχοῦ.

Ἄλλὰ διεπιστωμένου ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ ἰδρύματος ἢ τοῦ σωματείου εἶναι παράνομος, ἐπιβάλλεται ἡ διάλυσις τοῦ ἰδρύματος διὰ Βασιλικῆς Διατάγματος (ἄρθρ. 118 Α.Κ.), ὅπερ ἀρμόδιος εἶναι νὰ προκαλέσῃ ἐν προκειμένῳ ὁ ἐπὶ τῆς Παιδείας Ὑπουργός,

ΕΠΙ ΤΗ, ΑΝΑΤΟΛΗ, ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ 1951

Καί ὁ νέος ἐνιαυτός εὕρσκει πάλιν τοὺς λαοὺς εἰς μίαν ἀτμόσφαιραν συγχύσεων μεγάλων φόβων καὶ ἀνησυχιών. Ἡ εἰρήνη δὲν κατάρθωσε νὰ συναντήσῃ τὴν δικαιοσύνην διὰ νὰ παγιωθῇ εἰς τὸν κόσμον. Ἀστραπαὶ ἐξαπλώσεως παγκοσμίου θυέλλης διασχίζουν τὸν διεθνή ὄριζοντα. Ὁ Ὄργανισμὸς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἐνῶ διὰ τοὺς μὲν φαίνεται ὡς καρπὸς πίστεως πρὸς τὴν ἀλήθειαν, εἰς τὴν δικαιοσύνην, εἰς τὸν ἀνθρωπὸν καὶ τὸν Θεόν, διὰ τοὺς ἄλλους θεωρεῖται ὡς προϊόν καθαρῶς πολιτικῶν ὑπολογισμῶν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐκφράζει τὴν πραγματικὴν ἀλληλεγγύην τῶν

ἐὰν περὶ ἰδρύματος πρόκειται, καὶ ἡ διάλυσις τῆς ἐνώσεως αἰτήσῃ τῆς ἐποπτεούσης ἀρχῆς, ἐὰν περὶ σωματείου πρόκειται. Καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν ἡ περιουσία περιέρεχεται εἰς τὸ Δημόσιον συνφθὰ τῷ ἄρθρ. 77 τοῦ Α. Κ.

Ἡ εἰς τὸ Δημόσιον κατὰ τὰς ἀνωτέρω ἐξημενευθείσας διατάξεις περιεχομένη περιουσία δέον νὰ διατεθῇ διὰ νόμου πρὸς ἐξυπηρέτησιν παρεμφεροῦς σκοποῦ, ἀποκλειομένης τῆς ἐξυπηρετήσεως τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ.

Τὸ ἄρθρον 77 τοῦ Α. Κ. ὁρίζει ὅτι τὸ Δημόσιον ὑποχρεοῦται εἰς τὴν διὰ τῆς περιουσίας ταύτης «ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου».

Ἡ διάταξις αὕτη ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἄρθρ. 57 τοῦ ἐλβετικοῦ ἀστικοῦ Κώδικος. Κατὰ τὸ προσχέδιον τοῦ Εἰσηγητοῦ ἡ διατύπωσις ἦτο· διάφορος. «Τὸ Δημόσιον ὑποχρεοῦται ὅπως ἀφιερῶσιν τὴν περιουσίαν εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ αὐτοῦ ἢ παρεμφεροῦς σκοποῦ».

Ἄλλ' ἡ διατύπωσις αὕτη παρεμερίζεται εἰς τὸ σχέδιον τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐνθα ὁρίζεται ὅτι: «Τὸ Δημόσιον ὑποχρεοῦται, ὅπως διαθέσῃ τὴν περιουσίαν εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ». Ἡ ὁριστικὴ τοῦ κειμένου διατύπωσις ἀκολουθεῖ κατ' οὐσίαν τὸ σχέδιον τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐν τῇ διατυπώσει τῆς ὁποίας αἱ λέξεις «ἢ παρεμφεροῦς» παρελείφθησαν, κρατησάσης τῆς γνώμης ὅτι ἐν ἀδυναμίᾳ ἀφιερώσεως ὑπὸ τοῦ Δημοσίου τῆς περιουσίας τοῦ διαλυθέντος νομικοῦ προσώπου πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ θὰ παρίσταται ἀνάγκη εἰδικοῦ νόμου πρὸς διάθεσιν τῆς περιουσίας εἰς ἐκπλήρωσιν παρεμφεροῦς σκοποῦ, συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρ. 20 τοῦ Συντάγματος 1927. Ἀπαιτεῖται συνεπῶς—τοῦτο δ' ἀσχέτως τοῦ ἐὰν ἡ Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ ὀρθῶς ἐξετίμησε τοὺς ἐκ τοῦ ἄρθρ. 20 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1927 περιορισμούς—, νόμος νὰ ὀρίσῃ ποῖος ὁ παρεμφερὲς σκοπός, εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ ὁποίου δέον νὰ διατεθῇ ἡ περιουσία τοῦ ὡς ἀνωτέρω διαλυομένου ἰδρύματος ἢ διαλυομένης ἐνώσεως.

Ἀθῆναι Δεκέμβριος 1950.

Οἱ ΓΝΩΜΟΛΟΓΟΥΝΤΕΣ
Γ. ΡΑΜΜΟΣ
Χ. ΣΓΟΥΡΙΤΣΑΣ
Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ

Ἐθνῶν. Μία μάχη διεξάγεται ἐντὸς τῶν διασκέψεων τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς εἰς τὸ Μέγαρον τῆς εἰρήνης. Κάθε ἀπόφασις τῶν περισσοτέρων ποὺ κατοπτρίζει τὸν πόθον τῆς εἰρηνεύσεως καὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν ὄρων τῆς ἐλευθέρας ἐργασίας, τῶν ἐλευθέρων κινήσεων τῶν λαῶν τῆς γῆς, ἐκμηδενίζεται ἀπὸ τὴν ἀσκησιν τοῦ δικαίωματος τῆς ἀρνησικυρίας ἄλλων συνέδρων, καὶ ἐκάστοτε τὸ φάσμα τοῦ πολέμου ἀπλοῦται τρομακτικόν εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ κόσμου. Ἡ θύελλα τοῦ πολέμου ἔχει ἤδη ἐκσπάσει εἰς μίαν ἀπόμακρον γωνίαν τοῦ πλανήτου καὶ ἡ σφαγὴ εἰς χιλιάδας ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων κρατεῖ εἰς μεγάλην ἀγωνίαν τοὺς ἡγέτας καὶ τοὺς λαοὺς τῆς γῆς.

Διχάζονται οἱ προσανατολισμοὶ δύο κόσμων. Ἐκατομύρια ἀνθρώπων μετὰ τῶν πολιτικῶν τῶν ἡγετῶν ἀνατρέπουν τὰς πνευματικὰς τῶν παραδόσεις, ποὺ εἶναι πηγαὶ ἰδιάζουσας τοῦ πολιτισμοῦ τῶν, καὶ ποὺ δίδουν ἰδιάζουσαν σφραγίδα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν. Νέα δόγματα, νέα θρησκευτικὰ θεωρία περὶ τοῦ νόηματος τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀξίας τῆς ἱστορίας ἐξαγγέλλονται, καὶ με' αὐτὰς ἐπιδιώκεται ἡ διάπλασις καὶ διαμόρφωσις τῆς νοοτροπίας τῶν λαῶν. Τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ ποὺ εἶναι ἡ θρησκεία, ἡ τέχνη, ἡ ἐπιστήμη, ἡ διοικήσις, ἡ οἰκονομία τῶν Ἐθνῶν, ἔπαυσαν νὰ ὑπηρετοῦν τὸν ἀνθρώπον, τὴν ἐλευθέραν προσωπικότητά του. Ἄντ' ἐμῶν, ἔγιναν σκοποὶ τῆς ζωῆς. Ἡ οἰκονομία, τὸ Κράτος, καὶ μάλιστα ὡς ὀλοκληρωτικὸν σχῆμα, εἶναι αἱ κυριαρχοῦσαι ἀξίαι. Τὸ πνεῦμα, ἡ ἐλευθερία, ὁ ἀνθρώπος ὡς θεμελιώδης σκοπὸς τῆς ἱστορίας, παραθεωροῦνται, κηρύσσονται αὐταπάται καὶ ἐπινοήσεις ἀρρωστημένων διανοιῶν. Αἱ κοινωνίαι εἰς τὴν οἰκονομικὴν τῶν σύστασιν μετὰ τὴν πάλιν τῶν τάξεων καθορίζουν τὸ νόημα τῆς ζωῆς. Ἡ ἐξόντωσις τῆς μῆδ' ἀξέως ὑπὸ τῆς ἄλλης εἶναι ἡ διαλεκτικὴ τῆς πορείας, καὶ οἱ λαοὶ καὶ οἱ ἡγέται ὀφείλουν ν' ἀκολουθήσουν αὐτὴν τὴν διαδικασίαν τῆς ἱστορίας, νὰ συντρίψουν τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν ὡς ψευδαἰσθησιν, ἡ ὁποία ἐκμεταλλεῖται τοὺς ἄλλους διὰ νὰ ὑπάρξῃ, διὰ νὰ διατηρηθῇ, ἵνα οὕτω ἀπλωθῇ ἡ βασιλεία ὄχι τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ τοῦ Συνόλου ὡς οἰκονομικοῦ καὶ κρατικοῦ συγκροτήματος, ὡς καταθλιπτικῆς δυνάμεως ποὺ θὰ ρυθμίξῃ τὴν ἐργασίαν καὶ θὰ ἐποπτεύῃ εἰς τὴν κατανομήν τῶν αγαθῶν τῆς ζωῆς. Με' αὐτὰς τὰς κατευθύνσεις διαγράφουν τὴν ἱστορίαν τῶν Δυνάμεως ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων καὶ τίθενται ἀντιμέτωποι εἰς ἄλλα ἑκατομύρια συνανθρώπων τῶν καὶ ἀξιοῦν νὰ ἐπιβάλλουν διὰ παντός μέσου τὴν ἴδιαν φιλοσοφίαν, τὸν ἴδιον τρόπον ζωῆς.

Δὲν εἶναι ὁμως αὕτη ἡ ἀλήθεια.

Τὸ πνεῦμα, ἡ ἐλευθερία, ὁ ἐλεύθερος ἀνθρώπος εἶναι ἡ ἀλήθεια, εἶναι ἡ πηγὴ, ἐκ τῆς ὁποίας ἐκπορεύεται πᾶσα πνοὴ καὶ πᾶσα κτί-

σις, ή ὄλη Δημιουργία. Ἡ ἐλευθερία εἶναι ή δημιουργός δύναμις πού ἀναβιβάζει τόν ἄνθρωπον εἰς τήν κορυφήν τῶν ἀξιών, πού τόν ἀναδεικνύει συμπαραστάτην καί συνεργάτην τοῦ Θεοῦ εἰς τήν ἐκπλήρωσιν τοῦ θεοῦ σχεδίου εἰς τόν κόσμον. Τό Κράτος, ή οικονομία, ή ἐπιστήμη, ή τέχνη εἰς ὅλας τῆς τάς μορφάς, δέν εἶναι σκοποί, ἀλλά ἀπλᾶ μέσα πού ἐξυπηρετοῦν τόν ἄνθρωπον. Τό δίκαιον εἶναι ἀνθσις τῆς ἐλευθερίας, δέν εἶναι μόνον ή ἰσορροπία τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων, δέν εἶναι ἀπλή ρύθμισις ὕλικῶν συμφερόντων. Ἡ κοινωνία δέν εἶναι ή μόνη πηγή τοῦ δικαίου, καθορίζει τās συνθήκας, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀποκαλύπτεται ἐκάστοτε τό δίκαιον, ἀλλ' ή ἐλευθερία εἶναι ή «γεννήτρα» του, ή ἀστείρευτος πηγή του, ή τέχνη πού δίδει χαράν εἰς τήν ζωήν, εἶναι γέννημα τῆς ἐλευθέρας ἀνθρωπίνης προσωπικότητος. Ἡ ἐπιστήμη ἐρευνᾷ καί ἀποκαλύπτει τās μυστικάς λειτουργίας τῆς φύσεως, τās ἀναστυλιώνει εἰς νόμους καί τās ἐφαρμόζει εἰς τήν ζωήν εἰς θαυμαστόν τεχνικόν πολιτισμόν, ἀλλ' αὐτή ή διεΐδουσις τῆς ἐπιστήμης εἰς τὰ ἀπλᾶ συστατικά τῆς ἐνεργείας τῆς ὕλης εἶναι ή δρώσα πνευματική δύναμις τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ ὡς θεανδρικόν πρόσωπον κυριαρχεῖ ἐντὸς τῆς Ἱστορίας ὄχι μόνον εἰς τό κεφάλαιον τῆς ὕψλης ήθικῆς, ὡς τό πλήρωμα τῆς ἀγάπης καί τῆς δικαιοσύνης, ἀλλά καί διὰ τοῦ ἐκουσίου σταυρικοῦ του θανάτου ἀναδεικνύεται ὁ Λυτρωτής τοῦ κόσμου καί δύναμις βεβαιούσα τήν ἀθανασίαν καί τήν αἰώνιαν ἀξίαν ἐνός ἐκάστου καί ὄλων ὁμοῦ εἰς μίαν βασιλείαν φωτός καί δόξης. Οὐδεὶς εἰς τόν κόσμον, οὔτε ἄνθρωπος οὔτε θεός, ἐκτός τοῦ χριστιανικοῦ Θεοῦ, οὔτε σοφός, οὔτε πολιτικός, οὔτε ἄλλος τις ἀνύψωσε τόν ἄνθρωπον ὡς ὕψιστην ἀξίαν εἰς τόν κόσμον. Ἐντὸς τοῦ Χριστοῦ βλέπει ὁ ἄνθρωπος, τό πλήρωμα τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀνευρίσκει τήν αἰώνιαν ἀξίαν του. Ἡ πίστις εἰς τήν ἐλευθερίαν, αἱ ἐξ αὐτῆς δημιουργίαι τοῦ ἀνθρώπου, οἱ ἀγῶνές του διὰ τήν ἐλευθερίαν, διὰ τās πνευματικάς του δημιουργίας, οἱ ἥρωες καί οἱ μάρτυρές του, δημιουργοῦν τό μεγαλεῖόν του, τήν δόξαν του.

Ἡ πνευματική πορεία τῆς Ἱστορίας με κέντρον τόν Κύριον Ἰησοῦν καί τόν ἄνθρωπον ὡς ὕψιστην ἀξίαν εἶναι ή ὁδός τῆς ἀληθείας καί τῆς πνευματικῆς ἀνυψώσεως τῶν κοινωνικῶν καί τῶν ἀνθρώπων εἰς τήν σφαῖραν τῆς δικαιοσύνης, τοῦ ἀλληλοσεβασμοῦ, τῆς ἀγάπης καί τῆς ἀλληλεγγύης, τῆς ἀμοιβαίας κατανοήσεως τῶν λαῶν. Οἱ ἐλεύθεροι λαοί, πού ἔχουν ἐξαγοράσει με ἀγῶνας, με αἵματα τήν ἐλευθερίαν, συγκεντροῦνται νά δεχθοῦν τήν μάχην, ἐάν καταστή ἀναπόφευκτος, διότι χωρίς ἐλευθερίαν ή ζωή δέν ἔχει νόημα, δέν ἔχει οὐδεμίαν ἀξίαν. Ἡ εἰρήνη μόνον ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης βασιζομένη ἐξασφαλίζει τήν ἐλευθερίαν τῆς σκέ-

ψεως καί τῆς δράσεως εἰς ὄλα τὰ ἐπίπεδα τῆς ζωῆς. Ὅλοι οἱ κίνδυνοι πού ἐπικρέμανται κατὰ τῆς ἐλευθερίας δέν δύνανται νά ἀποτραποῦν, παρά ἐνώπιον μιᾶς ήθικῆς καί ὕλικῆς δυνάμεως τῶν ἐλευθέρων λαῶν τοῦ κόσμου. Ἡ πίστις εἰς τήν ἐλευθερίαν ἐνώνει τὰ Ἔθνη εἰς μίαν ψυχῆν ἀκαταγώνιστον. Ὁ Θεός τῆς εἰρήνης καί τῆς δικαιοσύνης γίνεται πηγή ἐμπνεύσεως καί δυνάμεως διὰ τούς ἀγωνιζομένους ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ὑπὲρ τοῦ πνεύματος.

Τό Ἑλληνικόν Ἔθνος ἀντλεῖ δύναμιν ἀκατάβλητον ἀπό τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του, ὅπου αἰσθάνεται ἀποταμιευμένους τούς πολιτισμούς του, πολιτισμούς μακρῶν αἰώνων, ὅπου βιοῦται τό πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ ὡς ὀρθόδοξος Ἑλληνική Ἐκκλησία, ὡς ρυθμός ἀριστοκρατικῆς διανοήσεως, ὡς ἀγῶν ἡρώων καί αἷμα μαρτύρων καί ἀγίων ἀνδρῶν. Διὰ τοῦτο ἴσταται ἡρωϊκόν, ὑπερήφανον, ἀνένδοτον εἰς τήν πίστιν του, εἰς τούς θεσμούς του, εἰς τήν θρησκείαν τῶν Πατέρων του. Τό Ἑλληνικόν Ἔθνος εἶναι πρόθυμον νά ἄρη τόν σταυρόν του, νά ἀναβῆ καί πάλιν τόν Γολγοθᾶν του διὰ νά κρατήσῃ ἄσβεστον τό φῶς τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀναστασεως καί τῆς ἐλπίδος, με τό ὅποιον ἐφώτισε καί ἐδίδαξε τούς λαούς καί διὰ τό ὅποιον πίπτει καί ἀνίσταται ἐντὸς τῆς Ἱστορίας του διὰ νά βεβαιώσῃ εἰς ὄλον τόν κόσμον, ὅτι ή ὁδός τῆς ἐλευθερίας εἶναι ὁδός μαρτυρίου, ἀλλά καί δόξης καί φωτός, ὡς ἐξαγγέλλει τοῦτο ή ζωή τοῦ Χριστοῦ ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Μία ὀλόθερος εὐχή ἀναβλύζει ἀπό τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τοῦ Ἔθνους καί ὄλων τῶν ἐλευθέρων καί καταδυναστευομένων λαῶν, ὅπως ὁ Θεός τῆς μεγάλης ἐλπίδος, τῆς δικαιοσύνης καί τῆς ἀγάπης φωτίσῃ τούς ἰσχυρούς τῆς Γῆς, μαλάξῃ τās καρδίας των, διορθώσῃ τούς ἐπισφαλῆς ὑπολογισμούς των, τούς ὀδηγήσῃ εἰς τό φῶς τῆς ἀληθείας του, εὐλογῆσῃ τό νέον ἔτος, τό ἀναδείξῃ ἐνιαυτόν χρηστότητος, χορηγόν πάσης ἀγαθωσύνης καί πρὸ παντός μιᾶς παγκοσμίου εἰρήνης στηριζομένης ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης πού νά προεικονίζῃ τόν θρίαμβον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ εἰς τόν κόσμον.

† Ὁ Σάμου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ

Ἡ ἀμαρτία δέν δύναται ἄλλως νά ἐκριζωθῆ παρά διὰ τῆς εἰς Χριστόν πίστεως.

Τό θνήσκειν δέν εἶναι δυσχερές διὰ τούς πιστεύοντας εἰς τόν Σωτῆρα Χριστόν.

Οἱ μεγάλως ἑαυτοῦς ἐκτιμῶντες σπανίως δικαιούνται ἐν τῇ περί αὐτῶν κρίσει τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

Τό προσκέφαλον τῆς ἐξιλεώσεως ἀναπαύει τήν ὑπό τό βάρος ἀμαρτιῶν πονοῦσαν καρδίαν καί τήν ἐνεκα αὐτῶν ἀλγοῦσαν κεφαλήν.

ΗΤΟ Η ΠΡΩΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ;

Σχεδόν κάθε πολιτική φιλοσοφία, διά να πάρη κάποιον κύρος, ζητεί να εϋρη κάποιον στήριγμα εις την 'Αγίαν Γραφήν. Αί διδασκαλίας του 'Ιησοϋ και αι πρώτοι συνήθειαι της 'Εκκλησίας Του συχνά παρερμηνεύονται διά να υποστηριχθούν δι' αϋτών διάφοροι σήμερον θεωρία. 'Ακόμη και ο κομμουνισμός, μία ιδεολογία, ή όποια υπόσχεται να δώση τέλος εις την δυστυχίαν και εις τας ανισότητας της ανθρωπίνης οικογενείας, προσπαθεί, δι' αϋτούς ακριβώς τούς λόγους, να στηριχθῆ εις την 'Αγίαν Γραφήν.

Πολλοί συγγραφείς υπεστήριξαν, ότι κεφαλαιώδης νόμος της πρώτης 'Εκκλησίας ήτο ότι, γενόμενος μέλος της κάποιος, ήτο υποχρεωμένος να πώληση τὰ υπάρχοντά του και να δώση τὸ ὄλον προῖόν της πωλήσεως των εις ἓν κοινὸν ταμεῖον της 'Εκκλησίας. 'Ο 'Ανανίας ὑπεκράτησε μέρος τοῦ ἐκ της πωλήσεως τῶν ὑπαρχόντων του χρήματος και διά τὴν διαγωγὴν του αὐτὴν ἐτιμωρήθη διά θανάτου· τὸ ἴδιον ἔπαθε και ἡ σύζυγός του Σαπφείρα, ή όποια ἔλαβε μέρος εις τὴν ἀπάτην αὐτὴν. Οἱ συγγραφείς αὐτοὶ δισχυρίζονται, ότι αὐτὸ ήτο σοσιαλισμός ή κομμουνισμός, και λέγουν πὼς ή διδασκαλία αὐτὴ εἶχε τεθεῖ ἤδη ἀπὸ τὸν Χριστὸν και τούς 'Αποστόλους Του.

Τί ὅμως εἶνε κομμουνισμός; Κομμουνισμός εἶνε, νομίζω, μία ἀθεϊστική και ἐπαναστατική μορφή κυβερνήσεως, ὅπως ἀντελήφθη ἀπὸ τὰς δύο μεταβάσεις μου εις Ρωσίαν. 'Η λέξις «κομμουνισμός» παράγεται ἀπὸ τὴν λατινικὴν ρίζαν «communis», ή όποια, ἐν μεταφράσει, σημαίνει «κοινόν, μαζί, ἀπὸ κοινού». 'Η ἰδέα εἶνε, ότι οἱ ἄνθρωποι εις μίαν ὀρισμένην κοινότητα ὄχι μόνον λαμβάνουν μέρος εις τὴν κυβέρνησιν, ἀλλὰ εὐεργετοῦνται ἐξ ἴσου ἀπὸ τὰ κέρδη της ἐργασίας και της βιομηχανίας. "Ὅπως χρησιμοποιεῖται ὅμως ὁ ὅρος αὐτός σήμερον ἀπὸ τούς σοβιετικούς, λαμβάνει, ἀτυχῶς, κάποιαν ἄλλην, πολὺ διάφορον, ἔννοιαν ἀπὸ ὅ,τι ή ἀρχική λατινική λέξις σημαίνει: περικλείει τὴν ἄρνησιν τοῦ Θεοῦ, τὴν κατάθλιψιν της θρησκείας, τὴν ἀπὸ κοινού κυριότητα της περιουσίας, τὴν κατάργησιν της ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας και τὸν κρατικὸν ἔλεγχον της ἐργασίας και τῶν κοινωνικῶν σχέσεων.

"Ἰδρυσεν τὸν κομμουνισμὸν ὁ Χριστιανισμός; Στήριζονται αἱ διδασκαλίας τοῦ κομμουνισμοῦ ἐπὶ της 'Αγίας Γραφῆς; 'Ο Κάρολος Μάρξ, ὁ ἰδρυτὴς τοῦ σοσιαλισμοῦ, ρητῶς ἐδίδαξεν ότι τὸ σύστημά του καταγγέλει κάθε τι προηγουμένον. «'Ο κομμουνισμός» εἶπε «καταλύει παλαιὰς ἀληθείας, καταργεῖ πᾶσαν θρησκείαν και ἠθικὴν και κάμνει ἄλλας ἐπὶ νέας βάσεως· ὁ κομμουνισμός ἐνεργεῖ ἐν ἀντιθέσει πρὸς ὅλας

τὰς παρελθούσας ἱστορικὰς ἐμπειρίας» (Κομμουνιστικὸν Μανιφέστον σελ. 40).

Κατὰ ταῦτα, μία πολιτικὴ φιλοσοφία, ή όποια κόπτει κάθε δεσμὸν με τὸν ὄλον ροῦν της Ἱστορίας, μία θεωρία, ή όποια καταγγέλλει αἰώνιους ἀληθείας, δὲν ἠμπορεῖ να ἰσχυρισθῆ ότι εὕρσκει τὰς ἐμπνεύσεις της εις τὰς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ και εις τὰς συνήθειας της 'Αποστολικῆς 'Εκκλησίας.

Τὸ Βιβλίον τῶν «Πράξεων» σχετικῶς με τούς πρώτους προσηλύτους τοῦ Χριστιανισμοῦ, λέγει: «πάντες οἱ πιστεύοντες ἦσαν ὁμοῦ και εἶχον τὰ πάντα κοινὰ και τὰ κτήματα και τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἐπώλουν και διεμοίραζον αὐτὰ εις πάντας καθ' ἣν ἕκαστος εἶχεν ἀνάγκη» (Πράξ. 4,44). Με ἄλλας λέξεις: «οἱ πιστοὶ ὄλοιο ἐμοίραζον ὁ ἓνας με τὸν ἄλλον ὅ,τι εἶχον και ἦσαν πρόθυμοι να πώλησουν τὰ ὑπάρχοντά των και να μοιράσουν τὸ προῖόν των μεταξύ ὄλων ἀναλόγως της ἀνάγκης, τὴν ὅποιαν θὰ εἶχε ὁ καθένας».

Τὸ κείμενον βεβαίως ὑπονοεῖ θεληματικὴν δωρεάν και ὄχι ἐξαναγκαστικὴν διανομὴν τῶν ἀγαθῶν. Δὲν ὑπῆρχε κοινοκτημοσύνη ἀγαθῶν, ή όποια θὰ ἔθιγε τὸ δικαίωμα, τὸν τίτλον και τὴν κατοχὴν της περιουσίας. Τοῦτο ἐπεξηγεῖται σαφέστερον και ἀπὸ τὸ ἐδάφιον 36 τοῦ 9 κεφαλαίου τῶν Πράξεων ὅπου λέγεται περὶ της χριστιανῆς Δορκάδος ότι «ήτο πλήρης ἐργῶν ἀγαθῶν και ἐλεημοσυνῶν τὰς ὅποιας ἔκαμνε». 'Εὰν ή ἴση διανομή ήτο ὑποχρεωτική εις τὴν πρώτην 'Εκκλησίαν, δὲν θὰ ἔκαμνε τότε ή Δορκὰς δῶρα εις τούς πτωχοῦς. 'Εὰν ἐξ ἄλλου ή Δορκὰς ήτο κομμουνίστρια, δὲν θὰ κατείχε σημαντικὴν περιουσίαν πέραν τῶν ἀναγκῶν της και δὲν θὰ μποροῦσε να μοιράζη τὰ ὑπάρχοντά της με ἄλλους.

'Επίσης Μαρία ή μητέρα «'Ιωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου Μάρκου» (Πράξ. 12,12) φαίνεται ὡς ἔχουσα τὴν ἰδικὴν της οἰκίαν, δὲν ἀναφέρεται δὲ ή οἰκία της αὐτὴ εις τὴν Γραφήν ὡς κοινοτικὴ περιουσία. Αἱ προτροπαί, ἐξ ἄλλου, ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ὅπως δίδουν οἱ χριστιανοὶ ἐλεημοσύνας, ἀποδεικνύουν τὴν ὑπαρξιν σημαντικῆς ποικιλίας εις τὰς περιουσίας και τούς μισθοῦς τῶν πρώτων χριστιανῶν. Οἱ χριστιανοὶ τῶν πρώτων χρόνων παρεκινούντο να θέτουν κατὰ μέρος κάτι διά πᾶν ἐνδεχόμενον, και αὐτὸ σημαίνει ότι ὑπῆρχον εις τούς μισθοῦς διαφοραί.

'Ακόμη και αἱ λέξεις «ἐπώλουν» και «διεμοίραζον» δεικνύουν, ότι ή πώλησις και ή διανομή ἐγίνοντο ἀπὸ καιροῦ εις καιρὸν ἐφόσον εἰδικαὶ περιπτώσεις δυστυχίας ή στερήσεως ἀπῆλθον τοῦτο. Μερικοὶ, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο διά τὰς ἐκκλησιαστικὰς πανηγύρεις ή παννυχίδας και ἠθελον ἴσως να μείνουν κάπως περισσότερον, και ἄλλοι οἱ ὅποιοι ἠθελον ν' ἀκούσουν ἐκτενέστερον τὰς διδασκαλίας τῶν 'Αποστόλων, ἔχανον τὴν ἐργασίαν των ή και τούς φίλους των, και θὰ ἔπρεπε κάπως να ἐνισχυθοῦν ἀπὸ τὸ εἰδικὸν ταμεῖον της 'Εκκλησίας. "Ἐπειτα εις τὴν νηπιώδη, ἀκόμη

Ἐκκλησίαν μόνον ἀπὸ τὰς πτωχότερας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τάξεις προσεχώρουν.

Τὸ ἀναφερόμενον πάντως εἰς τὰς Πράξεις σύστημα εἶνε τὸ σύστημα τοῦ «ἐπιστάτου» τοῦ «οἰκονόμου,» καὶ ὄχι τὸ σύστημα τοῦ κομμουνισμοῦ. Ὡς ἐκ τούτου, ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν ν' ἀναμίξουν μίαν πίστιν εἰς τὸν κομμουνισμόν μὲ μίαν ἀγάπην διὰ τὸν χριστιανισμόν, ἐκθέτουν τὴν πίστιν των. Ὁ κομμουνισμὸς ἤμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ ὡς ἡ παραποίησης τῆς «ἐπιστάσεως», διότι τὰ ἰδεώδη τοῦ κομμουνισμοῦ φέρουν τὴν ἐξωτερικὴν μόνον ὁμοιότητα τῆς «ἐπιστάσεως». Ἄλλ' αἱ δύο ἔννοιαι διαφέρουν πολὺ εἰς τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν.

Ἡ «ἐπιστάσις», μίᾳ θετικῇ ἀρχῇ, ἀναφέρεται εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν περιουσιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐδόθησαν ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον ὡς παρακαταθήκη διὰ τὴν ὠφέλειαν καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ὁ κομμουνισμὸς, μίᾳ ἀρνητικῇ ἀρχῇ, κηρύττει ὅτι κανὲν πρόσωπον δὲν ἠμπορεῖ νὰ πάρῃ ἀπὸ τὴν κοινὴν ἀποθήκην κατὶ περισσότερον ἀπὸ τὰ ἄλλα πρόσωπα.

Ἡ θεωρία τῆς «ἐπιστάσεως» συγκεφαλαιώ-νεται, νομίζω, καὶ εἰς τὴν ὀγδόην ἐντολήν, λέγουσαν: «οὐ κλέψεις» (Ἐξοδ. 20,15). Ὁ ἄνθρωπος πρόκειται νὰ ζήσῃ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν του ἐργασίαν καὶ ὄχι ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ ἄλλου. Ἦμπορεῖ βέβαια νὰ δώσῃ οὗτος εἰς τὸν ἔχοντα ἀνάγκην, ἀλλὰ τὰ ἀγαθὰ του δὲν πρόκειται νὰ ὑπεξαίρεθοῦν διὰ τῆς βίας ἢ διὰ τῆς κλοπῆς, τὰς ὁποίας καὶ ἀπαγορεύει ἡ ἐντολή. Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ στηρίζεται τὸ δίκαιον τῆς ἰδιαιτέρας ἰδιοκτησίας. Δὲν εἶναι ὅθεν δυνατόν νὰ ἀρνηθῶμεν τὰς προϋποθέσεις τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας, ὅπως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀρνηθῶμεν καὶ τὰ ἄλλα παραγγέλματα τοῦ Νόμου.

Ἀκόμη καὶ εἰς τὸ ἐδάφιον τῶν Πράξεων, τὸ ὁποῖον τόσον πολὺ παρερμηνεύεται, τὸ σύστημα τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας φαίνεται σαφῶς. Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ μόνον τῇ ἰδίᾳ των θελήσει ἐπώλουν τὴν περιουσίαν των—ἄσοι ἤθελον—καὶ ἔδιδον τὸ προϊόν τῆς πωλήσεως εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην. Τὰ ἀγαθὰ των δὲν ἐλαμβάνοντο διὰ πειθαναγκασμοῦ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ὅταν ἡ ἀνάγκη ἦτο ἔκδηλος, οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἐβοηθοῦσαν ἀφθόνω· αὐτοπροαιρέτως.

Ἀναφέρεται ὅτι ὁ Πέτρος εἶπεν εἰς τὸν Ἀνανίαν ἐν σχέσει μὲ τὴν περιουσίαν του: «ἐνῶ ἔμενε ἦτο σοῦ, καὶ ἀφοῦ ἐπωλήθη, δὲν ἦτο ἐν τῇ ἐξουσίᾳ σου» (Πράξ. 5,4). Καὶ ἐξ αὐτοῦ βλέπομεν ὅτι ὁ Πέτρος ἐπίστευεν εἰς τὸ δίκαιον τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας.

Οἱ κομμουνισταὶ ἰσχυρίζονται ὅτι κανεὶς δὲν πρέπει νὰ ἐξουσιάζῃ περιουσίαν. Κατὰ τὸ σύστημα των, ἀντὶ ὁ κάθε ἄνθρωπος νὰ ἔχῃ οἰκίαν, ἐπιπλα, ἐνδύματα ἢ τροφήν, τὰ ὁποῖα νὰ ὀνομάζῃ ἰδικὰ του, ὅλα τὰ πράγματα πρέπει νὰ ἀνήκουν εἰς τὸ Κράτος, δηλαδὴ εἰς τὸν καθένα ἀπὸ κοινοῦ. Κάθε τι τὸ ὁποῖον φύεται, παράγεται ἢ

βιομηχανοποιεῖται, θὰ ἔπρεπε, κατ' αὐτοὺς, νὰ φυλάσσεται εἰς ἀποθήκας, ἀπὸ ὅπου ὁ λαὸς νὰ λαμβάνῃ ὅσα ἔχει ἀνάγκην καὶ ὄχι περισσότερον.

Ἰσχυρίζονται ἐπὶ πλεόν οἱ κομμουνισταὶ ὅτι ὁ κόσμος καὶ ὅλοι οἱ φυσικοὶ τοῦ πόρου ἀνήκουν εἰς τὸν ἐργατικὸν λαὸν καὶ ὅτι ὅλα τὰ μηχανήματα, ἐργαλεῖα καὶ μέσα τῆς παραγωγῆς καὶ μεταφορᾶς ἀνήκουν εἰς τὰς ἐργαζομένας τάξεις. Ἐπίσης θέλουν νὰ ἰδρῦσουν προλεταριακὸν κράτος—μίαν Κοινότητα κυβερνωμένην ἀπὸ τὴν ἐργατικὴν τάξιν.

Ἄλλ' ὁ Θεὸς ἔχει δώσει εἰς κάθε ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν σωματικὰ χαρίσματα καὶ διανοητικὰ τάλαντα. Διὰ τῆς καλλιέργειας καὶ καταλλήλου χρήσεως αὐτῶν κάθε ἄνθρωπος εἶνε ἰκανὸς νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ὑποχρέωσίν του ὡς οἰκονόμος καὶ ἐπιστάτης Θεοῦ. Ὅπως κάθε ἄτομον ἔχει δικαίωμα ἐπὶ τῶν ἰδικῶν του φυσικῶν προσόντων, τάλάντων καὶ ἰκανοτήτων, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ κάθε ἄτομον ἔχει δικαίωμα νὰ κάμῃ τοιαύτην χρῆσιν τῶν καρπῶν, ὥστε νὰ γίνεταί οἰκονόμος καὶ διανομεὺς τῶν ἀγαθῶν τοῦ Κυρίου του.

Οὕτω ἕνας καλλιτέχνης ἔχει δικαίωμα νὰ ἐξουσιάζῃ τοὺς πίνακάς του· ἠμπορεῖ νὰ τοὺς κρατῇ ἢ νὰ τοὺς πωλῇ. Ἐνας ἰδιώτης ἔχει δικαίωμα νὰ ἐνοικιάζῃ τὰ κτίριά του καὶ τὰς γαίας του, τῶν ὁποίων τὴν διαχείρισιν ὁ Θεὸς τοῦ ἐνεπίστευθη. Ἐνας γεωργὸς ἔχει δικαίωμα ἐπὶ τοῦ χρήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνει ἀπὸ τὰ προϊόντα, τὰ ὁποῖα σπεῖρει καὶ θερίζει. Ἐνας ἔμπορος ἔχει δικαίωμα νὰ χρησιμοποιεῖ, ὡς ἕνας ἐπιστάτης, τὰ κέρδη ἀπὸ τὸ τίμιον ἐμπόριόν του. Ἐν πρόσωπον ἔχει δικαίωμα ἐπὶ τοῦ χρήματος ἢ τῆς περιουσίας, ἢ ὁποῖα τοῦ ἐδόθη διὰ διαθήκης. Ταύτοχρόνως κάθε ἄνθρωπος ἔχει δικαίωμα νὰ χαρίζῃ, νὰ διδῃ, νὰ πωλῇ, νὰ ἀφήνῃ διὰ διαθήκης τὴν περιουσίαν του ἢ νὰ τὴν διαθέτῃ ὅπως θέλει.

Ἡ πείρα ἔχει δεῖξει ὅτι ἀκόμη καὶ μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν λαῶν τὰ σχέδια τοῦ κομμουνισμοῦ τείνουν νὰ ἐκφυλίσουν τοὺς μετέχοντας εἰς αὐτά. Ἐξ ἄλλου εἶνε βέβαιον, ὅτι ἡ ἰδέα, ἡ ἀναπτυσσομένη καθ' ὄλην τὴν Γραφήν, εἶνε, ὅτι κάθε ἄνθρωπος εἶνε ὑπόλογος ἀτομικῶς, ὄχι ὁμαδικῶς, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ διὰ τὰ τάλαντα, διὰ τὸν καιρὸν, διὰ τὰς εὐκαιρίας ποὺ ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσίν του.

Cleveland, O.

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΠΟΛΥΖΩΙΔΗΣ

Ἐπίσκοπος Νύσσης

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

* Ἔργον ἐστὶ μακρὰν συνήθειαν βραχεὶ λῦσαι χρόνω.

* Κὰν μυρίων γῆς κυριεύῃς πήχεων, θανάων γενήσει τάχα τριῶν ἢ τεττάρων.

* Ἡ φαῖστον ἔργα οὐκ ἄτερ ἤχου.

* Χάρις χάριν τίκει.

Η ΠΡΟΣΔΟΚΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΜΑΣ

Τὸ ἄγγελμα τῆς εἰρήνης τῶν Χριστουγέννων εἶναι ἐπακολούθημα καὶ συνέπεια τῆς θείας συγκαταβάσεως. Φαίνεται ὅτι θὰ παραμένει εἰς τὴν Ἱστορίαν σάλπισμα τῶν Οὐρανῶν ποῦ θὰ διεγείρει τὴν ἀνθρωπίνην συνείδησιν εἰς ἐκζητήσεις εἰρηνικῶν συμβιβασμῶν καὶ κοινωνίαν ἀδελφώσεως. Μέσα εἰς τὰ πελάγη τῶν δακρύων καὶ τῶν αἱμάτων βυθισμένη ἡ ἀνθρωπότης πολλακίς ἠσθάνθη τὴν πρακτικὴν ἀξίαν καὶ τὴν πνευματικὴν δύναμιν τοῦ τριλέξου δι-αγγέλματος «Ἐπὶ γῆς Εἰρήνη». Καὶ ἐγκαταλείπουσα μετ' ἀποτροπισμοῦ τὰ πολεμικά της ὄχυρά ἔσπευσε νὰ κατοχυρώσῃ τὴν εἰρήνην μετὰ τὰς συμφωνίας καὶ τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἐκπροσώπων της καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐπικράτησίν της με ὀργανισμοὺς διεθνεῖς.

Αὐτὸ συνέβη πολλακίς. Ἐπανελήφθη καὶ προσφάτως. Ὁ πόλεμος μᾶς ἐκούρασε. Ἡ διηνεκὴς ἐκδήλωσις τοῦ μίσους ἐξήντησε τὰς ψυχικὰς μᾶς δυνάμεις. Ἡ ροὴ τοῦ αἵματος καὶ οἱ ἄνευ διακρίσεως σκοτωμοί, αἱ καταστροφαὶ τῶν πόλεων καὶ οἱ ἐξαφανισμοὶ πληθυσμῶν, οἱ καταποντισμοὶ τῶν στόλων καὶ οἱ ἀδυσώπητοι πνιγμοί, αἱ μυριάδες τῶν ἀκρωτηριασμένων καὶ τῶν γυμνῶν, αἱ σκελετώδεις μορφαὶ τῶν πεινασμένων, τὰ ἑκατομμύρια τῶν νεκρῶν καὶ ἡ συμφωνία τῶν θρήνων ἐδημιούργησαν εἰς τὴν ψυχὴν μᾶς ἀφόρητον ἀνησυχίαν. Ἐγιναν ὁ καθρέπτης μᾶς εἰς τὸν ὅποιον εἶδαμεν τὸν ἑαυτὸν μᾶς.

Εἶδαμεν ὅτι εἴμεθα ἀξιοδάκρυτοι, ἀξιολύπητοι, οἰκτροί, ὄλοι. Διότι ὄλοι μᾶς συμμετέσχομεν εἰς τὸν πόλεμον. Δὲν ἔμεινε μέρος τοῦ πλανήτου μᾶς ποῦ δὲν ἔβαλε χερί εἰς τὴν κίνησιν τῆς πολεμικῆς μηχανῆς. Ὁ καθένας ἀναλόγως τῆς θέσεως, εἰς τὴν ὅποιαν ἐτάχθη. Διὰ τοῦτο, ὅταν ἔπαυσαν αἱ ἐχθροπραξίαι καὶ ἠκούσθη τὸ «ἐπὶ γῆς εἰρήνη», ἐγέμισεν ἡ ψυχὴ μᾶς με χαρὰ πραγματικὴ ποῦ μᾶς ἐπέτρεψε νὰ ἀναπνεύσωμεν καὶ νὰ αἰσθανθῶμεν καὶ πάλιν τὴν ζωὴν ὄχι ὡς κίνησιν ἐκδικήσεως καὶ ἀφανισμοῦ, ἀλλ' ὡς ἐπέκτασιν ἀγάπης καὶ ἐργασίας πρὸς συνεννόησιν καὶ ἀδελφώσιν. Τὸ σταμάτημα τῶν φονικῶν ἐπιχειρήσεων μᾶς ἐβόηθησε νὰ ὀραματισθῶμεν τὴν ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης καὶ νὰ ἀναγνωρίσωμεν καὶ πάλιν τὸν ἄνθρωπον, τὴν εἰκόνα καὶ τὸ ὁμοίωμα τοῦ Θεοῦ, ὡς τὸ σκῆνωμα τῆς ἀπολύτου ἀξίας τῆς ὁρατῆς ὑπάρξεως, καὶ νὰ δεχθῶμεν τὴν ἀγάπην ὡς τὸ μοναδικὸν κριτήριον τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ὡς τὸ σπουδαιότερον μέσον τῆς λύσεως ὄλων μᾶς τῶν διενέξεων καὶ τῶν διαφορῶν.

Τὸ κλεισιμον ὅμως τοῦ Γενικοῦ μετώπου διεδέχθη τὸ ἀνοιγμα μικρῶν μετώπων εἰς διάφορα σημεῖα τῆς γῆς. Ἡ ὀργανωμένη ἐπιβουλὴ κατὰ τῆς εἰρήνης ἐξεδηλώθη διαφοροτρόπως.

Κατέστρωσε σχέδιον, μέσα εἰς τὸ ὅποιον εἶδαμεν τὴν Ἑλλάδα μᾶς καὶ τὰ Βαλκάνια, τὴν Κίνα, τὸ Ἰράν καὶ τὴν Κορέαν καὶ ἄλλα Κέντρα νὰ δοκιμάζουσι καὶ πάλιν τὸν τρόπον καὶ τὴν ἀγωνίαν τοῦ πολέμου. Διὰ τοῦτο καὶ πάλιν ἐντρομοὶ ἐρωτῶμεν ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους: Θὰ ἔχωμεν καὶ τρίτον πόλεμον;

Αἱ ἀπαντήσεις ποῦ μᾶς δίδονται εἶναι συγκεχυμένα. Προέρχονται ἀπὸ δύο ομάδας. Ἡ πρώτη ὁμᾶς παραδέχεται ὅτι πόλεμος δὲν θὰ ἐπαναληφθῇ. Καὶ τοῦτο, διότι αἱ μεγάλοι δυνάμεις συνεδέθησαν τόσον, ὥστε νὰ δύνανται νὰ ἐπιβάλλωνται εἰς τοὺς μικροὺς. Διότι ὁ Χάρτης τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν ἐγγυᾶται τὴν παγίωσιν τῆς εἰρήνης. Διότι θὰ ἐπέμβῃ ὁ στρατὸς καὶ ἡ δύναμις τῶν ἠνωμένων εἰρηνικῶν Ἐθνῶν ἐκεῖ, ὅπου θὰ διασαλευεταὶ ἡ εἰρήνη καὶ θὰ τὴν ἐπιβάλλῃ χωρὶς αἱματοχυσίαν. Διότι οἱ ἐπιστήμονες ἐφεύρον καὶ ἐχρησιμοποίησαν ἐπιτυχῶς τὴν ἀτομοβόμβαν, ἡ ὅποια εἶνε ἀρκετὴ νὰ σταματήσῃ τὸν πόλεμον. Καὶ παράδειγμα ἡ Ἰαπωνία. Διότι θὰ ἀφοπλισθοῦν οἱ πολεμοχαρεῖς λαοὶ τόσον, ὥστε νὰ μὴ δύνανται εἰς τὸ ἐξῆς νὰ σηκώσουσι κεφάλι ἀπειλοῦντες καὶ πάλιν τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου. Διότι ἰδρῦθη ἡ Διεθνὴς Τράπεζα καὶ ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν ἐπιτυχῆ τὸ Σχέδιον Μάρσαλλ διὰ νὰ διευκολύνουσι τὰ Ἐθνη ὥστε διὰ λόγους οικονομικοῦς νὰ μὴ ὀδηγοῦνται εἰς ἀποφάσεις ποῦ ὑποσκάπτουσι τὰ θεμέλια τῆς εἰρήνης.

Ἡ ἄλλη ὁμᾶς ἐξ ἀντιθέτου παρδέχεται ὅτι ὁ πόλεμος εἶναι ἀναπόφευκτος. Καὶ τοῦτο, διότι αἱ μεγάλοι δυνάμεις παρουσιάζουσι σημεῖα ἀδυναμίας εἰς τὰς σχέσεις των. Διότι διεξάγεται ἤδη μεταξύ των ὁ λεγόμενος «ψυχρὸς πόλεμος» ἢ «τῶν νεύρων». Διότι ἡ Ρωσσία, ἐνῶ κηρύσσεται ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, προσπαθεῖ νὰ δημιουργήσῃ παντοῦ χάος διὰ νὰ εἰσέλθῃ μέσα εἰς αὐτὸ μετ' εὐκολίας καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὸ σύστημα της. Διότι ὁ πόλεμος, ἐνῶ λέγεται ὅτι ἐτελείωσεν, ἡ εἰρήνη ὅμως ἀκόμη δὲν ὑπεγράφη. Διότι αἱ ἐχθροπραξίαι, κατευθυνόμεναι ὑπὸ τῶν Ρώσων, ἐκδηλοῦνται εἰς πολλὰ σημεῖα τῆς Γῆς. Διότι ὁ Ὄργανισμός τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν μετεποιήθη εἰς βῆμα ρητορικῶν διαξιφισμῶν καὶ ἀλληλοκαταγγελιῶν. Διότι τὸ βέτο σταματᾷ τὰς ἀποφάσεις τῆς πλειοψηφίας. Καὶ τόσα ἄλλα.

Διὰ τὴν ἐφεύρεσιν τῆς ἀτομοβόμβας παρετηρήθη ὅτι ἡ ἀπόκτησίς της δὲν ἀποκλείει τὸν πόλεμον. Τὸ μυστικὸν ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ μεταδοθῇ. Θὰ γίνῃ κοινὸν μυστικὸν καὶ εἰς χεῖρας κακῶν ἀρχηγῶν καταστρεπτικώτατον ὄπλον.

Τὰ ἐπιχειρήματα καὶ τῶν δύο ομάδων παρουσιάζουσι ἀρκετὴν ἀληθοφάνειαν. Ὁ κόσμος ὅμως ἐλπίζει ὅτι θὰ εὐρεθῇ τρόπος, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ λυθοῦν τὰ προβλήματα καὶ θὰ παρκαμφθοῦν αἱ δυσκολίαι καὶ θὰ ἐπικρατήσῃ ἡ δικαιοσύνη καὶ θὰ ἐξαφανισθῇ ὁ πόλεμος ἀπὸ

τήν ζωήν μας. Δι' αὐτὸ προσεύχεται ὀλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης. Δι' αὐτὸ κηρύττουν αἱ Ἐκκλησίαι. Δι' αὐτὸ ἐργάζονται τὰ ἐκπαιδευτήρια. Ἄς εἴμεθα αἰσιόδοξοι.

Τὴν αἰσιοδοξίαν ταύτην ἐνεθάρρυνε τελεταίως ἡ κυκλοφορία ἑνὸς τόμου, τὸν ὁποῖον ἐξέδωκεν ἡ Γραμματεία τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν. Ὁ τίτλος τοῦ τόμου τούτου εἶναι «Ἐπὶ Γῆς εὐνήν». Περιέχει εἰς τὰς 251 σελίδας τοῦ ἑνδεκαμελέτας ἀντιπροσώπων εἰς τὰ Ἠνωμένα Ἔθνη. Εἰς τὸν πρόλογον τοῦ τόμου τούτου ὁ Robert Sherwood, γνωστὸς συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου Roosevelt and Hopkins, μεταξύ ἄλλων παρατηρεῖ τὰ ἑξῆς. «Εὐρισκόμεθα εἰς ἕνα σημεῖον τῆς ἱστορίας πού δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι, καίτοι ἡ οὐτοπία ἀπὸ κοινωνικῆς, οἰκονομικῆς καὶ πνευματικῆς ἀπόψεως οὐδέποτε δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ, ἡ παγκόσμιος εἰρήνη δύναται νὰ κατορθωθῇ καὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος δὲν ἔχει λόγον ἀποχρῶντα διὰ νὰ μὴ προχωρήσῃ εἰς τὴν πραγμάτωσίν της». Τόσον ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς κ. Τρίγκβε Λή, ὅσον καὶ ὁ κ. Ρομοδλο καὶ οἱ ἄλλοι συνεργάται, παρουσιάζουν μὲ πολλὴν αἰσιοδοξίαν τὰ ὅσα ἐπετελέσθησαν εἰς τὸν ἐπίσημον αὐτὸν ὄργανισμὸν πού σκοπὸν ἔχει τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου.

Παρὰ τὴν αἰσιοδοξίαν ὅμως αὐτὴν εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀγνοήσωμεν καὶ μερικὰ πράγματα σπουδαιότατα διὰ τὴν παγίωσιν τῆς εἰρήνης. Καὶ αὐτὰ δὲν εἶναι μῆτε αἱ συνθήκαι, μῆτε τὰ ὅπλα τὰ φανερά καὶ τὰ μυστικά, μῆτε αἱ δυνάμεις τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου καὶ τοῦ ἀέρος. Ἐκεῖνο ποῦ δὲν πρέπει νὰ ἀγνοήσωμεν εἶναι ὁ ἄνθρωπος καθ' ἑαυτὸν.

Καὶ ἰδοὺ διατί. Ὁ ἄνθρωπος εἶδεν εἰς τὸ παρελθὸν τὰς καταστροφὰς τοῦ πολέμου καὶ ἐθρήνησε καὶ μετενόησε καὶ ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἐπαναλάβῃ τὸ ἴδιον λάθος. Ὑπέγραψε σύμφωνα εἰρήνης καὶ ἐκήρυξε ἐκτὸς νόμου τὸν πόλεμον. Ἐν τῷ μεταξύ ὅμως ἐξωπλίσθη μέχρις ὀδόντων καὶ ἠτοιμάσθη πρὸς πόλεμον καὶ μὲ περισσοτέραν ἀγριότητα καὶ μεθοδικότητα ἐκήρυξε πόλεμον.

Τί συμβαίνει λοιπὸν; Οἱ λόγοι εἶναι ἀναμφίβολως πολλοί. Διὰ τοὺς μὲν πταίει τὸ κλίμα καὶ ἡ ἰδιοσυγκρασία, αἱ φυλετικαὶ παραδόσεις, οἱ μῦθοι καὶ ἡ κατακτητικὴ ὄρεξις. Διὰ τοὺς δὲ πταίει ὁ πλοῦτος, ἡ πτωχεία, καὶ αἱ πέριξ αὐτῶν στρεφόμεναι θεωρίαι τοῦ ἱστορικοῦ ὕλισμοῦ. Ἴσως ὅμως ἡ αἰτία εὐρίσκεται εἰς τὸ ὅτι ὁ ἄνθρωπος σκέπτεται πολὺ καὶ αἰσθάνεται ὀλίγον. Βασίζεται εἰς τὸν νοῦν καὶ περιφρονεῖ τὸ συναίσθημα. Ζητεῖ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸ πᾶν μὲ τὴν ψυχρὰν λογικὴν καὶ ἀπορρίπτει τὴν συμβολὴν καὶ τὴν ἀξίαν τῶν εὐγενῶν ὑπαγορεύσεων τῆς καρδίας. Λησμονεῖ ὅτι καὶ ἡ καρδία ἔχει λόγους, τοὺς ὁποίους, ὡς γράφει ὁ Πασκάλ, ὁ νοῦς ἀδυνατεῖ νὰ συλλάβῃ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ ἄνθρωπος αὐτοδιχάζεται. Θεωρεῖ

πρακτικὰ καὶ ἀληθῆ καὶ βέβαια μόνον τῆς τεχνολογικῆς ἐρεῦνης τὰ συμπεράσματα. Ἀρνεῖται τῆς ἠθικῆς τὴν ἀθθεντίαν καὶ γίνεται σοφιστής, καὶ ὕλιστής καὶ ἄπιστος, ἀλλὰ καὶ κατανατῆ ἀψυχολόγητος. Ζῆ καὶ κρίνει τὴν ζωὴν μονομερῶς.

Διὰ τοῦτο καὶ παρατηρεῖται τὸ φαινόμενον τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας ἰδιαίτερος εἰς περιόδους εἰρήνης ὅσον ἀπὸ μέρους σοβαρῶν κατὰ τὰ ἄλλα, ὅσον καὶ ἀπὸ μέρους ἐπιπολαίων ἀνθρώπων. Εἰς περιόδους πολέμων, ὅποτε τὸ πᾶν διασαλεύεται καὶ ἡ ζωὴ χάνει τὴν ἀξίαν της, τότε ὁ ἄνθρωπος ἐννοεῖ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ψυχρᾶς μονομερείας του καὶ παρουσιάζει σεβασμὸν πρὸς τὰς πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς ἀξίας τοῦ πολιτισμοῦ, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκουν τὴν ἀγνοτέραν τῶν ἔκφρασιν εἰς τὴν θρησκευτικὴν προσήλωσιν. Αἱ Ἐκκλησίαι καὶ πάλιν γεμίζουν. Τὸ Εὐαγγέλιον ἀναγινώσκεται μὲ εὐχαρίστησιν. Ὅλοι θρησκευοῦν. Ἀναγνωρίζουν τὴν σπουδαιότητα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Προφητάνακτος ὁ στίχος «Κύριε, ἐν θλίψει ἐμνήσθημέν σου» εὐρίσκει εἰς τὰς διαθέσεις μας τὴν πλήρη ἐφαρμογὴν του.

Καὶ αὐτὸ συνέβη πολλάκις. Εἰς τὴν διάρκειαν τῶν εἴκοσι αἰῶνων τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ ἡ ἱστορία κατεχώρησεν ἀρκετὰς παλινοστήσεις καὶ πρὸς τὴν μίαν καὶ πρὸς τὴν ἄλλην κατεύθυνσιν. Τὸ φαινόμενον τοῦτο γίνεται πολλάκις ἀφορμὴ νὰ ἀκουσθοῦν σκέψεις ὄχι μόνον κατακριτικαί, ἀλλὰ καὶ σκέψεις πού εἰρωνεύονται τὴν ὄλην ἐπίδρασιν τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπὶ τῆς ἱστορίας. Ἄλλ' αὐτοὶ πού κατακρίνουν τὸν Χριστιανισμὸν ὡς ἀποτυχημένον ἀναμφίβολως ἀγνοοῦν τὰ πράγματα καὶ ἰδιαίτερος τὸν ἄνθρωπον.

Εἴκοσι αἰῶνες εἶναι μικρὸν διάστημα διὰ τὸν τελειωτικὸν καθαρμὸν καὶ τὴν ἀνασύνταξιν τῶν διαθέσεων τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ψυχολογία εἶναι μάρτυς τῆς ἀληθείας ταύτης. Εἴκοσι αἰῶνες ἰσοδυναμοῦν πρὸς ὀλίγας δεκάδας ἀνθρώπων, ἀφοῦ ὁ ἕνας αἰὼν ἢ ὁ ἕνας ἄνθρωπος ἐπηρεάζει τὸν ἄλλον κατὰ τρόπον τόσον καταφανῆ, ὥστε ὄχι μόνον εἰς ἕνα αἰῶνα, ἀλλὰ καὶ πολλάκις εἰς δύο νὰ συνεχίζεται ἡ ἴδια ἰδέα καὶ ἡ ἴδια διάθεσις εἴτε ἀπὸ μέρους ἀτόμων εἴτε ἀπὸ μέρους λαῶν. Ἡ ἐποχὴ μας ἔχει παραδείγματα καταφανῆ. Αἱ ἰδέαι τοῦ Νίτσε δὲν ἐπέζησαν εἰς τὰ μυαλά τοῦ Χίτλερ; Καὶ αὐτὸς πάλιν πόσους ἐπηρέασε; Τὸ ἴδιον δὲν συμβαίνει καὶ μὲ τὸν Μάρξ καὶ τὸν Λένιν; Καὶ ὁ πόλεμος ὁποίας ἀναστατώσεις ψυχικὰς ἐδημιούργησε μέσα μας καὶ ὁποῖα μίση φοβερά ἤναψε καὶ θὰ ἀνάψῃ Ἴσως ἀκόμη καὶ θὰ ἐκδηλώσῃ ἕξω μας;

Τὰ γνωρίζομεν ὅλα. Ἄλλ' Ἴσως ἐκεῖνο πού δὲν προσέχομεν καλὰ εἶναι ὅτι ζῶμεν μὲ τὸ παρελθόν. Αἱ ἀναθυμιάσεις τοῦ παρελθόντος ἀνέρχονται ἐκ τοῦ ὑποσυνειδήτου εἰς τὴν

συνειδησίν μας και μᾶς ἐμπνέουν με μίση και φθόνον και καταστρεπτικὰς κλίσεις και τάσεις. "Όλα αὐτὰ περιλαμβάνονται εἰς «ἕτερον νόμον», περί τοῦ ὁποῦ ὁμιλεῖ ὁ 'Απόστολος Παῦλος. Εἶναι τὸ περίσσευμα τῆς ἁμαρτίας τοῦ παρελθόντος. Εἶναι τὸ Libido τῆς συνειδήσεως πού λέγουν οἱ ψυχολόγοι. Εἴκοσι αἰῶνες δὲν εἶναι ἄρκετο διὰ νὰ τὸ καθάρισον και νὰ τὸ ἀνασυντάξουν και νὰ τὸ γεμίσουν με ἀγάπην και δικαιοσύνην και ἀλήθειαν. Καί τοῦτο, διότι οἱ παράγοντες τῶν πνευματικῶν ἀξίῶν διώκονται και ἐμποδίζονται και συκοφαντοῦνται.

Παράδειγμα εἶναι ἡ 'Εκκλησία. Δὲν ὑπάρχει ἄλλος παράγων ἠθικός, πνευματικός, ἐκπαιδευτικός πού νὰ δύναται νὰ ἀναμετρηθῇ εἰς δύναμιν και ἐπιβολήν και ἀντοχήν με τὴν 'Εκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴ ἐπὶ εἴκοσιν αἰῶνας παλαίει. 'Αγωνίζεται διὰ τὴν εἰρήνην. 'Υποδεικνύει τὴν ἀγάπην ὡς μοναδικὸν κριτήριον τῆς ἀξιολογίας τῆς ζωῆς. Περιφρονεῖται ὁμως και πολλακίς ἀπὸ σοβαροὺς και βαθεῖς ἀνθρώπους κατακρίνεται.

'Όλγοι ἀπὸ αὐτοὺς ἔχουν τὸ θάρρος νὰ ἀπολογησούν ὅτι ἔσφαλαν διὰ τὴν κατὰ τῆς 'Εκκλησίας ἐχθρικήν των διάθεσιν. Πράγματι, εἶναι ὀλγοὶ πού με εἰλικρίνεια ὁμιλοῦν εἰς τὸν κόσμον διὰ τῆς 'Εκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἀσάλευτον ἀξίαν τῆς ὁποίας πειραματικῶς ἐδοκίμασαν. "Ένας ἀπὸ τοὺς ὀλίγους τῆς ἐποχῆς μας εἶναι ὁ γνωστὸς μαθηματικὸς 'Αηνστάη, τοῦ ὁποῦ αἱ σκέψεις καθρεπτίζουσι τὴν ἀλήθειαν και δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἐκπροσωπευτικαὶ τοῦ θαυμασμοῦ τῶν σοβαρῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς μας πρὸς τὸ ἔργον τῆς 'Εκκλησίας.

Εἰς τὴν Γερμανίαν, ἐπὶ παραδείγματι, ὅλοι οἱ ὀργανισμοὶ ἔπεσαν.

"Έχασαν τὸ θάρρος των. "Έκλιναν γόνυ πρὸ τοῦ Βάαλ τοῦ Νατσοισμοῦ. Οἱ 'Εργατικοὶ σύνδεσμοι, τὰ Πανεπιστήμια, ὁ τύπος, αἱ ἐκπαιδευτικαὶ ὀργανώσεις, ὑπετάγησαν εἰς τὸν Χίτλερ. 'Η 'Εκκλησία μόνον ἐστάθη και ἀντιμετώπισε τὴν κατὰστασιν με θάρρος. Τὴν στάσιν ταύτην ἐθαύμασεν ὁ 'Αηνστάη και ἔγραψε πρὸ δεκαετίας τὰ ἑξῆς: «Μόνον ἡ 'Εκκλησία ἐστάθη σταθερὰ εἰς τὸ πέρασμα τῆς Χιτλερικής ἐπιδρομῆς, σκοπὸς τῆς ὁποίας ἦτο ἡ συντριβὴ τῆς ἀληθείας. Οὐδέποτε προηγουμένως ἔδειξα ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν 'Εκκλησίαν. 'Αλλὰ τώρα αἰσθάνομαι μεγάλην συμπάθειαν και θαυμασμόν, διότι ἡ 'Εκκλησία μόνη εἶχε τὸ θάρρος νὰ ὑπερασπισθῇ με ἔγκαρτέρησιν τὴν ἐπιστημονικήν ἀλήθειαν και τὴν ἠθικήν ἐλευθερίαν. Διὰ τοῦτο και ἀναγκάζομαι νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἐκεῖνο, πού ἄλλοτε περιεφρόνησα, τώρα ἀνεπιφυλάκτως ἐπαινῶ».

"Ας ἐλπίζωμεν λοιπὸν ὅτι ἀνεπιφυλάκτως θὰ σεβασθῇ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸ πού περιεφρόνησε. "Ας ἐλπίζωμεν ὅτι αἱ ἠθικαὶ και πνευματικαὶ ἀξίαι, τὰς ὁποίας διδάσκει και περιφρου-

ΤΟ ΝΕΟΝ ΔΟΓΜΑ ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Τῇ 1 Νοεμβρίου 1950 ἡ Α. Α. ὁ Πατριάρχης και Πάπας τῆς 'Ρώμης Πίος ΙΒ' ἀνεκήρυξε μετὰ πάσης ἐπισημότητος και πανηγυρικῆς λαμπρότητος διὰ τῆς βούλλης «*Munificentissimus Deus*» τὸ πρῶτον— ἀφ' ὅτου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1870 ἰδιοποιήθη τὸ ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων μόνον ἐκφραζόμενον ἀλάθητον τῆς 'Εκκλησίας— παπικὸν δόγμα περί τῆς ἐνσώμου μεταστάσεως εἰς τοὺς οὐρανοὺς τῆς πανάγνου Μητρὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν 'Ιησοῦ Χριστοῦ. Δι' αὐτοῦ οἱ ὁμαιοκαθολικοὶ ὅλου τοῦ κόσμου ὑποχρεοῦνται ἐφεξῆς νὰ πιστεύωσι και ὁμολογῶσιν ὡς δόγμα πίστεως τὴν μετὰ σώματος μετάστασιν τῆς Θεοτόκου εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἧτις θὰ ἀποτελῇ τοῦ λοιποῦ ἐν ἀπαραίτητον συστατικὸν μέρος τῆς δογματικῆς πίστεως των, ἀναγκαῖον διὰ τὴν σωτηρίαν των, ἐφ' ὅσον ἀνεγνωρίσθη ἐπίσημως ὑπὸ τῆς 'Εκκλησίας των ὡς ἀναγκαῖον συστατικὸν στοιχεῖον τῆς θείας ἀποκαλύψεως.

Τὸ νέον τοῦτο δόγμα εἶναι τὸ τρίτον παπικὸν δόγμα ἐντὸς τῶν τελευταίων 96 ἐτῶν και τὸ δεύτερον ἀναφερόμενον εἰς τὴν Θεοτόκον. 'Ός γνωστὸν

1. Περίληψιν αὐτῆς ἔχομεν ὑπ' ὄψει ἐν «*The New York Times*» 2.11.1950.

.....
ρεὶ ἡ 'Εκκλησία τοῦ Χριστοῦ, θὰ προσελκύσουν τὴν προσοχήν μας διὰ νὰ εὐρωμεν εἰς αὐτὰς τὴν βάσιν πρὸς λύσιν τῶν προβλημάτων μας. "Ας ἐλπίζωμεν ὅτι ἡ δύναμις τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ θὰ εἶναι εἰς τὸ ἑξῆς τὸ στήριγμά μας. Αὐτὸ θὰ ἐμπνέη τὰς ἐπιδιώξεις μας. Θὰ φωτίζη τὸν νοῦν μας. Θὰ ἀχρηστεύη τὰ μυστικά και τὰ φανερά ὄπλα μας. Θὰ κατευθύνη τὰς ἐφευρέσεις μας πρὸς ἐξυπηρέτησιν και ὄχι πρὸς καταστροφὴν. Θὰ ἀνασυντάξῃ τὰς διαθέσεις μας εἰς τρόπον, ὥστε τὸ μῖσός μας νὰ γίνῃ ἀγάπη. 'Η ἐπιθετικότης μας νὰ γίνῃ συγχώρησις. 'Η ἀμφιβολία μας νὰ γίνῃ πίστις. 'Η πλάνη μας νὰ γίνῃ ἀλήθεια. 'Η ἀπελπισία μας νὰ γίνῃ ζωογόνος ἐλπίς. Τὸ σκότος μας νὰ γίνῃ φῶς και ἡ λύπη μας νὰ μεταστοιχειωθῇ εἰς χαρὰν και εἰς φαιδρότητα.

Αὐτὴ εἶναι ἡ προσδοκία τοῦ πολιτισμοῦ μας. Αὐτὸ εἶναι τὸ περιεχόμενον και ἡ οὐσία τῶν μυχαιατῶν μας πῶθων. Εἴμεθα και πρέπει νὰ εἴμεθα αἰσιόδοξοι. Πρέπει νὰ πιστεύωμεν ὅτι θὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἐλπίς μας. Διότι θὰ μᾶς ζυμώσῃ ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ὥστε νὰ γίνωμεν νέον φύραμα και κτίσις καινὴ, δημιουργημα νέον. "Ας ἐργαζώμεθα ὁμως μετὰ πίστεως, μετὰ φόβου Θεοῦ και ἀγάπης. 'Ο δὲ Χριστὸς «ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς και δούς παράκλησιν αἰώνιαν και ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι, παρακαλέσαι ἡμῶν τὰς καρδίας και στηρίξει ἡμᾶς ἐν παντί λόγῳ και ἔργῳ ἀγαθῷ».

'Ο 'Ελάσις ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ ΚΟΚΚΙΝΑΚΗΣ

Νέα 'Υόρκη

τῆ 8 Δεκεμβρίου 1854 ὁ Πάπας Πίος Θ' (1846—1878), πρὸς κατάπληξιν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἀνεκήρυξε διὰ τῆς βούλλης αὐτοῦ «Ineffabilis Deus» τὸ δόγμα τῆς ἀσίλου συλλήψεως τῆς Θεοτόκου, ὀρίσας ὅτι «ἡ Παρθένος Μαρία ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς συλλήψεώς της διετηρήθη καθαρά παντός ἐκ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος ὅπου»¹. Τῆ δὲ 18 'Ιουλίου 1870 ἡ λατινικὴ Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ, πρὸς μείζονα κατάπληξιν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἐθέσπισε τὸ δόγμα τοῦ ἀλαθῆτου τοῦ Πάπα, ὀρίσασα ὅτι «ὁ Ῥωμαῖος ποντίφηξ, ὅταν ἀπὸ καθέδρας (ex cathedra) ἀποφαίνεται, ... ἔχει τὸ ἀλάθητον ἐκεῖνο, διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ θεῖος Λυτρωτὴς ἠθέλησε νὰ εἶναι ἐφωδιασμένη ἡ Ἐκκλησία του ἐν τῷ καθορισμῷ τῆς περὶ πίστεως ἢ τῶν ἡθῶν διδασκαλίας» καὶ διὰ τοῦτο αἱ τοιαῦται ἀποφάνσεις τοῦ Ῥωμαίου ποντίφικου εἶναι οἰκοθεν καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς συμφωνίας τῆς Ἐκκλησίας ἀμετάβλητοι»². Ἐννοεῖται ὅτι τὸ δόγμα τοῦτο τοῦ παπικοῦ ἀλαθῆτου—μετὰ τοῦ ὑπὸ τῆς αὐτῆς Συνόδου διευρυνθέντος παπικοῦ πρωτείου³, δι' ὃν ἀμφοτέρων ἀπεδόθησαν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον Ῥώμης «ἡ plena potestas καὶ ἡ plena infallibilitas et irreformabilitas, ἄλλαις λέξεσιν Ἐκκλησία ἀπέβη ὁ Πάπας Ῥώμης!»⁴—ἐθεσπίσθη ἐν μέσῳ πολλῶν διαμαρτυριῶν καὶ ἀντιδράσεων καὶ μειοψηφῶν τῶν μελῶν τῆς Συνόδου⁵ καὶ τῶν ἐκτὸς αὐτῆς ἱσταμένων διαπρεπῶν ῥωμαιοκαθολικῶν θεολόγων, ἡ δὲ ἀντίδρασις αὕτη ἤγαγεν εἰς τὴν ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἀπόσχισιν καὶ ἴδρυσιν τῆς νέας Ἐκκλησίας τῶν Παλαιοκαθολικῶν ὑπὸ ἰδίους κανονικοῦς ἐπισκόπους, κηρύξαντας τοὺς ἐχομένους τοῦ ἀλαθῆτου τοῦ Πάπα ὡς ἐκπεσόντας ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας, ἀποκηρύξαντας δ' ἅμα, πλὴν τοῦ ἀλαθῆτου, καὶ ἄλλας λατινικὰς καινοτομίας, ὡς τὴν περισσεύουσαν ἀξιολογίαν τῶν ἁγίων, τὰς ἀφέσεις, τὸ καθαρτήριο πῦρ, τὴν καταναγκαστικὴν ἀγαμίαν τοῦ Κλήρου, τὴν ὑποχρεωτικὴν λατινικὴν γλῶσσαν ἐν τῇ λατρείᾳ κ.λ.π.

Ἀνυπόμεθα διαπιστοῦντες ὅτι, ἂν «τὸ ἀπολυταρχικὸν πρωτεῖον διὰ τοῦ ἀλαθῆτου διέστρεψε καὶ παρεμόρφωσε τὸ ἄπλοῦν καὶ ἱερὸν ἀξίωμα τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης, ἀλλὰ ταυτοχρόνως διηύρυνε τὸ μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν διανοιγὲν χάσμα καὶ κατέστησε δυστυχῶς τὴν ἔνωσιν ἀδύνατον»⁶, τὸ χάσμα τοῦτο θὰ καταστῆ ἀσφαλῶς εὐρύτερον καὶ βαθύτερον καὶ πλεον ἀγεφύρωτον καὶ ἡ ποθητὴ ἐκκλησιαστικὴ ἔνωσις περισσότερον θὰ δυσχερανθῆ καὶ ἀπομακρυνθῆ

διὰ τοῦ ἀνακηρυχθέντος νῦν νέου δόγματος¹, τοῦ ἀξάνοντος τὸν ἀριθμὸν τῶν μεταξὺ τῶν δύο Καθολικῶν Ἐκκλησιῶν—Ὁρθοδόξου καὶ Ῥωμαϊκῆς—ὑφισταμένων δογματικῶν διαφορῶν, ὡς τοῦ Filioque, τοῦ παπικοῦ πρωτείου καὶ ἀλαθῆτου, τῶν περισσεουσῶν ἀξιολογιῶν, τῶν υπερτάκτων ἔργων, τῶν ἀφέσεων, τοῦ καθαρτηρίου πυρός, τῆς ἀσίλου συλλήψεως τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν ἄλλων ἐν τῇ πίστει καὶ τοῖς μυστηρίοις, ἔτι δὲ καὶ τῇ λατρείᾳ καὶ τῷ πολιτεύματι διαφορῶν². Ὅπως ἐξ ἄλλου λυπούμεθα ἔτι περισσότερον παρακολουθοῦντες τὴν ὑπὸ τῶν Προτεσταντικῶν Ὁμολογιῶν καὶ αἱρέσεων ὑποτίμησιν τῆς παναγίας καὶ ἀειπαρθένου Μητρὸς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ μάλιστα ὑπὸ τινων διαμαρτυρομένων θεολόγων καὶ ἱεραπαστόλων ἀνευλαβῆ κατ' αὐτῆς πολεμικῆν, ἧς θλιβεράν καὶ ἀποτροπιαστικὴν πείραν ἔλαβε καὶ ὁ εὐσεβὴς Ἑλληνικὸς λαὸς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐκ τῆς προσηλυτιστικῆς παρ' ἡμῖν δράσεως τοῦ Προτεσταντικοῦ Μισσηναρισμοῦ³.

Ἐναντι τῶν δύο τούτων ἄκρων, τὰ ὁποῖα κατέλαβον δυστυχῶς αἱ δύο ἑτερόδοξοι Ἐκκλησίαι τῆς Δύσεως ἐν τῇ περὶ τῆς Θεομητορὸς διδασκαλίᾳ καὶ πράξει αὐτῶν, ἡ ἡμετέρα Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία, τὴν μέσσην καὶ βασιλικὴν ὁδὸν βαδίζουσα, ὡς καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα δόγματα, καὶ ἐν τῷ μέσῳ

1. Σημειωτέον ὅτι καὶ τοῦ δόγματος τούτου ἡ ἀνακήρυξις δὲν ἐγένετο ἀνευ ἀντιρρήσεων. Οὕτως ἐκ τῶν ἐρωτηθέντων ὑπὸ τοῦ Πάπα περὶ τῆς ἀνακηρύξεως αὐτοῦ ῥωμαιοκαθολικῶν ἐπισκόπων διὰ τῆς ἐγκυκλίου «Deiprae Virginis» ἀπὸ 1.5.1946 ἀπήντησαν μόνον τὰ 94%, καὶ ἐκ τούτων καταφατικῶς μόνον τὰ 98,2%. Ὁμοίως ἐπιφυλακτικοὶ ἢ ἐντελῶς ἀρνητικοὶ ἦσαν καὶ ἱκανοὶ εἰδικοί ῥωμαιοκαθολικοὶ θεολόγοι. Τέλος πολλοὶ ἀντιρρήσεις ἤγερθησαν παρ' ὀλοκλήρου τοῦ μὴ ῥωμαιοκαθολικοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, συνεχιζόμενοι ἤδη, ὡς συμβαίνει καὶ παρ' ἡμῖν. Βλέπ. καὶ P. Pfister, *Ist die leibliche Himmelfahrt Mariae ein katholisches Dogma?*, ἐν «Internationale Kirchliche Zeitschrift» 40 (1950) 249, 252 ὑποσημ. 12.

2. Καὶ οἱ Ἀγγλικοὶ Ἀρχιεπίσκοποι Καντερβουρίας Geoffrey Fisher καὶ Ὑόρκης Cyril Garbett ἐν προσφάτῳ σχετικῇ δηλώσει τῶν γράφουσιν: «We profoundly regret that the Roman Catholic Church has chosen by this act to increase dogmatic differences in Christendom and has thereby gravely injured the growth of understanding between Christians based on a common possession of the fundamental truths of the Gospel». («New York Herald Tribune», Paris 18.8.1950. «Oekumenische Presse-dienst, Nr. 32, 1.9.1950, σ. 237»).

3. Βλέπ. Ἰω. Καμίρη, Ὁρθοδοξία καὶ Προτεσταντισμός, Ἀθήναι 1937, σ. 277 ἔξ., ἰδ. σ. 286, 302. Σ. Γιαννοπούλου, Συλλογὴ τῶν ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήναι 1901, σ. 403, 443, 444. Ἐννοεῖται βεβαίως ὅτι πρὸ τῆς τοιαύτης στάσεως τοῦ Προτεσταντισμοῦ ὁ εὐλαβῶς καὶ βαθῶς τιμῶν καὶ σεβόμενος τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον Ὁρθόδοξος κόσμος, ὅστις καὶ ἐν τούτῳ ἐγένετο ὁ πρωτολόγος καὶ διδάσκαλος καὶ τοῦ δυτικοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, προτιμᾷ καὶ χαιρεῖ βλέπων τὸ μεγαλύτερον μῆμα τοῦ ἑτεροδόξου κόσμου νὰ ἀπονέμῃ τὴν ὀφειλομένην εὐλαβῆ τιμὴν εἰς τὴν ἁγίαν Παρθένον, ἐναντι τῶν ἀνευλαβῶν καὶ ἀξιοκατακρίτων ἀκροτήτων πολλῶν Διαμαρτυρομένων, ἀνεξαρτήτως τῆς διαφορίας του εἰς τὸ ὑπὸ κρίσιν νέον δόγμα καὶ τὸν τρόπον τῆς δογματοποιήσεως αὐτοῦ.

1. H. Denzinger, *Enchiridion symbolorum, definitionum et declarationum*, Friburgi i B. 1911, ἐκδ. 11, σ. 440.

2. Αὐτόθι σ. 487—490.

3. Αὐτόθι σ. 483—487.

4. *Χρυσόστομου Παπαδοπούλου*, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Τὸ πρωτεῖον τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης, Ἀθήναι 1930, σ. 299.

5. Τὰς συνθήκας, ὑφ' ἃς ἐδογματίσθη τὸ παπικὸν ἀλάθητον, ὡς καὶ κρίσεις περὶ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου *Χρυσόστομου* βλέπ. αὐτόθι σ. 286—300.

6. *Χρυσόστομος Παπαδόπουλος*, αὐτόθι σ. 300.

ἐκείνων γενικῶς ἰσταμένη, συνεχίζει κανονικῶς καὶ ἄνευ ἀποκλίσεων ἢ μεταγενεστέρων καινοδοξιῶν τὴν διδασκαλίαν καὶ παράδοσιν τῆς ἀρχαίας ἡνωμένης καὶ ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας καὶ ἐν τοῖς θεομητορικοῖς δόγμασι, δεχομένη μὲν τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν Συνόδων καὶ Συμβόλων (ἀποστολικοῦ, βαπτιστηρίων, συνοδικῶν κλπ.) καὶ Πατέρων παραδοθέντα δόγματα περὶ τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου ὡς Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου μετὰ τοῦ τῆς τιμῆς καὶ ἐπικλήσεως αὐτῆς ὡς πρὸς βεβω; πρὸς τὸν Θεὸν πρὸ καὶ ὑπεράνω πάντων τῶν Ἁγίων καὶ παναγίας καὶ ἀμώμου, ἅτε «κεχαριτωμένης» καὶ «εὐλογημένης ἐν γυναιξίν»¹, ἀπορρίπτουσα δὲ τὰ δύο παπικὰ δόγματα τῶν τελευταίων 96 ἐτῶν περὶ τῆς ἀσίλου συλλήψεως καὶ περὶ τῆς ἐνσώμου μεταστάσεως αὐτῆς, ὡς μὴ στηριζόμενα ἐπὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς γνησίας δογματικῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, τῶν δύο τούτων πηγῶν ὅλων τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων.

Ἐκ τούτων τὸ μὲν τῆς ἐνσώμου μεταστάσεως δὲν διδάσκεται ὑπὸ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὑπὸ δὲ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως τοῦλάχιστον δὲν μαρτυρεῖται ἐπαρκῶς, περὶ τὸν ἕκτον που αἰῶνα εἰσελθὼν εἰς τὴν λειτουργικὴν παράδοσιν, τὸ δὲ τῆς ἀσίλου συλλήψεως οὐδαμῶς μαρτυρεῖται ὑπὸ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως καὶ ἐπὶ πλέον ἀνατρέπει τὸ ὀρθόδοξον δόγμα περὶ τῆς κληρονομικῆς μεταδόσεως τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος εἰς ἅπαν ἀνεξαιρέτως τὸ ἀνθρώπινον γένος, μὴ δυνάμενον ἐπομένως νὰ εὕρη θέσιν ἐν τῷ ὀρθοδόξῳ δογματικῷ συστήματι. Ἐπομένως ἀμφότερα γὰρ λατινικὰ ταῦτα θεομητορικά δόγματα στεροῦνται τοῦ οὐσιωδαιότερου χαρακτηρισμοῦ τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων, τ. ἔ. τῆς σαφοῦς διδασκαλίας αὐτῶν ὑπὸ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως.

Εἰδικώτερον δὲ τὸ ἀπασχολοῦν σήμερον τὸν χριστιανικὸν κόσμον καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα νέον δόγμα περὶ τῆς ἐνσώμου μεταστάσεως τῆς Παρθένου εἰς τοὺς οὐρανούς οὐδαμῶς τῆς Ἁγίας Γραφῆς *explicit* ἢ ἔστω καὶ *implicit* διδάσκεται, παρὰ τὴν καταβαλλομένην προσπάθειαν ὅπως ἀνευρεθῶσιν ἴχνη τινὰ αὐτοῦ εἰς τὸ 12 κεφάλαιον τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου². Ὅπως τοῦναντίον μάλιστα ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ, πλὴν ἄλλων, διδάσκεται ὅτι «οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ»³, ἐνῶ ἀντιθέτως οἱ ἄνθρωποι «πάντες ἐν τῷ Ἀδάμ ἀποθνήσκουσι» καὶ μόνον «ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθῆσονται»⁴, ἀναστηθήσομενοι ἐν τῇ γενικῇ ἀναστάσει μετὰ τῶν ἑαυτῶν σωμάτων. Ἐπ' ἴσης

δὲν μαρτυρεῖται ὑπὸ τῆς ἀρχαιοτάτης γνησίας δογματικῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας¹, ἀπαραίτητα κοιτήρια τῆς ὁποίας πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀρχαιότης καὶ ἡ καθολικότης καὶ ἡ ἀκατάπαυστος συνέχεια καὶ ἡ ὁμοφωνία πάντων, διότι οἱ Ὀρθόδοξοι πάντων τῶν χρόνων καὶ τόπων μετὰ τοῦ ἐκ Λειρινοῦ Βικεντίου «*id teneamus, quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est; hoc est etenim vere proprieque catholicum*»². Προτάσσομεν καὶ τονίζομεν ὡς ἀπαραίτητον γνώρισμα τῆς γνησίας καὶ ἀναλλοιώτου δογματικῆς Παραδόσεως τὴν ἀρχαιότητα αὐτῆς, διότι εἶναι προφανὲς ὅτι αὕτη, ὡς πηγὴ τῶν θείων δογμάτων, —μὲ τὸν συμπληρωματικὸν μάλιστα τῆς Γραφῆς χαρακτηριστὴρα ὄν εὐλόγως ἀποδίδομεν αὐτῇ ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι καὶ οἱ Ῥωμαιοκαθολικοί,—δεῖν νὰ ἀνέρχηται μέχρι τῶν χρόνων καθ' οὓς ἀπεκλύφθησαν τὰ χριστιανικὰ καὶ ἐκκλησιολογικὰ ὑπὸ τῶν θεολόγων Ἀποστόλων αὐτοῦ, δεχθέντων ταῦτα ἀμέσως «παρ' αὐτοῦ ἢ δι' ἀποκαλύψεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὥστε νὰ εἶναι ἀποστολικὴ παράδοσις, ἐν συνεχείᾳ δὲ νὰ μαρτυρῆται καὶ ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν καὶ τῶν Τοπικῶν Συνόδων ὡς καὶ τῆς ὁμοφώνου διδασκαλίας τῶν ἀρχαίων μεγάλων Πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας (τῆς ὁμοφωνίας ἐννοεῖται ταύτης νοουμένης ἐν ἡθικῇ καὶ οὐχὶ μαθηματικῇ ἐννοίᾳ).

Ἄλλ' ἢ μετὰ σώματος μετάστασις τῆς Θεομήτορος εἰς τοὺς οὐρανούς προφανῶς δὲν συγκεντρῶν ἅπαντα τὰ ἀνωτέρω γνώρισμα διὰ τὰ δύναται νὰ ὑψωθῆ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐπισήμως καὶ πανηγυρικῶς ἐν Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ εἰς δόγμα. Καὶ διὰ τὰ μὴ ἐπεκταθῶμεν καὶ ἐξέλθωμεν τῶν στενῶν ὁρίων τοῦ ἄρθρου τούτου, προσάγοντες ἰδικὰ μας ἐπιχειρήματα, θὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα τὴν διαπίστωσιν καὶ ὁμολογίαν ἑνὸς διαπρεποῦς ρωμαιοκαθολικοῦ δογματολόγου, τοῦ B. Bartmann: «Ἡ μετάστασις τῆς Μαρίας εἶναι εὐσεβής τις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γνώμη, ἣτις ἀπὸ τοῦ ἕκτου αἰῶνος ἐξεδηλώθη εἰς ἰδίαν ἐορτήν, τὴν τῆς «Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου» (15 Αὐγούστου) καὶ βραδύτερον κατὰ τὸν Μεσαίωνα συνεχητήθη ἐν τῇ λαϊκῇ διδαχῇ καὶ ταῖς θεολογικαῖς συγγραφαῖς. Αἱ πρώται περὶ αὐτῆς εἰδήσεις δὲν προέρχονται ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἐπ' ἴσης ἡ Ἀποστολικὴ Παράδοσις οὐδὲν περὶ αὐτῆς λέγει. Μόνον τὰ ἀπὸ τοῦ τετάρτου αἰῶνος ἀπόκρυφα γνωρίζουσι νὰ διηγῶνται περὶ αὐτῆς ὑπὸ διάφορον μορφήν. Ἄλλ' ὡς δογματικὴ βᾶσις δὲν δύναται τοιαῦτα «πηγαῖ» νὰ χρησιμοποιῶνται»³.

1. Λεπτομερείας βλέπ. παρὰ P. Pfister, ἐνθ' ἄν. σ. 216 ἔξ.

2. Commonitorium κεφ. 2.

3. B. Bartmann, Lehrbuch der Dogmatik, Freiburg i. B. 1932, ἐκδ. 8, τ. I. σ. 444. Ἠρβλ. καὶ τοὺς ἐπ' ἴσης διαπρεπεῖς ρωμαιοκαθολικοὺς δογματικοὺς θεολόγους J. Scheeben, Dogmatik III, 574 (1882), H. Schell, Dogmatik III, 281. J. Pohle, Dogmatik II, 268 (1921). Ὁμοίως ὁ παλαιοκαθολικὸς P. Pfister γράφει: «Kein einziges echtes Zeugnis ist aus jener Zeit (τῶν πέντε πρώτων αἰώνων) überliefert oder bisher bekannt geworden, das entweder a) historisch das Factum einer Assumptio Mariens bezeugt, oder gar den

1. Λουκ. 1, 28, 42.

2. M. Jugie, La mort et l' Assomption de la Sainte Vierge, Rome 1944, σ. 14 ἔξ. Ἐμνησίαν τοῦ κεφαλαίου τούτου βλέπ. ἐν II. Μπαρταϊώτου, Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου, Ἀθήναι 1950, σ. 191 ἔξ., ἐνθα τονίζεται ὅτι ἡ ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ ἀναφερομένη γυνὴ «προφανῶς εἰκονίζει τὴν Ἐκκλησίαν» (σ. 202) ἐν διωγμοῖς καὶ θανάτῳ.

3. Ἰωάν. 3, 13.

4. Α' Κορ. 15, 22.

Ἄλλ' οὕτε καί τινες ἀκόμη μεταγενέστεροι ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι, ἐν οἷς καὶ παρ' ἡμῖν δύνανται νὰ εὐρεθῶσιν ἴχνη τινὰ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος «εὐσεβοῦς γνώμης», δύνανται νὰ χρησιμοποιῶνται ὡς «δογματικὴ βάσις» καὶ πηγὴ ἡμῶν, διότι ἐν αὐτοῖς εἶναι φυσικὸν νὰ ἐπικρατῇ ὁ ποιητικὸς τόνος καὶ χρωματισμὸς καὶ ν' ἀπαντῶσι ποιητικαὶ ἐξάρσεις καὶ ὑπερβολαὶ καὶ γενικεύσεις καὶ δραματικαὶ ἀπεικονίσεις. Εἶναι ὅμως αὐτονόητον, ὅτι ταῦτα εἴρηγται ἐν τοῖς ὕμνοις ποιητικῇ μᾶλλον ἀδείᾳ, καθὼς ὁμοίως ῥητορικῇ ἀδείᾳ δύνανται νὰ χρησιμοποιῶνται παράλληλα σχήματα λόγου καὶ ἐν τισὶν ἔτι μεταγενεστέροις ῥητορικοῖς καὶ ἐγκωμιστικοῖς λόγοις ἢ καὶ ἄλλαις μὴ δογματικαῖς συγγραφαῖς ἐνίων ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων καὶ συγγραφέων πρὸς τόνωσιν τῆς εὐσεβείας τοῦ λαοῦ, τοῦ συνερχομένου εἰς τὰς ἱεράς συναξεῖς πρὸς τιμὴν καὶ δόξαν τῆς ἀξίως καὶ δικαίως μακαριζομένης Θεομήτορος, τῆς εὐλόγως, μετὰ τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν καὶ μάλιστα τὸν Θεὸν Λόγον, κυριαρχούσης ἐν ὁλοκλήρῳ τῆς λατρείας τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Διὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον εἰς τοὺς δογματικούς θεολόγους νὰ ἐκλαμβάνωσι πάντα ταῦτα κατὰ γράμμα, ὡς μὴ ἀνήκοντα εἰς τὴν οὐσίαν τῶν δογμάτων, ὅπως ἐπ' ἴσης δὲν δύνανται νὰ στηρίζωσι τὰ δόγματα εἰς μεταγενεστέρως μεσαιωνικὰς νεοθενυμένας ἢ εἰς ἀπόκρυφα ἔχουσας τὰς ρίζας αὐτῶν παραδόσεις, ἢ εἰς «εὐσεβεῖς γνώμης» καὶ «θεολογούμενα» ἔτι, οὔτε νὰ παρᾶγωσι ταῦτα διὰ σχολαστικῶν συλλογισμῶν καὶ σοφισμάτων ἢ ἐκ τῆς λεγομένης «θεολογικῆς θεωρίας».

b) Glauben daran bekundet, geschweige denn dass irgendein Vater lehrt, die leibliche Aufnahme Mariens sei c) geoffenbart. Deshalb sahen sich auch ausnahmslos alle angesehenen Dogmatiker veranlasst, diesen Tatbestand zuzugeben... Das Neue Testament und die ersten fünf christlichen Jahrhunderte wissen nichts von einer leiblichen Himmelfahrt Mariae» (ἐνθ' ἂν. σ. 215, 227). Εἰδικώτερον δὲ περὶ τῆς «κοιμήσεως» τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς εἰς ἀνάμνησιν αὐτῆς ὁρισθείσης ἑορτῆς τῆς 15 Αὐγούστου ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος Μαυρικίου (582—602) καὶ διαδοθείσης τὸν ἑβδομὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὴν Δύσιν βλέπ. Μ. Σιώτη, Ἡ ἐμφάνις τῆς λατρείας (:) τῆς Θεοτόκου καὶ ἡ ἐπὶ τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως ἐκκλησιαστικὴ παράδοσις, Θεσσαλονίκη 1950, σ. 11 ἔξ. Καὶ ἐν σ. 1 διαπιστοῦ, ὅτι «ἡ λατρεία (sic) τῆς Θεοτόκου ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐνωρίτητα ἀναπτυχθεῖσαν λοιπὴν λατρείαν, ἰδίᾳ τῶν μαρτύρων, ἐβράδυνε νὰ ἐμφανισθῇ». Καὶ αὐτὸς ὁ Μ. Jugie παρατηρεῖ, ὅτι «l'institution de cette fête (Κοιμήσεως) ne constitue pas, par elle-même, une preuve apodictique en faveur de la doctrine de la véritable Assomption» (μν. ἔ. σ. 211). Ἐκ δὲ τῆς ἐρεύνης τῶν γραπτῶν μνημείων τῶν πέντε πρώτων αἰῶνων συμπεραίνει, ὅτι «de témoignage absolument clair et explicite sur l'Assomption glorieuse de la Mère de Dieu, telle que l'entend de nos jours la théologie catholique, nous n'en avons rencontré aucun... Le fait même de la mort et de l'ensevelissement de Marie reste incertain... A plus forte raison ne trouve-t-on rien sur la résurrection glorieuse, qui aurait suivi la mort. Tout indique que, sur le terrain purement historique, c'est saint Epiphane qui a raison et qu'il a dit le mot juste pour exprimer l'état de la question, encore au milieu du VIe siècle: τὸ τέλος αὐτῆς οὐδαὶς ἔγνω». (Αἴθεσ. 78, 24. Κατὰ Ἀντιδικομαριαντῶν. Migne P. G. 42, 737. M. Jugie, μν. ἔ. σ. 101/2).

Διότι τὰ δόγματα δὲν εἶναι ἐπίνοια καὶ κατασκευάσματα τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ἀλλ' εἶναι «δόγματα Θεοῦ», δηλ. εἶναι θεῖαι ἀλήθειαι ἐξ ὑπερφυσικῆς Ἀποκαλύψεως, καὶ ἐπομένως δέον ν' ἀνάγῃ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν εἰς τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἐδόθη καὶ συνεπληρώθη καὶ ἐκλείσεν ἡ ὑπερφυσικὴ Ἀποκάλυψις διὰ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων. Ἄν λοιπὸν καὶ τὸ νέον παπικὸν δόγμα εἶναι ὄντως «δόγμα Θεοῦ», δέον ν' ἀποδειχθῇ ὅτι ἀνάγει τὴν ἀρχὴν του εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ μαρτυρηθῇ περιφανῶς καὶ ὑπὸ τῆς ἀποστολικῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς δογματικῆς Παραδόσεως. Ἄλλὰ κατὰ τὴν ὁμόφωνον γνώμην πάντων σχεδὸν τῶν μεγάλων δογματικῶν θεολόγων, ἀνεξαργήτως τῆς εἰς ἡν ἀνήκουσιν Ἐκκλησίας καὶ Ὁμολογίας, τὸ νέον θεομητορικὸν δόγμα εἶναι ἀστήρικτον ἀγιογραφικῶς τε καὶ ἱστοριοδογματικῶς, τοῦλάχιστον διὰ τοὺς πέντε πρώτους αἰῶνας.

Ἐξ ἄλλου δὲν δύναται νὰ παραχθῇ λογικῶς μόνον τὸ ὑπὸ συζήτησιν δόγμα ἐκ τῆς θείας μητρότητος καὶ ἀγνότητος καὶ ἀειπαρθενίας καὶ γενικῶς ἐκ τῆς ὄντως ἐξαιρέτου περιωπῆς καὶ θέσεως τῆς Παρθένου ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς θείας οἰκονομίας¹, διότι, ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ ἡμέτερος δογματολόγος Χ. Ἀνδρούτσος περὶ τοῦ δόγματος τῆς ἀσπίλου συλλήψεως αὐτῆς προκειμένου καὶ ἐπὶ τοῦ νέου δόγματος τῆς μεταστάσεως ἐφαρμοζομένου, «ἡ ἀπὸ τῆς ἐξαιρέτου περιωπῆς τῆς Παρθένου δικαιολογία ἤμισα δύναται νὰ στηρίξῃ δόγμα οὐδαμῶς ὑπὸ τῆς Γραφῆς καὶ τῆς Παραδόσεως μαρτυρούμενον»². Πῶς λοιπὸν εἰδικῶς ἀπὸ τοῦ ἀπορριπτομένου ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων δόγματος τῆς ἀσπίλου συλλήψεως εἶναι δυνατόν νὰ παραχθῇ, ὡς ὑπὸ τῶν Ῥωμαιοκαθολικῶν ἐπιχειρεῖται³, τὸ νέον περὶ τῆς ἐνσώμου μεταστάσεως δόγμα καὶ νὰ γίνῃ τοῦτο ἀποδεκτὸν ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων;

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ δι' ἕτερον ἀκόμη λόγον ἢ ἡμέτερα Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία δὲν δύναται ν' ἀποδεχθῇ τὰ δύο νεώτατα—τοῦ 19 καὶ τοῦ 20 αἰῶνος—λατινικὰ δόγματα περὶ τῆς ἀσπίλου συλλήψεως καὶ περὶ τῆς ἐνσώμου μεταστάσεως τῆς ἀγίας Παρθένου, διότι δηλ. ταῦτα ἀνεκλήρῳθησαν μονομερῶς καὶ ἀναρμοδίως ὅλως ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ῥώμης, ἐνῶ τοιοῦτον δικαίωμα ἔχει μόνον ἡ ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν καὶ τὴν ἐπίνοιαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀποφαινομένη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἥτις μόνον ἀποτελεῖ τὴν αὐθεντικὴν καὶ ἐπίσημον φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ ὄργανον ἐκφράσεως τοῦ ἀλα-

1. Βλέπ. Μ. Jugie, μν. ἔ. σ. 641 ἔξ. ὡς καὶ τὴν ἐιρημένην παπικὴν βούλλαν «*Munificentissimus Deus*».

2. Χ. Ἀνδρούτσου, Συμβολικὴ ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου, Ἀθήναι 1930, ἐκδ. 2, σ. 202. Καὶ ὅμως ὑπὸ τῶν Ῥωμαιοκαθολικῶν προλέγεται, ὅτι, ὡς ἡ δογματοποίησις τῆς ἀσπίλου συλλήψεως ἤγαγεν εἰς τὴν δογματοποίησιν τῆς ἐνσώμου μεταστάσεως, οὕτω καὶ αὕτη wird «*die dogmatische Thronbereitung sein, der dann in einer nachfolgenden Dogmatisation der Gnadennittlerschaft die Thronerhebung der Regina Mediatrice folgen möchte*»! (J. Ternus S. J., Der gegenwärtige Stand der Assumptio-Frage, Regensburg 1948, σ. 61).

3. Μ. Jugie μν., ἔ. σ. 569 ἔξ. 623 ἔξ.

θήτου αὐτῆς, οὐτινος (ἀλαθῆτου) φορεὺς εἶναι μόνον ἢ Ἐκκλησία ὡς ὅλον καὶ οὐχὶ τμήμα αὐτῆς ἢ πολλῶ ἤττον ἄτομόν τι, ἔστω καὶ ἂν τοῦτο εἶναι Ἐπίσκοπος ἢ Πατριάρχης ἢ Πάπας. Μόνον τὸ σύνολον τῶν Ἐπισκόπων, συνερχόμενον ἐν Οἰκουμηνικῇ Συνόδῳ καὶ ὁλόκληρον τὴν Ἐκκλησίαν ἐκπροσωποῦν, δικαιοῦται νὰ διατυπώσῃ καὶ ἀνακηρύσῃ ἐπισήμως τὰ δόγματα ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐκφράζον τὴν κοινὴν δογματικὴν πίστιν καὶ καθολικὴν συνείδησιν τῆς ἀλαθῆτου Ἐκκλησίας¹, ὡς ἐμβλέπομεν ἐν τῇ Ἀποστολικῇ Συνόδῳ καὶ ταῖς ἐπτὰ Οἰκουμηνικαῖς Συνόδοις, αἵτινες ἐθέσπισαν τὰ δόγματα καὶ αὐτῆς τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ῥώμης ὑποκειμένων ἐν πᾶσιν ὑπὸ τὴν ὑπερτάτην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν καὶ αὐθεντίαν τῶν Οἰκουμηνικῶν Συνόδων, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ὑπέκειτο ὑπὸ τὴν Ἀποστολικὴν Σύνοδον. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν νέον θεομητορικὸν ἢ ἕτερόν τι δόγμα δύναται νὰ δεχθῆ ἢ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία μόνον ἐὰν ἤθελε θεοπισθῆ τοῦτο ἐπισήμως καὶ αὐθεντικῶς ὑπὸ τῆς μόνης ἀρμοδίας πρὸς τοῦτο Οἰκουμηνικῆς Συνόδου, ὡς π.χ. ὑπὸ τῆς Γ' Οἰκουμηνικῆς Συνόδου ἀνεκηρύχθη ἢ Παρθένος Μαρία ὡς Θεοτόκος. Ἡ ἀπαράβατος δὲ αὕτη ὀρθόδοξος ἀρχὴ δὲν δύναται παρὰ νὰ ἰσχύσῃ καὶ διὰ τὸ ὑπὸ τοῦ Πάπα Πίου ΙΒ' ἀνακηρυχθὲν κατ' αὐτὰς νέον δόγμα τῆς ἐνώμου μεταστάσεως τῆς Παρθένου.

Ἐννοεῖται βεβαίως ὅτι, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐκ λόγων καὶ ἀρχῶν θεωρητικῶν μὴ ἀποδοχῆς τῶν δύο ἀνωτέρω καινῶν λατινικῶν θεομητορικῶν δογμάτων, ὁ Ὁρθόδοξος ἀνατολικὸς κόσμος θὰ ἐξακολουθήσῃ, ὡς μέχρι τοῦδε καὶ πάντοτε, νὰ ἐπικαλεῖται εὐσεβοφρόνας καὶ ν' ἀπονέμῃ εἰς τὴν παναγίαν καὶ πανύμνητον Μητέρα τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ τὸν δυσέκφραστον διὰ τῆς ἀσθενοῦς γλώσσης καὶ γραφίδος μου εὐλαβὴ σεβασμὸν τοῦ καὶ τὴν πατροπαράδοτον τιμητικὴν προσκύνησιν αὐτῆς καὶ τῶν εἰκόνων αὐτῆς, ὁμολογῶν αὐτὴν Θεοτόκον², ἀφθόρως καὶ ἀφράστως καὶ ἀνερμηνεύτως τὸν Χριστὸν γεννήσαν, Παρθένον καὶ πρὸ καὶ ἐν καὶ μετὰ τόκον, ἦτοι ἀειπάρθενον καὶ ἀειπαῖδα, πρέσβυν πρὸς τὸν Θεὸν πρὸ πάντων τῶν Ἁγίων (ἀλλὰ «εἰς μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἀνθρώπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ δούς ἐαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων»³!), τιμωτέραν καὶ ἐνδοξοτέραν Ἀγγέλων τε καὶ Ἁγίων, καὶ ὅλως ἁγίαν καὶ ἄμωμον, τῆς τοιαύτης δ' ὅμως ἀγιότητος καὶ ἀναμαρτησίας τῆς νοουμένης ὡς σχετικῆς καὶ κατὰ

1. Διότι, ὡς ὀρθῶς ἐγραψεν ἐσχάτως ὁ ὀρθόδοξος Ρῶσος καθηγητῆς P. Kovalevsky, «un dogme est, d'après l'Église Orthodoxe, «une donnée révélée, formulée par les Conciles et acceptée par l'Église», ce qui n'est pas le cas pour l'Assomption de la Sainte Vierge, qui ne repose ni sur une donnée révélée, ni sur un texte scripturaire». (Service œcuménique de presse et d'information» 17 (1950) 310).

2. «Τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα ἅπαν τὸ μυστήριον τῆς οικονομίας συνίστησιν». Ἰωάννης Δαμασκηνός, Ἐκδοσις ὀρθόδοξου πίστεως III, 12. Migne P.G. 94, 1029.

3. Α' Τιμ. 2, 5.

ΑΓΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ο ΑΓΙΟΣ ΜΟΔΕΣΤΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

[16 Δεκεμβρίου]

Πάντα ὅσα ἐκτίθενται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν περὶ τοῦ ἁγίου Μοδέστου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων¹ οὐτινος ἡ μνήμη ἀγεται ὑπὸ μόνης τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, δεόν νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς ἀναγόμενα εἰς τὴν σφαῖραν καθαρῶν θρύλων, ὅθεν ἐπιβάλλεται ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἀληθείας ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἱστορικῶν δεδομένων.

Ὁ πλήρης βίος τοῦ ἁγίου Μοδέστου τῶν θρύλων τούτων εὐρηταί εἰς τὰ τοῦ Ἐφραίμ (ἑλληνικὴ συλλογὴ). Κατὰ τὴν ἀφήγησιν ταύ-

1. Νικοδήμου Ἁγιορείτου, Συναξαριστῆς Α' Βενετία, 1819, σ. 379. Κ. Δουκάκη, Μ. Συναξαριστῆς (Δεκέμβριος) Ἀθήναι, 1896, σ. 437 ἐξ. Βλ. καὶ Σωφρ. Ἐπισηρατιάδου, Συμπλήρωμα ἁγιορ. καταλόγων Βατοπεδίου καὶ Λαύρας, σ. 55, 56.

θεῖαν χάριν, ἀτε τῆς ἀπολύτου καὶ κατὰ φύσιν ἀναμαρτησίας προσιδιάζουσας καὶ ἀπονεμομένης μόνον εἰς τὸν Θεὸν ἢ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Θεόν. Ἀσφαλέστατα δὲ ἡ ἀνωτέρω ὅλως ἐξαίρετος θέσις τῆς παναγίας Μητρὸς τοῦ Κυρίου ἐν τῇ ὀρθόδοξῳ πίστει καὶ εὐσεβείᾳ θὰ ἐξακολουθήσῃ ὑφισταμένη καὶ ἔτι μᾶλλον ἐνισχυομένη παρὰ τοῖς Ὁρθόδοξοις, χωρὶς νὰ παρίσταται ἀνάγκη προσφυγῆς καὶ διατυπώσεως νέων θεομητορικῶν δογμάτων.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, δὲν πρέπει ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι νὰ παρασυρόμεθα ὑπὸ τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν Ῥωμαιοκαθολικῆς καὶ Προτεσταντικῆς, αἵτινες ἐν τῇ Μαριολογίᾳ παρεξέκλιναν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἀπὸ τῆς εὐθείας γραμμῆς καὶ παραδόσεως τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὀφείλομεν νὰ ἐχώμεθα στερεῶς τῆς ἀρχαιοτάτης ἀνοθεύτου ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως ὡς ἐν πᾶσιν οὕτω καὶ ἐν τοῖς θεομητορικοῖς δόγμασιν. Ἄς ἀφήνωμεν δὲ τὸν Ὁρθόδοξον κόσμον νὰ τιμᾷ εὐλαβῶς καὶ γεραίρῃ ἐν ἰδίῳις μεγαλοπρεπέσι ναοῖς καὶ ἐπικαλεῖται τὴν Θεομήτορα, ὡς ἐπὶ αἰῶνας καὶ χιλιετηρίδας ἤδη πράττει τοῦτο, καὶ ὅλως ἰδιαιτέρως τὸν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὸν λαόν νὰ ἐκδηλώσῃ ἐν κατανύξει τὴν ἄπειρον ἐγνωμοσύνην καὶ ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν καὶ εὐλαβειάν του πρὸς τὴν «μεγαλόχαρην» καὶ «προστάτιδα» καὶ «ὑπέρμαχον στρατηγόν» του, μὴ κατασκευάζοντες δ' ὅμως διὰ σχολαστικῶν συλλογισμῶν ἐν μέσῳ εἰκοστῷ αἰῶνι, ἀκαίρως καὶ ἀσκοπῶς, νέα θεομητορικὰ δόγματα, ἄγνωστα εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ τὴν ἀποστολικὴν καὶ ἀρχαίαν πατερικὴν παράδοσιν, καὶ «μὴ μεταίροντες ὅρια αἰῶνια, μηδὲ ὑπερβαίνοντες τὴν θεῖαν παράδοσιν... Πάντα τοῖνον τὰ παραδεδομένα ἡμῖν δεχόμεθα καὶ γινώσκουμεν καὶ σέβομεν, οὐδὲν περαιτέρω ἐπιζητοῦντες... Ταῦτα ἡμεῖς στέροζομεν καὶ ἐν αὐτοῖς μείνωμεν»¹.

ΓΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

1. Ἰωάννης Δαμασκηνός, αὐτόθι I, 1. Migne P. G. 94, 792.

την, ὁ ἅγιος ἔζη κατὰ τὸν δ' αἰῶνα, γεννηθεὶς ἐν Σεβαστείᾳ καὶ ὑποστάς, μετὰ μακρὰν πατριαρχίαν, μάρτυρικὸν θάνατον δι' ἀποκεφαλισμόν. Τοιοῦτος ὅμως ἱερομάρτυς Μόδεστος δὲν ἀναγράφεται εἰς τοὺς καταλόγους τῶν Πατριαρχῶν 'Ιεροσολύμων¹, ἀγνοεῖται δὲ παντελῶς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Μαρτυρολογίων, τοῦ *Le Quien*², τῶν Βολλανδιστῶν καὶ ἄλλων ἐρευνητῶν. Τῷ 1892 ὁ Χρ. Λόπαρεφ ἐξέδωκεν εἰς τὰ «Μνημεῖα τῆς ἀρχαίας Γραμματείας» τῆς Πετροπόλεως βίον τοῦ ἁγίου Μοδέστου³, ἀλλ' ὁ βίος οὗτος θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἐπιστημόνων ὡς ἀπόκρυφος βιογραφία ἀνυπάρκτου ἁγίου τοῦ δ' αἰῶνος ἔχουσα ὡς βᾶσιν ἀπλοὺς θρύλους⁴.

Ὁ ἐκ τῆς ἱστορίας ὅμως γνωστὸς ἅγιος Μόδεστος⁵, ἀνήκων εἰς τὸν ζ' αἰῶνα, ὑπῆρξεν ἡγούμενος τῆς ἐν Παλαιστίνῃ μονῆς τοῦ ἁγίου Θεοδοσίου, κατεστάθη δὲ τοποτηρητῆς τοῦ Πατριαρχείου 'Ιεροσολύμων μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Χοσρόου β' τῷ 614 λεηλασίαν τῆς 'Ιερουσαλήμ καὶ τὴν εἰς αἰχμαλωσίαν ἀπαγωγὴν τοῦ Πατριάρχου Ζαχαρίου εἰς Περσίαν. Ὁ Πατριάρχης 'Αλεξανδρείας Εὐτύχιος (933—940) ἀποδίδει τὸν διορισμὸν τοῦ ἁγ. Μοδέστου ὡς τοποτηρητοῦ εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἡράκλειον⁶. Ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Ἀντιόχου, μοναχοῦ τῆς Λαύρας τοῦ ἀββᾶ Σάβα, ποδὸς τὸν Εὐστάθιον, ἡγούμενον τῆς μονῆς Ἀτταλίνης, πόλεως Ἀγκύρας τῆς Γαλατίας⁷, πληροφοροῦμεθα διὸ ὁ ἅγιος Μόδεστος ὡς ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Θεοδοσίου εἶχεν ἐπιδειξίει μέγαν ἡρωϊσμόν καὶ θρησκευτικὸν ζῆλον μετὰ τὴν λεηλασίαν τῆς μονῆς τοῦ ἁγ. Σάβα ὑπὸ τῶν εἰσβολῶν καὶ τὴν δολοφονίαν τῶν πλείστων μοναχῶν τῆς, 44 τὸν ἀριθμὸν⁸ τούτων τὰ λείψανα συλλέξας ἔσωσεν ἀπὸ τὰ καπνίζοντα ἐρείπια τῶν κελλίων καὶ ἔθαψε μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας ἐν τῷ κοι-

μητηρίῳ τῆς μονῆς, ἐνθαρρύνων διὰ τῶν λόγων καὶ τοῦ παραδειγματὸς του τοὺς διαφυγόντας τὴν σφαγὴν μοναχοὺς ὅπως ἐπιστρέψουν εἰς τὴν μονὴν τῶν. Ὡς δεῦτερος Βασιλεὴς ἢ νέος Ζοροβάβελ —προσθέτει ὁ Ἀντίοχος— ἀποκατέστησεν ἐκ τῶν ἐρείπιων τοὺς ἐμπρησθέντας ναοὺς ἐπὶ τοῦ ἁγ. Τάφου, ἐπὶ τῆς εὐρέσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ, τ.ἔ. τὴν μεγάλην Βασιλικὴν ἢ τὸ Μαρτύριον, τὸν Γολγοθᾶν καὶ τὴν Ἀνάστασιν, καὶ ἀνωκοδόμησεν ἐκ θεμελίων τὸν ναὸν τῆς Ἀναλήψεως καὶ ἄλλους ναοὺς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς 'Ιερουσαλήμ. Κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Εὐτύχιον, τὰ μέσα πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν ναῶν παρέσχε πρὸς τὸν ἁγ. Μόδεστον αὐτὸς ὁ Ἡράκλειος ἐκ τῶν φόρων τῆς Δαμασκοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἁγ. Ἰωάννης ὁ Ἐλεήμων (610—621) διὰ χρημάτων καὶ χιλίων ἐργατῶν, οὓς ἀπέστειλεν εἰς 'Ιεροσόλυμα, συνέβαλεν εἰς τὴν ἀνωικοδόμησιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, ἔγραφε δὲ πρὸς τὸν ἱερὸν Μόδεστον μεταξύ ἄλλων: «σύγγνωθί μοι, ἐργάτα ἀληθινὸν τοῦ Χριστοῦ, μηδὲν πέμψαντι ἄξιον τοῦ Χριστοῦ. Ἦθελον γάρ, πληροφορηθῆτι, εἰ τῶν ἐνδεχομένων ἦν, καὶ αὐτὸς ἐγὼ ἐλθεῖν καὶ ἐργατεῦσαι ἐν τῷ οἴκῳ τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἀναστάσεως». Πολλὰ ἐδαπάνησεν ὁσῶντος ὁ Μόδεστος, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, πρὸς ἀνακούφισιν τῶν παθόντων χριστιανῶν τῆς 'Ιερουσαλήμ.

Ὁ Πατριάρχης Ζαχαρίας ἀποκατεστάθη τῷ 628 κομίζων μετὰ τοῦ Ἡρακλείου τὸν τιμίον Σταυρόν. Δὲν εἶναι βέβαιον ἂν ὁ ἁγ. Μόδεστο ἀπεσύρθη τῆς τοποτηρητείας ἢ παρέμεινε ὡς βοηθὸς τοῦ Ζαχαρίου. Τοῦτον θανόντα διεδέχθη ὁ Μόδεστος εἰς τὸν θρόνον, πολλὰ δ' ἐπέτελεσε καὶ κατὰ τὸ βραχὺ διάστημα τῆς πατριαρχείας του (632—634). Ὁ ἁγ. Μόδεστος, τοποτηρητῆς ὢν, ἐβάπτισε Πέρσην τινά, τὸν ὁποῖον μετωνόμασεν Ἀναστάσιον⁹ εἶναι δὲ οὗτος ὁ ἅγιος Ἀναστάσιος ὁ Πέρσης, ὁ μαρτυρήσας ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης τῇ 22ᾳ Ἰανουαρίου τοῦ 628¹⁰.

Τοῦ ἁγ. Μοδέστου σώζονται ἀποσπάσματα λόγων εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν καὶ τὰς Μυροφόρους καὶ ἐγκώμιον εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου¹¹. Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι οὗτος δέχεται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐν διαφόροις ἀποκρύφοις φερομένης σχετικῆς παραδόσεως μετάστασιν τῆς Θεοτόκου εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν σαρκί¹².

1. Β. Στεφανίδου, Ἐκκλ. Ἱστορία, σ. 741.

2. Oriens Christianus, III, 258—261.

3. BHG³ 1299.

4. Κρουμβάχερ, Ἱστορία βυζ. λογοτεχνίας (μετάφρ. Σωτηριάδου), Α' 327. Βλ. καὶ A. Heisenberg, Die Modestlegende des Mesarites ἐν Festgabe A. Ehrhard, Bonn, 1922. Εἶναι πιθανὸν ὅτι οἱ συναξαρισταὶ ἀνέμειξαν τὸν Μόδεστον τοῦ ζ' αἰ. μετὰ τὸν μάρτυρα Μόδεστον τῆς 8 Νοεμβρίου, τοῦ ὁποῦ τοῦ ἀνέκδοτον —ὡς τοῦλάχιστον γνωρίζω— μαρτύριον ἀρχόμενον «Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐγένετο ἄκουσμα ἐν τοῖς 'Ιεροσολύμοις...» εὐρίσκεται εἰς τὸν κῶδ. 1190 τῆς Ἐθν. βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων. Ἡ δημοσίευσίς τοῦ βίου τούτου θὰ διελεύκαινε πιθανῶς τὴν ἐν λόγῳ σύγχυσιν. (Πρβλ. Catalogus Codicum hagiogr. Graecorum Biblioth. nation. Parisiensis ed. Hagiogr. Bolland. et Omont, Bruxelles, 1896 σ. 91).

5. Βλ. Χρυσοστόμου Α. Παπαδοπούλου ('Αρχ. Ἀθηνῶν), Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας 'Ιεροσολύμων, ἐν 'Ιεροσολύμοις καὶ Ἀλεξανδρείᾳ 1910, σ. 241 ἐξ. Ἐ. A. M. A. n. n. Modeste de Jérusalem, ἐν Dictionnaire de Theologie Catholique, X, 2047 ἐξ. Ἰωάν. Φωκυλίδου, Ἡ ἱερὰ μονὴ Σάβα τοῦ ἡγιασμένου, Ἀλεξάνδρεια 1927, σ. 233—239, Α. Π. Κεραμέως, Ἀνάλεκτα 'Ιεροσ. Σταχυολ. Α' 125, 130, 137, 142.

6. Migne 111, 1091.

7. Αὐτόθι, 89, 1424 ἐξ.

1. Χρυσ. Παπαδοπούλου ἐνθ' ἂν. σ. 243.

2. Le Quien, ἐνθ' ἂν. 258 ἐξ. Synax. Eccl. CP. 413—414. Α. Π. Κεραμέως Ἀνάλεκτα 'Ιεροσ. Σταχυολ. Δ' 131.

3. Migne 86, 2, 3277—3312. Αὐτόθι 104, 244 ἐξ.

4. «Σήμερον ἢ τὸν Θεὸν καὶ Δεσπότην οὐρανοῦ καὶ γῆς ὑπερφῶς δεξαμένη λογικὴ σκηνὴ κατὰ σάρκα συνέσταλται, καὶ καθέδρωται οὐσσωμος ὑπ' αὐτοῦ ἐν ἀφθαρσίᾳ εἶναι σὺν αὐτῷ αἰώνως, «εἰς σκέπην κραταιάν» καὶ σωτηρίαν καὶ προστασίαν ἡμῶν ἀπάντων Χριστιανῶν.

Ἡ μνήμη τοῦ ἁγ. Μοδέστου φέρεται εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Ἐκκλησίας ΚΠόλεως τῆ 19ῃ Ὀκτωβρίου, τῆ 16ῃ καὶ 18ῃ Δεκεμβρίου, εἰς Μηνολόγιον Εὐαγγελιαρίου τοῦ Θ' αἰῶνος τῆ 19ῃ Ὀκτωβρίου¹ εἰς δὲ τὰ Μηναῖα² καὶ τὰ ἄρχαῖα Τυπικά³ μόνον τῆ 16ῃ Δεκεμβρίου. Τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν Κανονάριον, τὸ ἀναγράφον τὰς μνήμας τῶν ἁγίων τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀναφέρει τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου τῆ 17ῃ Δεκεμβρίου τῆ 19ῃ Μαρτίου καὶ τῆ Παρασκευῇ τῶν Βαῦτων⁴.

Ἡ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου, συντεθεῖσα ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Ἀγαπίου τοῦ Κρητός, ἐξεδόθη εἰς πολλὰς ἐκδόσεις μετὰ τῆς συναξαριστικῆς βιογραφίας, ἣν ἔχομεν εἰς δύο παραλλαγάς. Ἡ πρώτη αὐτῆς ἐκδοσις ἐγένετο τῷ 1819 ἐν ΚΠόλει, ἀδεία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἱερομάρτυρος Γρηγορίου Ε', ἡ δὲ δευτέρα τῷ 1851 ἐν Ἰασιῶ, ἀδεία τοῦ Μητροπολίτου πάσης Μολδαβίας Σωφρονίου Μικλέσκου. Ἐν τέλει τῆς ἀκολουθίας τῆς δευτέρας ταύτης ἐκδόσεως προστίθενται κατάλογος τῶν Πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων μέχρι τοῦ 1850 «καὶ τὰ μαρτυρικά ἄθλα τοῦ Μοδέστου ἐκ τῶν τοῦ δόσιου Ἐφραίμ τοῦ Σύρου ληφθέντα, μετὰ μικρᾶς ὑποσημείωσης πρὸς ἀπόδειξιν τὴν ὁ ἅγιος Μοδέστος... ὁ γεννηθεὶς ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ 292 καὶ Πατριάρχης γενόμενος τῶν Ἱεροσολύμων ἐν ἔτει 351, καὶ διὰ μαρτυρίου ἀθλήσας ἐν ἔτει 389, ἡ δὲ Πατριάρχης Μοδέστος ὁ χρηματίσας ἐν ἔτει 621 διάδοχος γενόμενος τοῦ Ζαχαρίου τοῦ αἰχμαλωτισθέντος ὑπὸ τοῦ βασιλέως Χοσρόου» | Αἱ λοιπαὶ ἐκδόσεις ἐγένοντο, ἐν Πάτρει (1857, 1871, 1879, 1905), ἐν Σύρω καὶ Ἀθήναις (1865, 1868, 1880, 1884, 1891, 1925 κλπ.)⁵. Ἡ ἀκολου-

θία αὕτη, συντεθεῖσα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀποκρύφων ἀφηγήσεων τῶν συναξαρίων, ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸν πραγματικὸν ἅγιον Μοδέστον τοῦ ζ' αἰῶνος, ἀλλ' εἰς τὸν Ἱερομάρτυρα Μοδέστον τοῦ θρύλου. Ὅθεν ἐνδείκνυται ἡ συνταξίς νέας ἀκολοιθίας τοῦ ἁγίου πρὸς χρῆσιν τῶν ἱερέων καὶ τῶν εὐσεβῶν τῶν τιμῶν τὴν μνήμην τοῦ. Πλὴν τοῦ κανόνος τῆς ἀκολουθίας τῆς συντεθείσης ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Ἀγαπίου, ἰδιαιτέρον κανόνα εἰς τὸν ἅγιον ἔγραψε καὶ ὁ Ἰωάννης Εὐχαΐτην¹. Εἰς χειρόγραφα τῶν βιβλιοθηκῶν τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει μονῶν εὐρηγνται ἰδιαιτέρος κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὸν ἅγιον καὶ ἄλλοι κανόνες καὶ ἀπολυτίκια².

Ὁ ἅγιος Μοδέστος θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὡς προστάτης τῶν ζώων³, πολλοὶ δὲ ναοὶ ἀνηγέρθησαν εἰς τιμὴν τοῦ εἰς ἀγροτικὰς περιφέρειας καὶ τὰς νήσους⁴. Εἰς τὰς νεωτέρας ἐκδόσεις τῶν Εὐχολογιῶν⁵ καὶ τῶν Ἀγιασματῶν δημοσιεύονται «εὐχαὶ τοῦ ἁγ. Μοδέστου» λεγόμεναι «εἰς πᾶσαν θανατηφόρον ἀσθένειαν ἢ βλάβην βοῶν, ἵππων, ὄνων, ἡμιόνων, προβάτων αἰγῶν, μελισσῶν καὶ λοιπῶν ζώων». Ἡ εὐχή, ἥς ἡ ἀρχὴ «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός μου, ὁ ἐλεήμων καὶ πανάγαθος...», συντέθη, παρακλήσει πατέρων τινῶν, ὑπὸ τοῦ Νικοδήμου Ἀγιορείτου⁶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ συναξαριστικοῦ θρύλου, καθ' ὃν «ἄνδρός τινος Ἱεροσολυμίτου πολυκτήμονος ἔθνησκε τὰ ζῶα, τῆς πηγῆς ὑπὸ ὄφως φαρμακευθεῖσης ἐπηρεῖα τοῦ δαίμονος, ἐν ᾗ ἐποτίζοντο· εἰς τὴν ἐπιστὰς ὁ ἄγιος τα τε ζῶα ἀνέστησε, καὶ τὸν ὄφιν ἐνέκρωσε, καὶ τὸν δαίμονα ὄφθηται τοῖς παροῦσιν ὡς κῦνα ἐποίησε, τὸ φοβερὸν ἐπομνύμενον

¹ Ω παμμακαρία κοίμησις τῆς ὑπερενδόξου Θεοτόκου, τῆς μετὰ τόκον Ἀειπαρθένου, καὶ ἐν τῷ τάφῳ μὴ παθούσης τῷ ζωοδόχῳ (sic) σώματι διασφορᾶν, φυλαχθείσης ὑπὸ τοῦ προελθόντος ἐξ αὐτῆς παντοδυναμοῦ Σωτήρος Χριστοῦ». (Migne 86, 2, 3292-3). Τὸ ἐγκώμιον τοῦτο τοῦ ἁγ. Μοδέστου ὁ Φώτιος δὲν παραδέχεται γνήσιον, ὡς αἰσθητῶς διαφέρον τῶν λοιπῶν εἰς αὐτὸν ἀποδιδόμενων ὁμιλιῶν εἰς τὰς Μυρεφόρους καὶ τὴν Ὑπαπαντὴν. Ὁ Μ. Jugie, ἀποδεχόμενος τὸ βᾶσιμον τῆς κρίσεως τοῦ Φωτίου, προσάγων δὲ καὶ ἄλλα ἐπιχειρήματα κατὰ τῆς γνησιότητος, ἀποδίδει τὸ ἐγκώμιον εἰς ἄγνωστον συγγραφέα τοῦ ζ' αἰ. ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ η' αἰ. ζῶντα μακρὰν τῶν Ἱεροσολύμων. Ἰδὲ M. Jugie L' homélie sur la Dormition de la Mère de Dieu attribuée à St. Modeste de Jérusalem, ἐν «Échos d' Orient» XXXIX Νος 199-200, 1941-1942 σ. 285-289.

¹ Synax. Eccl. CP. 150, 27, 314, 325, 52. «N. Σιών» Ζ' (1908) σ. 16.

² *Μηναῖον* Δεκεμβρίου (ἐκδ. Βερθ. Κουτλουμουσιανοῦ) σ. 128-129.

³ *Δημητριέβονη*, (Τυπικά) I. 31.

⁴ Ἰδὲ *Σωφρον. Ἐπιστολῶν*. Ἀγιολογικά, ἐν Ἐπετηρ. Βυζ. Σπουδῶν, Θ' 1932 σ. 82.

⁵ A. Petit, Bibliographie des Acoulouthies grecques, σ. 196-200. Νέον Χιακὸν Λειμωνάριον σ. 117-126, Πρβλ. καὶ «Βυζαντινὰ Χρονικά» Πετροπούλεως, IV (1897) σ. 341-343. Ὑπάρχει καὶ νεωτέρα ἀκολουθία τοῦ ἁγίου, συντεθεῖσα ὑπὸ τοῦ συγχρόνου δοκίμου ὀμνογράφου μοναχοῦ Γερασίμου Μικραγιαννανίου. («Θεολογία» ΚΑ, 1950, σ. 506).

¹ Ἐναΐσιμα Χρυσ. Παταδοπούλου Ἀθῆναι 1931 σ. 427.

² *Σπ. Λάμπρου*, Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθηκαῖς τοῦ ἁγ. Ὄρους ἑλλ. κωδίκων [κωδ. 5997, 22 τῆς μ. ἁγ. Παντελεήμονος]. Τοῦ αὐτοῦ ἐνθ' ἂν. Β' σ. 539 ἐν λέξ. *Μοδέστου Ἱεροσολύμων*. Βλ. καὶ *Στυλ. Ρηγοπούλου*, Ἐθσαυρὸς ἁγίων κ.λ. Θεολογία, 1938 σ. 237 ἔξ.

³ «Ἐορτὴ τῶν γεωργῶν ἢ μάλλον τῶν ἀροτριῶν τῶν ζώων (γιορτάζουν τὰ βόδια, Δρυμὸς Μακεδ.). Συλλεΐτουργον μετὰ κολλύβων καὶ ἁγιασμὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκ κοινῆς ἐράνου τῶν γεωργῶν. Χρῆσις τοῦ ἁγιασμοῦ τῶν κολλύβων. Π.χ. εἰς τὴν Λήμνον «οἱ ζευγάδες κάνουν κόλλυβα γιὰ τὰ ζᾶ τους, τὰ πηγαίνουν στὴν ἐκκλησιὰ καὶ τὰ διαβάζει ὁ παπᾶς. Στὴν ταγὴ γιὰ τὰ βόδια ρίχν' ν κ' αὐτὰ τὰ κόλλυβα». Εἰς τὸν Δρυμὸν «οἱ γεωργοὶ «ὕψωνουν» καὶ τὸ ὕψωμα τὸ δίδουν εἰς τὰ ζᾶ νὰ τὸ φᾶνε καὶ τὰ εὐχονται νὰ ζήσουν χρόνια πολλά». Εἰς τὰ Τελώνια Λέσβου «παίρνουνε τὸν ἁγιασμὸ καὶ πᾶνε στὰ χωράφια, γιὰ νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τίς ἀρρώστειες, τίς ἀκρίδες, ἀπ' οὐλο. Σκόλ' τὸ' χουνε κείνην τὴ μέρα, γιὰ νὰ κάν' νε μὸδ' α πολλὰ». [*Γ. Μέγα*, Ζητήματα ἑλληνικῆς λαογραφίας, Ἐπετηρὶς τοῦ λαογραφικοῦ ἀρχείου 1943-1944 (ἐκδ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν) (Ἀνάτυπον τεύχος Γ' σ. 33)].

⁴ Ὁ ἐν τῷ χωρίῳ Κατάλακκος τῆς Λήμνου ἐνοριακὸς ναὸς τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγ. Μοδέστου.

⁵ Εὐχολόγιον τὸ μέγα (ἐπιμελεῖα Νικ. Παπαδοπούλου, πρωτοπρεσβυτέρου) Ἀθῆναι, 1927, σ. 510.

⁶ Συναξαριστῆς ἐνθ' ἂν. σ. 379 σημ. 1 καὶ 439-40. Ὁ Νικόδημος διακρίνει τὸν Μοδέστον τοῦ δ' αἰῶνος ἀπὸ τοῦ Μοδέστου τοῦ ζ' αἰ. (αὐτῶθι σ. 379 σημ. 1).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει.

Ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου ἐνιαυτοῦ τῆς τοῦ Κυρίου χρησιμότητος ἢ «Ἐκκλησία» εἴχεται εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς πλουσίαν τὴν ἀπὸ τῆς θείας χάριτος οὐρανίαν ἀγαθωσύνην. Τὸ ἄκρως κρίσιμον τῶν καιρῶν, εἰς τοὺς ὁποίους εἰσάγει ἡμᾶς τὸ ἔτος τὸ νέον, ἐπιτείνει τὰ μέγιστα τὴν ἀγωνίαν ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, εὐλογος δ' εἶνε καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἢ ἀνησυχία ἐνώπιον τοῦ ἀδήλου μέλλοντος· ἀλλ' ἢ πεποιθήσις ἡμῶν ὡς χριστιανῶν ἐπὶ τῷ ὅτι οὐδὲν συντελεῖται ἄνευ τοῦ θελήματος τοῦ «καιροῦ καὶ χρόνου ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ θεμένου» Κυβερνήτου τοῦ κόσμου δέον νὰ διώκῃ ἀπὸ τὰς ψυχὰς μας οἰονόησι φόβον, γαληνοὶ δὲ καὶ ἀπίσθητοι καλούμεθα νὰ ἐπιτελοῦμεν τὸ ἴδιον ἕκαστος καθήκον ὅπου ἐτάχθη ἐν τῇ βεβαιότητι ὅτι διευθύνει τὴν Ἱστορίαν ὁ θεὸς δάκτυλος.

Ἡ διδάσκαλος.

Ἐνεσιν αἰσιοδόξου αὐτοπεποιθήσεως ἀπετέλεσε τὸ ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου ἔτους διάγγελμα τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαόν. Διαπιστῶν ζοφερόν τὸν πολιτικὸν τοῦ κόσμου ὀρίζοντα ἐκ τῆς ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπότητα αἰωρουμένης ἀπειλῆς καταστρεπτικωτάτου πολέμου κατὰ τὴν εἰς ἣν ὁ κόσμος εἰσέρχεται κρίσιμωτάτην περίοδον, ὁ Βασιλεὺς ἀπεριφράστως διεκήρυξεν ὅτι ἢ Ἑλλάς κατέχει καὶ πάλιν ἐν τοῖς ἔθνεσι πρωτεύουσαν ὑπεύθυνον θέσιν ὡς συνεχιστῆς σταθερᾶς καὶ ἐνιαίας, διὰ τῶν αἰῶνων τῆς ἱστορίας τῆς, ἱερᾶς παραδόσεως, ταξάσης τὸ παράδειγμα τῆς εἰς τὴν μεγάλην τῆς ἀποστολῆν ἀκλονήτου τῆς πίστεως ὡς τὸ ἰδανικὸν ὑπόδειγμα ζωῆς δι' ἔθνη ἀποτελούμενα ἐκ γνησίων ἀνθρώπων. Ἡ Ἑλλάς, διὰ τὴν εἰρήνην ἐμμόνως ἐργαζομένη, εἶνε πάντοτε ἐτοίμη νὰ ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ νὰ τὴν ἀσφαλίσῃ ὀδενόησι ἀπειλουμένην.

Ὁ Πανάγιος Τάφος.

Πολὺς ἀνὰ τὸν διεθνή τύπον ἐγένετο θόρονος περὶ περιέργου καὶ περιέργου προελεύσεως σχεδίου ἀνοικοδομήσεως τοῦ Παναγίου Τάφου τῶν Ἱεροσολύμων, διαφημισθὲν διὰ φυλλαδίου εἰς πλείονας τῆς μιᾶς γλώσσης ἐσχάτως ἐκδεδομένου. Ἡ διαφήμισις τοῦ ριζοσπάστικωτάτου σχεδίου φέρεται προελεθούσα ἐκ τῆς πόλεως τοῦ Βαυκανοῦ, ὅ,τι δὲ προὐκάλεσε τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου τὴν πρὸς αὐτὸ προσοχὴν εἶνε αἱ τολμηρότατα λεπτομέρειαί του, αἵτινες κυριολεκτικῶς ἀναστατοῦν τὸ ἔκπαλαι ὑφιστάμενον καθεστῶς ναοῦ, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ ὕπατον σέβασμα τῶν χριστιανικῶν γεγεῶν. Βεβαίως ἐλεύθερος εἶνε ἕκαστος νὰ διατυπώσῃ τὰς οἰασθήσι γνώμας του προκειμένου καὶ περὶ τῶν ἱεροτάτων ἀκρόμῃ, ἀλλ' ἐφ' ὅσον πρῶτον μὲν ὑποῦνται πρὸ ἡμῶν ἐν πανάρχαιον καθε-

.....
 ὄνομα τοῦ Θεοῦ, μὴ πλησιάζει ποτέ, ἐνθα τὸ τοῦ ἁγίου ὄνομα ἐπικέκληται. Ἡ ἑτέρα εὐχὴ «Ὁ τοῦ φωτός δημιουργός, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...» εἶναι εἰλημμένη ἐκ τοῦ συναξαρίου τοῦ ἁγίου.

Πρεσβ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΠ. ΡΑΜΦΟΣ π. Θ.

στὼς διεκδικοῦν ἀπόλυτα δικαιώματα, δεύτερον δὲ ὑφίσταται τὸ ἄκρως περίπλοκον τῶν πραγμάτων τῆς Ἁγίας Γῆς, ἢ φαντασία καλεῖται νὰ περιστείλῃ τῶν πηθήσων τῆς τὸ ἀχαλίνωτον καὶ νὰ ἡσυχάζῃ προσγιουμένη εἰς τὴν ἀντικειμενικὴν πραγματικότητα.

Μία εἰκοσιπενταετηρίς.

Τὸ ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις ὀρθοδόξου ρωσικῆς διασπορᾶς ἰδρυθὲν ὀρθόδοξον Θεολογικὸν Ἰνστιτούτον τοῦ ἁγ. Σεργίου ἐώρτασε περὶ λήγον τὸ παρελθόν ἔτος τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα τῆς λειτουργίας του. Τὸ Ἰνστιτούτον τοῦτο, ἀντιπροσωπεῦον τὸ ἐλεύθερον καὶ ἀνεπηρέαστον ρωσικὸν ἐπιστημονικὸν θεολογικὸν πνεῦμα, κατέστη οὐ μόνον ἢ σπουδαιότερα διὰ τὸν ἔξω τοῦ οἰδηροῦ παραπετάσματος ὀρθόδοξον ρωσικὸν κόσμον ἐστία θεολογικῶν σπουδῶν, ἀλλὰ καὶ κέντρον τῶν ἀντιπροσώπων διαφόρων χριστιανικῶν δμολογιῶν. Δι' ὅλης τῆς εἰκοσιπενταετοῦς λειτουργίας του ἠδυνήθη νὰ μορφώσῃ θεολογικῶς οὐ μόνον κληρικούς, οἷτινες διακονοῦν εἰς διαφόρους ἔξω τῆς Ρωσίας ρωσικὰς κοινότητας, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον θεολόγους, συνεχίζοντας τὴν μεγάλην παράδοσιν τῶν προεπαναστατικῶν ρωσικῶν Θεολογικῶν Ἀκαδημιῶν. Ἐκ παραλλήλου ἐκ τῶν κόλπων τοῦ Ἰνστιτούτου προήλθον πολυάριθμα θεολογικὰ ἔργα, εἶνε δὲ γνωστὴ ἢ συμμετοχὴ τῶν ἐργατῶν αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκουμένην ἑκκλησιαστικὴν κίνησιν. Ὁ παρ' ἡμῶν θεολογικὸς κόσμος, ἀναμνησκόμενος ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ τῆς συνεργασίας πολλῶν ἐκ τῶν καθηγητῶν τοῦ Ἰνστιτούτου τούτου, δι' ἧς συνέβαλον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν θεμάτων τοῦ Α' ἐν Ἀθήναις τῷ 1936 συγκροτηθέντος Παρθοδόξου Θεολογικοῦ Συνεδρίου ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, εἴχεται ὁπῶς τὸ συνάδελφον θεολογικὸν αὐτῶν καθίδρυμα συνεχίση ἀπροσκόπτως τὴν λαμπρὰν του διακονίαν εἰς πρόδοον τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας, μέχρις οὗ ἢ ἀνεξιχνίαστος τοῦ Κυρίου βουλή εὐδοκήσῃ νὰ ἀποκαταστήσῃ εἰς τὴν ἐλευθέραν πλῆθον ρωσικὴν πατρίδα τὸ ἐξόριστον θεολογικὸν πνεῦμα ἐν ἀδουλώτῳ πηθήσει πρὸς εἰς εὐρυτέρας πνευματικὰς κατακτήσεις.

Ἄνευ σχολίων.

Ἐν τῷ κατ' αὐτὰς δημοσιευθέντι τετάρτῳ τόμῳ τῶν «Πολεμικῶν του Ἀπομνημονευμάτων» ὁ Οὐγγαριανὸς Τσῶρτσιλ ἀναφέρει ὅτι κατὰ τὴν ἐν Μόσχῃ συνέντευξίν του μετὰ τοῦ Στάλιν, ἀναπτύσσων εἰς αὐτὸν τὸ σχέδιον πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου, ἤκουσεν αὐτὸν εἰς μίαν στιγμὴν ἀνακράζοντα «εἶθε ὁ Θεὸς νὰ βοηθήσῃ τὴν ἐπιχείρησιν αὐτὴν!» Κατὰ τὴν διάρκειαν δὲ γεύματος ἐν τῷ Κρεμλίῳ, καθ' ὃ ὁ Τσῶρτσιλ ἀνέφερε προγενέστερά τινα γεγονότα, ὁ διερμηνεὺς τοῦ Στάλιν εἶπεν εἰς τὸν Τσῶρτσιλ ἀνακοινῶν σχόλιον ἐπ' αὐτῶν τοῦ Στάλιν: «Ὁ πρωθυπουργός κ. Στάλιν λέγει ὅτι ὅλα αὐτὰ ἀνήκουν εἰς τὸ παρελθόν, καὶ τὸ παρελθόν ἀνήκει εἰς τὸν Θεόν».

Ἡ ἑλληνικὴ γλώσσα.

Ἡ Α.Σ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Μιχαὴλ ὀμιλήσας κατὰ τὸ ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κατὰ τὸν παρελ-

θόντα 'Οκτώβριον συνελθόν διδασκαλικόν συνέδριον περί της ανάγκης της εἰς τὰ τέκνα της ἐν 'Αμερικῇ δημογενείας συστηματικώτερας διδασκαλίας της ἑλληνικῆς γλώσσης. εἶπε μεταξὺ ἄλλων περί της σημασίας αὐτῆς τὰ ἀκόλουθα :

«Θέλωμ' ἢ δημογένεια νὰ ἐννοήσῃ οὐκ ἢ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶναι ὡσάν μία ἀπὸ τὰς ἄλλας γλώσσας διαφόρων ὀρθοδόξων λαῶν καὶ ἐθνῶν, πού κατοικοῦν εἰς τὴν 'Αμερικῇ, ἀλλ' εἶναι μία γλῶσσα προνομιοῦχος, προνομιοῦχος ἀφ' ὅτου τὸ πρῶτον ἐλαλήθη εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον μέχρι σήμερον· μία γλῶσσα, τὴν ὁποίαν θεωρεῖ τιμὴν μεγάλην νὰ γνωρίζῃ κάθε ἄνθρωπος διανοούμενος· τὴν ὁποίαν, συνεπῶς, θὰ ἐπρεπε νὰ προσπαθοῦν καὶ νὰ θέλουσαν νὰ τὴν μάθουν καὶ ἐκεῖνοι πού ἐγεννήθησαν εἰς τὴν πατρίδα τὴν ἑλληνικὴν, καὶ ἐκεῖνοι πού κατὰγονται ἀπὸ ἐκεῖνους πού ἐγεννήθησαν εἰς τὴν 'Ελλάδα...»

Καμμία ἀπὸ τὰς ἄλλας γλώσσας δὲν ἔχει τὴν τιμὴν καὶ δόξαν, πού ἔχει ἡ ἑλληνικὴ, ἢ γλῶσσα τῶν ἀθανάτων ἑλλήνων κλασσικῶν συγγραφέων... Καμμία ἀπὸ τὰς ἀθανάτων γλώσσας δὲν εἶχε τὴν μοναδικὴν τιμὴν καὶ τὸ ξεχωριστὸν προνόμιον νὰ χρησιμοποιηθῇ ὑπὸ της Θείας Προνοίας διὰ νὰ γραφῇ εἰς αὐτὴν καὶ νὰ κηρυχθῇ δι' αὐτῆς τὸ Ἐὐαγγέλιον της σωτηρίας διὰ 'Ιησοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴν τὴν μοναδικὴν τιμὴν καὶ δόξαν καὶ αὐτὸ τὸ ξεχωριστὸν προνόμιον εἶχε μόνον μία γλῶσσα, ἢ ἑλληνικὴ, διὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας ἔλαγον τὸ περίφημον ἐκεῖνο «πολλὰ μὲν γλώσσαι θνητοῖς, μία δ' ἀθανάτοις»... Εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτὴν ἐκήρυξε τὸ Χριστοῦ τὸ Ἐὐαγγέλιον ὁ Ἰουδαῖος, ὁ φανατικὸς φαρισαῖος, τὸ σκεῦος της ἐκλογῆς, ὁ Παῦλος, εἰς δόκλῃρον τὸ τότε γνωστὸν πέριξ της Μεσογείου κόσμον... Ἔρχονται κατόπιν οἱ μεγάλοι πατέρες καὶ διδάσκαλοι της 'Εκκλησίας, ἄγχοι καὶ βαθεῖς γνώσται τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ μελετῆται τῶν συγγραμμάτων τῶν ἑλλήνων κλασσικῶν συγγραφέων... διότι τοὺς ἐξόχους τιμητικούς τίτλους ἔχει ὑπὲρ αὐτῆς ἢ ἑλληνικὴ γλῶσσα, διὰ της ὁποίας σήμερον ὀμιλεῖ ἢ ἐπιστήμη εἰς ὅλους της τοὺς κλάδους καὶ εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς της. Διότι ἂν κενεῖς πρὸς στιγμὴν κάμῃ μίαν ἀφαίρεσιν τῶν ἐπιστημονικῶν ὄρων ἀπὸ τὰς ἐπιστήμας, θὰ εὐρεθῇ εἰς πλήρη καὶ παντελῆ ἀδυναμίαν νὰ ἐκφράσῃ τὰ διανοημάτα του ἐπιστημονικῶς, θὰ ἀπογυμνώσῃ πᾶσαν ἐπιστήμην ἀπὸ τὰ μυστὰ διὰ τῶν ὁποίων ὀμιλεῖ, ἐκθῆται, κερφαίει τὰς σκέψεις της, τὰ ἐπιχειρήματά της καὶ τοὺς δοξασμοὺς της. Καὶ ἂν πρὸς στιγμὴν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐξοβελισθῇ ἢ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἢ ἑλληνικὴ φιλοσοφία καὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἀπὸ τὸν κόσμον της διανοήσεως, ἀναμφιβόλως, δὲν θὰ ἔμεινε τίποτε παρὰ μόνον ἀγνοία καὶ ἀπαιδευσία, καὶ θὰ ἐξέλειπε πᾶσα ἐπιστήμη...»

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἡ 'Ι. Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς της 20ῆς παρελθόντος μηνὸς Δεκεμβρίου ἀπεδέχθη τὴν ἀπὸ 9ης τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὑποβληθεῖσαν παραίτησιν τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος κ. 'Ιεζεκιήλ, τοποτηρητὴν δὲ τὴν της 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος ὄρισε τὸν σεβ. Μητροπολίτην Φθιώτιδος κ. 'Αμβρόσιον.

—Τὸ πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν Δικαστήριον διὰ της ἀπὸ 20 Δεκεμβρίου παρελθ. ἔτους ἀποφάσεως αὐτοῦ κατεδίκασεν εἰς καθάρειον ἐπὶ ἀπειθείᾳ καὶ καταφρονήσει ἐκκλησιαστικῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ προσχωρήσει καθ' ὑποτροπήν εἰς τὴν παλαιομερολογητικὴν ἀνταρσίαν τοὺς ποτε κληρικούς Χριστοφόρον Χατζῆσα καὶ Πολύκαρον Λιώσην.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Τῇ 12 λήξαντος μηνὸς Δεκεμβρίου ἢ Α. Μ. ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Ν. Μπακοπούλου, τῇ δ' ἐπαύριον τοῦ Ἀρχηγοῦ της ἐν 'Ελλάδι Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς κ. Λάτσου.

—Τῇ 22 τοῦ αὐτοῦ ἢ Α. Μ. προήδρευσε συνεδρία της Ἐκτελεστ. Ἐπιτροπῆς Ἐνώσεως Κύπρου, εἰτα δὲ της Ἐπιτροπῆς Ἀλλοδομησεως κατεστραμμένων νᾶων της Βορείου Ἐλλαδος. Τῇ ἐπαύριον ἐδέχθη εἰς ἐπίσκεψιν τὸν Γενικὸν Διοικητὴν Ἠπείρου κ. Τσερώνην.

—Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ της κατὰ σάρκα Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἢ Α. Μ. κατὰ μὲν τὸν Ἑσπερινὸν της παραμονῆς ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ, αὐτῇ δὲ τῇ ἡμέρᾳ της ἑορτῆς ἐτέλεσε τὴν θείαν Μυσταγωγίαν.

—Τῇ 26 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἢ Α. Μ. ἐκδραμῶν εἰς Βουλγαγμένην προήδρευσε ἐν τῷ αὐτῷ Ἐκκλησιαστικῷ Ὀρφανοτροφείῳ της Ἐφορίας τοῦ Ἰδρύματος.

—Τῇ ἐπίοση ἢ Α. Μ. ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ κ. Κωνστ. Τσαλδάρη, τῇ δ' ἐπαύριον τὴν τοῦ Νομάρχου Ἰωαννίνων κ. Κιτοῖδη, καὶ τῇ 30 τοῦ αὐτοῦ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ κ. Θεμ. Τσάτσου καὶ τοῦ Ἀρχηγοῦ της Χωροφυλακῆς κ. Σαμουήλ.

—Τῇ παραμονῇ τοῦ νέου ἔτους ἢ Α. Μ. ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ μεγάλου Βασιλείου, εἰτα δὲ προέστη της τελετῆς τοῦ ἔθιμου της Βασιλοπληττας ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ περιστοιχοῦμενος ὑπὸ συνοδικῶν συνέδρων, τοῦ προσωπικοῦ τῶν συνοδικῶν Γραφείων καὶ της Ἀρχιεπισκοπῆς. Ἡ Α. Μ. προσφωνῶν ἐπὶ τῇ περιστάσει ταύτῃ ηὐχήθη ὅπως ὁ χρόνος καὶ καιροὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ θέμενος Κύριος χάριστη καὶ ἐνὶ τε ἐκάστῳ καὶ τῷ ἔθνει εἰρηκὸν τὸν νέον ἑναυτὸν της χρηστότητος αὐτοῦ, ἀπῆνθησε δὲ καταλλήλως ἢ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης Παροναξίας κ. Ἀμβρόσιος.

Τῆς αὐτῆς τελετῆς βραδύτερον προέστη καὶ ἐν τῷ παρὰ τῇ μονῇ Πετράκη Θεολ. Οἰκοτροφείῳ, παρισταμένων τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Παροναξίας κ. Ἀμβροσίου, τοῦ Διευθυντοῦ της Σχολῆς της Ἀποστ. Διακονίας σεβ. Μητροπολίτου πρ. Λήμου κ. Βασιλείου, τοῦ Βοηθοῦ Ἐπισκόπου Εὐρύπου Θεοφ. κ. Ἀλεξίου, πολλῶν Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, τοῦ προσωπικοῦ της Ἀποστολ. Διακονίας, τῶν μαθητῶν της Σχολῆς αὐτῆς καὶ τῶν ἐν τῷ Οἰκοτροφείῳ διατρωμένων φοιτητῶν. Ἡ χορωδία τοῦ φοιτητ. Οἰκοτροφείου ἔψαλεν ἐκκλησιαστικά καὶ ἄλλα θρησκευτικά ᾠσματα, ὡς καὶ τὰ «κάλαντα» τοῦ νέου ἔτους, ὑπὸ φοιτητῶν δ' ἀπηγγέλησαν κατάλληλα ποιήματα, κατὰ προκαταρτισθὲν πρόγραμμα. Μετὰ ὀμιλίαν δὲ τοῦ σεβ. Διευθυντοῦ τοῦ Θεολογ. Οἰκοτροφείου, δι' ἣς ἐξετέθη ἐν ὀλίγοις ὁ προορισμὸς αὐτοῦ καὶ ἐξεφράσθη ἢ βεβαιότης περὶ της ἀσφαλτοῦς αὐτοῦ ἐπιτυχίας, ἢ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, διαδηλώσας τὴν χαρὰν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἀρτίᾳ τοῦ Ἰδρύματος διοργανώσει καὶ ἐξάρας τὴν ἦν εἰς αὐτὸ ἀποδίδει σημασίαν δλόκληρος ἢ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησία, προέβη εἰς τὸ ἔθιμον τοῦ τεμαχισμοῦ της «Βασιλοπληττας».

—Μετὰ τὴν τῇ 1 'Ιανουαρίου ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ ἐν ἁγίοις μεγάλου Πατρὸς Βασιλείου τελεσθεῖσαν ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ ἱερὰν μυσταγωγίαν, περὶ τὴν 10. 30' χοροστατοῦντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου περιστοιχομένου ὑπὸ μελῶν της 'Ι. Συνόδου ἐτελέσθη ἢ ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ νέου ἔτους Δοξολογία, καθ' ἣν παρέστησαν οἱ Βασιλεῖς μετὰ της Α. Υ. τοῦ Διαδόχου καὶ τῶν Πρυγκηπιστῶν, ὁ Πρωθυπουργὸς μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ Συμβουλίου, τὸ διπλωματικὸν Σῶμα, πλείστοι βουλευταί, αἱ στρατιωτικά, πολιτικά, πνευματικά καὶ δικαστικά ἀρχαὶ καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι. Τῇ δὲ 11. 45' ἢ Α. Μ. μετὰ τῶν συνοδικῶν μελῶν μεταβάντες εἰς τὰ ἀνάκτορα ὑπέβαλον εἰς τοὺς Βασιλεῖς τὰς ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου ἔτους συγχαρητικὰς εὐχὰς.

Αὐθμερόν πλείστοι ἐπισκέπται προσελθόντες εἰς τὸ μέγαρον της Ἀρχιεπισκοπῆς πρὸς ὑποβολὴν συγχαρητικῶν εὐχῶν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου ἔτους τῇ Α. Μακαριότητι τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ, κατέλιπον ἐπισκεπτήρια ἢ ἐνεγράφησαν ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ἐπισκέψεων.

—Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ νέου ἔτους προσήλθον εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Μακαρ. Αρχιεπισκόπου ἢ Α. Υ. Πρυγκήπισσα Εὐγενία, ὁ Ὑπουργὸς της Ἐθν. Οικονομίας κ. Εὐ. Ἀβέρωφ, ὁ Ὑποδιευθ. της Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ. Π. Γουναράκης, ὁ κ. Λάρσεν τοῦ ΔΟΠΠ (ΟΗΕ) μετὰ τοῦ κ. Γεωργιλή, ὁ Ὑπουργὸς Ἐρησκευμάτων καὶ Ἐθν. Παιδείας κ. Ν. Μπακόπουλος μετὰ τοῦ ἐπὶ της Γενικῆς Διευθύνσεως Ἐρησκευμάτων κ. Α. Φυτράκη, οἱ Καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου κ. κ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτος

και Β. Βέλλας, ο Διευθ. Αστυνομίας κ. Βρανόπουλος, ο Πρόεδρος της 'Ιταλίας κ. Καρέγκα, ο Γεν. Γραμματέας 'Υπ. Προνοίας κ. Μιχ. Γούτος και άλλοι.

—Τῆ 3 ἰσταμένου ἡ Α. Μ. προήδρευσε συνεδρίας τῆς 'Επιτροπῆς 'Ανοικοδομήσεως κατεστραμμένων ναῶν τῆς βορείου 'Ελλάδος, τῆ 4 τοῦ αὐτοῦ συνεδρίας τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Ριζαρίου 'Εκκλησ. Σχολῆς, τῆ ἐπιούσῃ τῆς 'Επιτροπῆς Κληροδοτήματος Γοργόλη και πάλιν τῆς 'Επιτροπῆς 'Ανοικοδομήσεως 'Εκκλησιῶν, ἐπαναληφθείσης και τῆ 7 τοῦ αὐτοῦ μηνός.

—Τῆ 6 τοῦ αὐτοῦ μηνός ἐπὶ τῆ ἑορτῇ τῶν ἁγίων Θεοφανείων τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἡ Α. Μ. μεταβάς εἰς Πειραιᾶ προσέτη τῆς τελετῆς τοῦ 'Αγιασμοῦ τῶν ὑδάτων, καθ' ἣν παρέστησαν αἱ Α.Α.Μ.Μ. οἱ Βασιλεῖς, ὁ Πρόεδρος και τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως και πολλοὶ ἐπίσημοι ἐν μέσω μεγίστης συρροῆς πανηγυριστῶν.

—'Ο Θεοφιλέστατος Βοηθός 'Επίσκοπος Εὐρίπου κ. 'Αλέξιος μεταβάς τῆ 10 παρ' Δεκεμβρίου εἰς Θεσσαλονικὴν συνειργάσθη μετὰ τοῦ Θεοφιλ. 'Επισκόπου 'Απαμείας κ. Στυριδῶνος, βοηθοῦ τῆς Μητροπόλεως τῆς μακεδονικῆς πρωτευούσης, πρὸς προώθησιν δεμάτων ρουχισμοῦ και διαφόρων γεωργικῶν ἐργαλείων εἰς τὴν περὶ τῆς βορείου 'Ελλάδος.

—Τῆ 18 τοῦ αὐτοῦ ἡ Α.Θ. ἐτέλεσε παρόντων τῶν Βασιλέων τὸν 'Αγιασμόν ἐπὶ τῇ θεμελιώσει τῆς νέας οἰκοδομῆς τῆς Μηχανολογικῆς και 'Ηλεκτρολογικῆς Σχολῆς τοῦ 'Εθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου, μετὰ διήμερον δ' ἐτέλεσε τὸν 'Αγιασμόν ἐπὶ τῇ ὑπὸ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως θεμελιώσει τοῦ ἐν τῇ συνοικίᾳ Κυψέλης ἀνεγερθησομένου Δημοτικοῦ Σχολείου.

—Τῆ 22 τοῦ αὐτοῦ ὁ Θεοφιλ. 'Επίσκοπος Εὐρίπου ἐκπροσώπων τὴν Α.Μ. τὸν 'Αρχιεπίσκοπον παρέστη κατά τὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ «Παρνασσοῦ» γενομένην ὑπὸ τοῦ 'Αντιπροέδρου τοῦ Τεχνικοῦ 'Επιμελητηρίου κ. Σ. Στυλιανίδου διέλεξιν, τῆ δὲ 27 ἀντεπροσώπευσε τὸν Μακαριώτατον κατὰ τὸν ἑορτασμόν τῆς ἐξηκονταετίας τοῦ Πανιωνίου Γυμναστικοῦ Συλλόγου, κατὰ δὲ τὴν τῆ 31 τοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ «Σπίτι τοῦ Στρατιώτου» ἑορτήν ἐπὶ τῇ ἀπολύσει τῶν ἐκπαιδευθέντων στρατιωτῶν βορειοηπειρωτῶν, διεβίβασε πρὸς αὐτοὺς τὰς εὐχὰς τοῦ Μακαριωτάτου. 'Ο αὐτὸς τῆ πρώτῃ τοῦ νέου ἔτους παρέστη ἐν τῷ 'Εκκλησιαστικῷ 'Ὀρφανοτροφεῖῳ Βουλιαγμένης κατὰ τὸ ἔθιμον τῆς Βασιλοδότητας, διὰ τὸ αὐτὸ δ' ἔθιμον παρέστη και ἐν τῷ «Παρνασσῷ» χάριν τῶν 'Απόρων Παίδων τῆς Σχολῆς τοῦ Συλλόγου.

—'Ο Γενικός 'Επιθεωρητῆς τῶν θεολόγων καθηγητῶν τῆς Μέσης 'Εκπαιδεύσεως κ. 'Ιωάννης Δ. Δαβέτας, λαμβάνων ἀφορμὴν ἐκ τῆς ἀποτυχίας τῆς ὑπὸ τῆς ἐν 'Αθήναις ὑφισταμένης Θεολογικῆς 'Εταιρείας συγκλητικῆς Πανελληνίου Θεολογικοῦ Συνεδρίου, δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀνά τὸ κράτος θεολόγους καθηγητὰς Γυμνασίων ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἀνέλαβεν ὑπὸ ἴδιαν εὐθύνην τὴν σύγκλησιν τοῦ ἐν λόγῳ συνεδρίου μετὰ προσυνηνόσην μετὰ τῆς 'Ι. Συνόδου, τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῶν δύο Πανεπιστημίων και τοῦ 'Υπουργείου Παιδείας. 'Ὅθεν παρακαλεῖ τοὺς καθηγητὰς νὰ δηλώσωσι (πρὸς τὸν κ. Πάνον Πάτρην, Γυμνασιάρχην Β' Γυμνασίου 'Αρρένων, 'Αχαρνῶν—Χέυδεν, 'Αθήναι) α) ποιοὶ ἐκ τῶν συναδέλφων β) ἐπεθύμουν νὰ λάβουν μέρος εἰς τὸ συνέδριον· β) ποια τὰ ὑπὸ συζήτησιν θέματα προστίθεται, ὅτι σύγκλησις τοῦ συνεδρίου δέον νὰ πραγματοποιηθῇ κατὰ τὰς διακοπὰς τοῦ Πάσχα, και δι' κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος τῆς Διακαινησίμου.

—Οἱ φοιτηταὶ τοῦ Θεολογικοῦ Ὀικοτροφείου τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος κατὰ μὲν τὴν 27ην παρελθόντος μηνός και ἔτους ἐπεσκέφθησαν τοὺς ἀσθενεῖς τοῦ 401 Στρατιωτικοῦ Νοσοκομείου, κατὰ δὲ τὴν ἐπομένην δι' ἐπιτροπῆς τοὺς τῆς «Σωτηρίας» διαβιβάσαντες δ' εἰς αὐτοὺς τὰς εὐχὰς τοῦ Μακαρ. 'Αρχιεπισκόπου, ἔψαλαν διάφορα θρησκευτικὰ ᾠσματα και διένειμαν ὄψρα, ἀπῆλθον δ' εὐ-

χρηθέντες αὐτοῖς ταχεῖαν ἀνάρρωσιν και πᾶσαν ἐπὶ ταῖς ἁγίαις ἑορταῖς χαράν.

Διὰ τὸ παιδομάζωμα. 'Ἡ ἐν Θεσσαλονικῇ «'Ὀμάς ἑλληνίδων βορείου 'Ελλάδος γιὰ τὸ παιδομάζωμα» διεβίβασεν «'Εκκλησίαν» πρὸς τὰς κοινοτικὰς ἀρχάς, τοὺς ἱερεῖς και τοὺς διδασκάλους μετ' ἐνθέρμου προτροπῆς, ὅπως ἀνευ ἀναβολῆς συντελέσουν ὥστε οἱ γονεῖς τῶν ἀπαχθέντων ἑλληνοπαίδων νὰ σπεύσουν νὰ ὑπεβάλουν αἰτήσεις πρὸς τὸν 'Ερυθρὸν Σταυρὸν περὶ ἐπιστροφῆς τῶν τέκνων τῶν, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι πολλοὶ μὲν γονεῖς δι' εὐνοήτους λόγους ὑπὸ τρομοκρατίαν τελοῦντες διστάζουν νὰ τὸ πράξουν, εἰς πολλὰς δὲ περιπτώσεις οἱ τῶν μάλλον ἀπομακρυσμένων χωρίων οὐδὲ κἄν ἐπληροφορήθησαν ὅτι πρέπει νὰ ὑπεβάλουν αἰτήσεις.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Ι

Μητρόπολις Κερκύρας

'Ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης κ. Μεθόδιος, ὁρμώμενος ἐκ τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ θλιβερόν κρουσμάτων παρὰ νόμου συμβιώσεως, δι' ἐγκυκλίου πρὸς τὸν λαὸν τῆς Κερκύρας ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν πάντων ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ τούτου κακοῦ, ἀποτόκου θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας και ἠθικῆς διαστροφῆς προξενουμένης ἐξ ὑλιστικῶν ἀναγνώσμάτων. 'Εξαίρων ὁ Σεβασμιώτατος τὴν ἐκ τῶν τοιούτων ἠθικῶν παρεκροπῶν προερχομένην καταστροφὴν οὐ μόνον τῶν ἐπὶ μέρος ἀτόμων, ἀνδρῶν και γυναικῶν, ἀλλὰ και ὁλοκλήρων οικογενειῶν και τῆς κοινωνίας ὅλης, συνιστᾷ πρώτιστα πάντων εὐσέβειαν πρὸς τὸν Θεόν, ἥτις μόνη θεμελιῶ τὴν ζωὴν και δημιουργεῖ τὴν εὐτυχίαν, ἐνῶ ἡ ἀσέβεια εἶνε μῆτηρ πάσης κακίας. «Μὴ συναρπάξεσθε—λέγει ἡ ἐγκύκλιος—ἀπὸ ποικίλας και ξένας διδασχάς, ἀντιθέτους πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ», ἀλλὰ «στρέψατε τὰς καρδίας σας πρὸς τὸν 'Ἰησοῦν Χριστόν, τὸ μοναδικὸν φῶς τῆς ὑγιοῦς σκέψεως και τῆς ἠθικῆς φρονήσεως...».

Μητρόπολις Πατρῶν

Καθ' ἃ γράφουσιν ἡμῖν ἐκ Πατρῶν, ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους ἐπανήρχισεν ἡ λειτουργία τῶν κατηχητικῶν σχολείων, ἅτινα εἶναι 5 ἀνώτερα, 16 μέσα, 57 κατώτερα και 7 ἐργατικά, ἀριθμοῦντα ἐγγραφέντας παῖδας 4.427.—'Ἡ πανήγυρις τοῦ πολιοῦχου τῆς πόλεως ἁγ. ἀποστόλου 'Ανδρέου ἐγένετο ἐν μεγίστῃ εὐσεβῶν συρροῇ, τῆς καθιερωμένης δὲ λιτανεύσεως μετέσχε και τὸ παρεπιδημήσαν ἐκεῖ Βασιλικὸν ζεῦγος.—'Ὁ περὶ τὰς ἀρχὰς παρελθόντος Δεκεμβρίου γενόμενος ἀπολογισμὸς τοῦ φιλοπτώχου ταμείου ἀπέδειξεν εἰσπραχθέντα και ὑπὲρ τῶν ἀπόρων διατεθέντα 191.000.000 δραχμῶν, ὁ δ' ὑπὲρ τῶν πτωχῶν ἔρανος τῶν ἐνορ. φιλοπτώχων ταμείων ἀπέδωκεν 79.000.000, πάντα διατεθέντα ὑπὲρ τῶν πτωχῶν, τῶν ἀσθενῶν, τῶν ἀναπήρων και τῶν φυλακισμένων, ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Θεοκλήτου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΠΟΛΕΩΣ

Τῆ 23 παρελθόντος Νοεμβρίου ὑπὸ τῆς 'Ι. Συνόδου ἐξελέγη Μητροπολίτης Λέρου καὶ Καλύμνου ὁ Δευτερεύων τῶν Πατριαρχικῶν διακόνων κ. 'Ισίδωρος, τῆ δὲ 30 τοῦ αὐτοῦ ἐγένετο ἡ εἰς 'Αρχιερέα χειροτονία τοῦ τέως Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Μελιτώνος εἰς Μητροπολίτην 'Ιμβροῦ και Τενέδου.

'Αρχιεπισκοπὴ 'Αμερικῆς. Περὶ τὰ μέσα παρελθόντος 'Ὀκτωβρίου ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς συνεκροτήθη διδασκαλικὸν συνέδριον ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ 'Ανωτάτου 'Εκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου και τῆ συμπράξει τῶν διδασκαλικῶν Συλλόγων. Μετὰ ἱεροτελεστίαν ὁ προεδρεύσας τοῦ Συνεδρίου Σεβ. 'Αρχιεπίσκοπος κ. Μιχαὴλ ἐν λόγῳ του ἐξῆρε τὸν πόθον τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς ὅπως ἡ διδασκαλία τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης γεινῆ συνειδητῆ εἰς τὰς ψυχὰς τῆς ἐν 'Αμερικῇ ὁμογενείας, ἀνέπτυξε τὴν καθ' ὅλου μεγίστην σημασίαν τῆς ἑλληνικῆς, ὡς ἀλλαχού ἀναφέρμεν, και διεκήρυξεν ὅτι «αὐτὸν τὸν θησαυρὸν τῆς ἀθανάτου

έλληνικής μας γλώσσης έχομεν καθήκον νά διαφυλάξωμεν. 'Επί τής καταστάσεως και τών αναγκών τής έν 'Αμερική έλληνικής εκπαιδεύσεως ώμίλησαν κατόπιν οί Θεοφ. 'Επίσκοποι Νύσσης Γερμανός και 'Ελαίας 'Αθηναγόρας και άλλοι.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Τί είναι τó Παγκόσμιον Συμβούλιον τών 'Εκκλησιών.

Τó «Βρετανικόν Συμβούλιον τών 'Εκκλησιών» εξέδωκε πρό τινος τεύχος υπό τόν τίτλον «'Η 'Εκκλησία, αί 'Εκκλησίαι και τó Παγκόσμιον Συμβούλιον τών 'Εκκλησιών», κατ' απόφασιν τής Κεντρικής 'Επιτροπής του Παγκοσμίου Συμβουλίου, ληφθεΐσαν κατά τήν πρό τινος συγκροτηθεΐσαν έν Toronto διάσκεψιν.

Τó περιεχόμενον του τεύχους άποτελεί άπάντησιν εις ζητήματα τινά έγερθέντα υπό τινων κύκλων ώς προς τήν φύσιν του Παγκοσμίου Συμβουλίου τών 'Εκκλησιών και τās σχέσεις του προς τās περι έαυτών άντιλήψεις τών έπί μέρους 'Εκκλησιών. 'Εφ' όσον τó Πγκόσμιον Συμβούλιον έμφανίζεται ώς μία νέα και πρωτοφανής αντιμετώπισις του προβλήματος τών διεκκλησιαστικόν σχέσεων, έθεωρήθη άνυγκαιόν όπως παρασχεθούν ώρισμένα έπί τούτου διασαφήσεις. Ούτω έκτίθεται κατά σαφή και κατηγορηματικόν τρόπον *τι δέν είναι τó Παγκόσμιον Συμβούλιον* και καθορίζεται θετικά ό,τι άφορρά εις τά μέλη 'Εκκλησιών.

Ούτω έν τῷ τεύχει τούτω δηλοΰται ότι «οΰδεμία τών θέσεων του Συμβουλίου τούτου άντιτίθεται προς τήν διδασκαλίαν τών μελών 'Εκκλησιών. "Όθεν πιστεύομεν ότι οΰδεμία 'Εκκλησία πρέπει νά φοβηται ότι ή εις τó Παγκόσμιον Συμβούλιον έισοδος της κινδυνεύει νά άρνηθή τήν κληρονομίαν της διά τής στενωτέρας άμοιβαίας επαφής τών 'Εκκλησιών, καθ' ήν άναμφιβόλως θά αντιμετώπιζουσιν νέας άποφάσεις και προβλήματα. Διότι τó Συμβούλιον ύπάρχει διά νά θραύση τó μεταξύ τών 'Εκκλησιών άδιέξοδον. 'Εν οΰδεμιά όμως περιπτώσει οιαδήποτε 'Εκκλησία πρόκειται νά πιεσθή όπως λάβη άποφασιν άντιτιθεμένη προς τās πεποιθήσεις ή τούς πόθους της. Τó Συμβούλιον ύπάρχει ίνα έξυπηρετή τās 'Εκκλησίας όπως παρασκευασθούν νά συναντηζουσιν τόν Κύριον όστις γνωρίζει έν μόνον ποίμνιον».

ΡΩΜΑ-Ι-ΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

'Επί τή λήξει του «'Αγίου 'Ετους» τή παραμονή τών Χριστουγέννων έτελέσθη μεγαλοπρεπής 'Ακολουθία, μεθ' ήν ή τελετή του κλεισίματος τής Ιεράς πύλης τής Βασιλικής του 'Αγίου Πέτρου έγένετο υπό τής Α. Α. του Πάπα παρόντων πολυαριθμών καρδιναλιών και 'Αρχιερέων, συγχρόνως δ' έκλεισθησαν αί Ιεραί πύλαι και άλλων Βασιλικών τής Ρώμης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Νικολάου Β. Τωμαδάκη καθηγητου του Πανεπιστημίου 'Αθηνών, 'Η πίστις και ή παράδοσις συντελεσται τής 28 'Οκτωβρίου 1940. Λόγος πανηγυρικός έκφωνηθείς έν τή μεγάλη αίθούση τών τελετών του Πανεπιστημίου τήν 28ην 'Οκτωβρίου 1950. Βιβλιοθήκη τής 'Αποστολικής Διακονίας άρ. 33, 'Αθήναι 1951 (σελ. 8).

D. L. Moody 'Ο δρόμος τής Χάριτος. Μετάφρασις **Αρχιμ. Βαρβάβα Τζωρτζάτου**. 'Αθήναι 1951 (σελ. 99). 'Εξεδόθη τó διά πάντα Ιερέα και ναόν άπαραίτητον 'Εγκόλπιον 'Εκκλησιαστικόν 'Ημερολόγιον του έτους 1951, καταρτισθέν παρὰ **Εμμανουήλ Γ. Φαρίνα**, Πρωτονοταρίου τής 'Αγιωτάτης 'Αρχιεπισκοπής 'Αθηνών εδλογία τής Α.Θ.Π. του Οικουμενικού Πατριάρχου, του Μακαριωτάτου 'Αρχιεπισκόπου 'Αθηνών και πάσης 'Ελλάδος και τών Σεβ. Μητροπολιτών τής 'Ελλάδος. 'Ετος είκοστόν όγδοον. 'Αθήναι, τύποις «Φοίνικος» (σελ. 224).

Γερασίμου Κονιδάκη, τακτικού καθηγητου τής Γεν. 'Εκκλ. 'Ιστορίας έν τή Θεολ. Σχολή του Πανεπ. Θεσσαλονίκης, 'Η καθολική όρθοδοξία του 'Ελληνισμού και ή άρσις του βουλγαρικού σχίσματος. Λόγος ρηθείς τή 30 'Ιαν. 1950 έν τή μεγάλη αίθούση τών τελετών

κατά τήν έορτήν τών Τριών 'Ιεραρχών κατ' έντολήν τής Συγκλήτου. Θεσσαλονίκη 1950 (σελ. 39).

Στρατή Π. Κολαξιζέλη Θρύλος και Ιστορία τής 'Αγίας του νήσου Λέσβου. Τεύχο: τέταρτον. Μυτιλήνη 1950 (σελ. 421, μετ' εικόνων).

Αρχιμανδρίτου Στεφάνου Κ. Παλάσκα π. Θ. Σ. Πανεπιστημίου 'Αθηνών, 'Η Παλαιστινή άλλοτε χώρα ελληνική, τά έν τή 'Αγία Γη πανάγ. Προσκυνήματα, ό ελληνικός κληρος αύτόθι. 'Ανάτυπον έκ τής «Νέας Σιών». 'Ιεροσόλυμα, Τύποις 'Ιεροϋ Κοινου του Π. Γά. φου, 1950 (σελ. 51).

Δ. Π. Μαντζουράνη Τό έτήσιο γεωργικό εισόδημα τής Λέσβου στήν αρχαιότητα (άπό τήν 'Ιστορία τής Λέσβου). Μυτιλήνη 1950 (σελ. 15).

Αρχιμ. Γεωργίου Κωνσταντινίδου 'Αρχιεφύλακος του Οικουμενικού Θρόνου, Συμβολαι εις τήν 'Ιστορίαν τής 'Εγγύς 'Ανατολής. 'Ανέκδοτα έπίσημα έγγραφα και κείμενα 'Αλεξάνδρου Μαυρογένους Βέη, ήγεμόνος τής Σάμου, πρεσβευτου τής 'Οθωμ. Αδτοκρατορίας έν Βιέννη και γεροσιαστου Σταμπούλ 1950. Τόμος Ι (σελ. 165). Τόμος ΙΙ (σελ. 362 μετὰ Παραρτήματος XXXVIII). 'Αμφότεροι οί τόμοι μετὰ φωτοτυπιών και Πινάκων.

Κατηχητικά βοηθήματα τής 'Αποστολικής Διακονίας:

Ιστορία του χριστιανικού πολιτισμού. Μαθήματα διά τόν Β' Κύκλον του 'Ανωτέρου Κατηχητικού Σχολείου. 'Εκδοσις 'Αποστολικής Διακονίας. 'Αθήναι 1950 (Σελ. 319).

Όλιος Θεού. Μαθήματα διά τόν Β' Κύκλον του Μέσου Κατηχητικού Σχολείου. 'Εκδοσις 'Αποστολικής Διακονίας. 'Αθήναι 1950 (Σελ. 227).

Ιστορία έν τής Καινής Διαθήκης. 'Η ιστορία του 'Ιησοϋ Χριστου. Μαθήματα διά τόν Β' Κύκλον του Κατωτέρου Κατηχητικού Σχολείου. Τεύχος Α' (Μαθήματα 1-16). 'Εκδοσις 'Αποστολικής Διακονίας 'Αθήναι 1950 (Σελ. 163).

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Συνδρομαί και έμβάσματα διά ταχυδρομικής έπιταγής: Προς τόν Διαχειριστήν του περιοδικού «'Εκκλησία», 'Αθήνας (Κ), όδός Φιλοθέης 19. Τηλέφ. 27.689.

Παυσ. 'Αρχ. 'Ιωήλ Γιαννακόπουλον, Καλάμας φύλλα άπό 1 Νοεμ. 1950 έστάλησαν.—**Αιδ. Δημόπουλον**, ένταϋθα: **Κ' Παπανίκον**, 'Επαινιανά **Π. Παπαδόπουλον**, Λάγγουρα' διευθύνσεις σας έτακτοποιήθησαν.—**Αιδ. Συνούρα**, 'Ομβριακήν εις τó εξής θά λαμβάνετε τó φύλλον τακτικά.—**Θ. Ζερβόν Θεολόγον**, Κέρκυραν' ή συνδρομή προκαταβάλλεται.—**Αιδ. Κ. Κουσαντανάκη**, Βήρα' φύλλα έστάλησαν' του λοιπου θά λαμβάνετε τακτικώς τó φύλλον.—**Αιδ. Α. Χαραλαμπίδη**, Νεοχωρόπουλον' ένεγράφητε έκ νέου.—**Αιδ. Κ. Βολέση**, Πετριά 'Εδέσσης' ένεγράφητε' του λοιπου σεις και ό ναός θά λαμβάνετε τακτικώς τó φύλλον.—**Ιερολ. Διάκονον Α. Οικονόμου**, Βόλον' τά φύλλα έστέλλοντο άνελλιπώς' εξετάσατε επί τόπου ποϋ έχάνοντο σχεδόν όλα' άδυνατούμεν νά αντικαταστήσωμεν δλόζηρον τόν τόμον.—**Αιδ. Α. Τσιαδή**, Κέραμον Χίου, φύλλα έστέλλοντο και στέλλονται άνελλιπώς και εις ύμās και εις τόν ναόν' κενά τόσον πολλά άδυνατούμεν νά αναπληρώσωμεν.—**Παν. 'Αρχ. 'Ανθιμον Γκίνη**, Πράσιον Παγγαλου, σχετικώς σας γράφομεν.—**Αδελφότητα άσθενών «'Ο Πόνος»**, Λευκωσίαν Κύπρου, εύχαριστούμεν δι' εύχās και έπιστολήν ύμῶν. Τό περιοδικόν θά αποστέλλεται άνελλιπώς.—**Αιδ. Οικονόμον 'Ιω. Θεοδωρίδη**, Γρεβενά' τó ζητηθέν φύλλον έστάλη.

= Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α =

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

'Ι. 'Αρχιεπισκοπή 'Αθηνών

Προκειμένου νά προβώμεν εις πλήρωσιν τής κενής έφημεριακής θέσεως του έν Ψυχικῷ Ι. ναού αγίας

Σοφίας διά κανονικής και νομίμου έκλογής, συνωδὰ τοῖς ἄρθροισ 46 καὶ ἐξῆς τοῦ «περὶ ἱ. ναῶν καὶ ἐφημερίων» Α. Ν. 2200)40, ὡς ἐτροποποιήθη διά μεταγενεστέρων Νόμων καὶ διαταγμάτων, καλοῦμεν τοὺς βουλευομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς ἐν λόγῳ ἐφημεριακῆς θέσεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παροῦσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητικὰ πρὸς ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

*Ἐν Ἀθήναις τῆ 28ῃ Δεκεμβρίου 1950

† Ὁ Ἀθηνῶν Σπυρίδων

Ἱ. Μητρόπολις Ἀρτης

*Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Α.Ν. 2200)1940 «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων» ὡς ἐτροποποιήθη διά μεταγενεστέρων Νόμων καὶ διαταγμάτων, καλοῦμεν τοὺς βουλευομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα, ὡς καὶ τὰ κανονικὰ τοιαῦτα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παροῦσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ δικαιολογητικὰ, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων διά τὴν κατάληψιν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν ἱερῶν ναῶν 1) ἀγίου Δημητρίου Μεσοπόργου καὶ 2) ἀγίας Παρασκευῆς Καψάλων. *Ἐν Ἀρτῇ τῆ 21ῃ Δεκεμβρίου 1950

† Ὁ Ἀρτῆς Σεραφεῖμ

Ἱ. Μητρόπολις Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως

*Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46, 47, καὶ 48 τοῦ Α. Ν. 2200)1940 «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πληρωσίν τῶν κάτωθι κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων 1) ἀγίου Νικολάου Παναγιᾶς, 2) Κοιμ. Θεοτόκου Λυκοσοῦρας καὶ 3) ἀγίας Παρασκευῆς Χειράδων, καλοῦμεν τοὺς βουλευομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω ἐφημεριακῶν θέσεων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ πιστοποιητικὰ, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων.

*Ἐν Δημητσάνῃ τῆ 29ῃ Δεκεμβρίου 1950

† Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Γερμανὸς

Ἱ. Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πληρωσίν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν χωρίων 1) ἀγίου Νικολάου Μυροφόλλου καὶ 2) ἀγίων Πάντων Πρίνου, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλευομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 47 τοῦ Α. Ν. 2200)1940 «περὶ ἱ. ναῶν καὶ ἐφημερίων» ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη διά τῶν Α. Ν. 536)45 καὶ 540)45, ὀριζόμενα προσόντα, ἵνα ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παροῦσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὰ πιστοποιητικὰ.

*Ἐν Τρικκάλῳ τῆ 12ῃ Δεκεμβρίου 1950

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν Χερουβεῖμ

Ἱ. Μητρόπολις Κορινθίας

*Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ 2200)40 «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων» Α. Ν. καλοῦμεν τοὺς βουλευομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὰς κενὰς θέσεις τῶν ἐφημερίων τῶν 1) ἱεροῦ ναοῦ ἀγίου Γεωργίου Κλημέντι, 2) ἱεροῦ ναοῦ ἀγίου Γεωργίου Σοφιανῶν, 3) ἱεροῦ ναοῦ ἀγίου Ἀθανασίου Στυλίων, 4) ἱεροῦ ναοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος Κορφωτίσεως καὶ 5) ἱεροῦ ναοῦ Εὐαγγελισμοῦ Ταρσοῦ, ὅπως ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικὰ, προκειμένου νὰ ἀνακηρυχθῶσιν ὑποψήφιοι ἐφημέριοι τῶν ὡς ἄνω ἱερῶν ναῶν.

*Ἐν Κορίνθῳ τῆ 5 Δεκεμβρίου 1950

† Ὁ Κορινθίας Προκόπιος

Ἱ. Μητρόπολις Ἡλείας

*Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α. Ν. 2200)1940 «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πληρωσίν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ ἱεροῦ ναοῦ

ἀγίου Νικολάου Κεραμυδιᾶς, καλοῦμεν τοὺς βουλευομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς ὡς ἄνω θέσεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος, ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ δικαιολογητικὰ τῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

*Ἐν Πύργῳ τῆ 22ῃ Δεκεμβρίου 1950

† Ὁ Ἡλείας Γερμανὸς

Ἱ. Μητρόπολις Σερρών.

Προκειμένου ὅπως πληρωθῇ ἡ κενὴ θέσις τοῦ ἐφημερίου τοῦ ἐν Νέῳ Σκοπῷ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἀγίου Δημητρίου τῆς ἱ. μητροπόλεως Σερρών καλοῦνται οἱ βουλευομένοι καὶ ἔχοντες τὰ πρὸς τοῦτο νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως ταύτης ὑποβάλλωσι ταῦτα ἡμῖν. Σέρραι 30 Δεκεμβρίου 1950.

† Ὁ Σερρών καὶ Νιγρίτης Κωνσταντῖνος

Ἱ. Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης.

Χηρευοῦσιν τῶν ἐνοριῶν 1) Ἐκκλησιᾶς, 2) Ἀηδοιᾶς, 3) Νέας Σαμψούντος, 4) Παναγιᾶς, 5) Φλαμπούρων, 6) Ἀρχαγγέλου, 7) Πλησιᾶς καὶ 8) Ἀρχαγγέλου, καλοῦμεν τοὺς βουλευομένους νὰ καταλάβωσι τὰς θέσεις ταύτας ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν σχετικῶν δικαιολογητικῶν διά νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων συμφῶνως τῷ Νόμῳ.

*Ἐν Πρεβέζῃ τῆ 4 Ἰανουαρίου 1951.

† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Ἀνδρέας

Ἱ. Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος.

*Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 46 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 2200 «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων» προσκαλοῦμεν τοὺς βουλευομένους νὰ καταλάβωσι τὰς χηρευούσας θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν ἐνοριῶν 1) Ἀρναουτλίου, 2) Ἀναμπακλίου, 3) Ἰρινίου, 4) Λοξάνου, 5) Μεγάλου-Παζαράκιου, 6) Μπιτζιλιέρ, 7) Ρούσου, 8) Ρώσση-Πετρίλου, 9) Σαρῆ-Καγιᾶ, 10) Ρογγιῶν, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα μας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 48 τοῦ αὐτοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικὰ ἔγγραφα τῶν προσόντων αὐτῶν, προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων διά τὰς ἄνω ἐνορίας.

*Ἐν Καρδίτῃ τῆ 30ῃ Δεκεμβρίου 1950.

† Ὁ Μητροπολίτης Φθιώτιδος

† Τοποτηρητῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος.

Ἱ. Μητρόπολις Φθιώτιδος.

Προσκαλοῦμεν τοὺς βουλευομένους νὰ καταλάβωσι τὰς χηρευούσας ἐφημεριακὰς θέσεις τῶν ἐνοριῶν 1) Δίβρης καὶ 2) Μαντασιᾶς καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 47 τοῦ Α. Ν. 2200)1940 περὶ ἱ. ναῶν, ὡς ἐτροποποιήθη διά τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Α. Ν. 807)1945 ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παροῦσης ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς ἱ. μητροπόλεως τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 48 τοῦ Α. Ν. 2200 προβλεπόμενα πιστοποιητικὰ μετὰ σχετικῆς αἰτήσεώς των.

*Ἐν Λαμίᾳ τῆ 30ῃ Ἰανουαρίου 1951

† Ὁ Φθιώτιδος Ἀμβρόσιος.

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,”

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ὁ Ἀθηνῶν Σπυρίδων

† Ὁ Ἐδέσσης - Πέλλης Παντελεήμων

† Ὁ Κερκύρας - Παξῶν Μεσοδῖος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκός

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ : Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΪΗΣ

Τύποις «Φοίνικος» Λεωνάτου 4. Ἐν Ἀθήναις